चुमनुब्री गाउँपालिका

खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता गुरुयोजना

(Water Supply, Sanitation and Hygiene Master plan)

चुमनुब्री गाउँपालिकाको कार्यालय

फिलिम बजार, गोरखा

२०७६

मन्तव्य

नेपालको संविधानमा आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाई सम्पूर्ण नागरिकको न्युनतम आवश्यकता र अधिकारको रुपमा उल्लेख गरिएको छ । वि. सं २०७२ सालको भुकम्पका कारण खानेपानी र सरसफाईको क्षेत्रमा भएका क्षतीलाई ध्यानमा राख्दै, चुमनुब्री गाउँपालिकामा पुर्वाधार विकासको मार्गचित्र तयार गरी पूरै गाउँपालिकामा खानेपानी र सरसफाईको सेवा विस्तार गर्ने उद्धेश्यलाई केन्द्र भागमा राखी यो गुरुयोजना तयार पारिएको छ । समुदायको सहभागितामा तर्जुमा गरिएको योजनाले मात्र समुदायका वास्तविक आवश्यकताको पहिचान गर्न सक्दछ । खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गरिने बाह्य सहयोग वास्तविक आवश्यकता भएको वर्ग पर्दछ, जसले स्थानीय सरकारको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने क्षमतालाई अभिबृध्दि गर्ने समेत सहयोग पुऱ्याउँछ । तसर्थ, यु.के एडको सहयोग र पुर्णिमा कार्यक्रमको सहकार्यमा गोर्खा जिल्लाको चुमनुब्री गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता रणनीतिक योजना नमुनाको रुपमा यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस परिप्रेक्ष्यमा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना मार्फत खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा यस गाउँपालिकामा हालसम्म भएका सुविधाहरुको स्तरोन्नति सबैका लागि खानेपानी र पूर्ण सरसफाईको उद्धेश्य हासिल गर्ने दिशामा यो प्रतिवेदन कोसे दुङ्गा हुने हामी विश्वस्त छौ ।

यो गुरुयोजना आगामी दिनमा गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालन हुने पूर्ण सरसफाई, एकिकृत खानेपानी र स्वच्छता कार्यक्रमलाई परिलक्षित गर्दै साझा रणनीतिको रुपमा तर्जुमा गरिएको छ । नेपाल सरकारको 'समृद्ध नेपाली: सुखी नेपाली' को नारालाई आत्मसात गर्दै दिगो विकास लक्ष्यले तय गरेको सन २०३० सम्म जनतालाई खानेपानी र सरसफाई सुविधामा पहुँच पुऱ्याउने लक्ष्य हासिल गर्नका लागि समेत यसले एक प्रभावकारी पद्धतिको विकास गर्नेछ । यो रणनीतिक योजनाले गाउँपालिका भरिका खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको स्थितिलाई संश्लेषण सहितको बिश्लेषण गरेको छ ।

अन्त्यमा यो रणनीतिक योजना तयार पार्ने सिलसिलामा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने दातृ निकाय, साझेदार तथा परामर्शदाता संस्थाहरुलाई धन्यबाद दिन चाहन्छु । साथै, यो रणनीतिक योजना अनुमोदन गरी कार्यान्वयन गर्न हामी प्रतिवद्ध भएको घोषणा गर्दै यसका लागि अन्य सरोकारवाला संघ संस्थाबाट सहयोगका लागि अनुरोध गर्दछौँ ।

धन्यवाद ।

धनबहादुर गुरुङ

अध्यक्ष

चुमनुब्री गाउँपालिका तथा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति,

फिलिम बजार, गोर्खा ।

मितिः

सारसंक्षेप

वि. सं. २०७२ सालमा गएको भूकम्पका कारण गोरखा जिल्लामा रहेको चुमनुब्री गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धित पुर्वाधारहरुमा उल्लेखनीय क्षति पुगेको थियो । यसलाई ध्यानमा राखी, यस क्षेत्रका पुर्वाधार विकासका लागि मार्गचित्र तयार गर्न र पूरै गाउँपालिकामा खानेपानी र सरसफाईको सेवाविस्तारका लागि यो गुरुयोजना तयार पारिएको छ । यस गुरुयोजना निर्माणको निम्ती आवश्यक विस्तृत विधी तथा प्रकृया अपनाइएको थियो । आवश्यक तथ्याङ्क र सूचनाहरुको निम्ती साविकका र पुराना योजनाहरुको अध्ययन गरियो । पुर्णिमा परियोजनासँगको सहकार्यमा सूचनाहरु संकलनका लागि फारमहरु तयार पारियो । त्यसपछि अध्ययन टोलीको गठन गरी गाउँपालिका स्तरीय कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो । विभिन्न श्रोतबाट तथ्याङ्क संकलन भएपछी अध्ययन टोलीका सदस्यहरुद्वारा त्यस तथ्याङ्कको बिश्लेषण गरियो । जस पश्चात बनाइएको मस्यौदा गुरुयोजनामा छलफल र पूनरावलोकनका निम्ती एक दिने गाउँपालिका स्तरीय कार्यशाला गरियो । प्रतिवेदन तयार भै सके पछी यसमा राय, सुझाव संकलन गर्न तेश्रो कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो ।

चुमनुब्री गाउँपालिका साविकका ७ वटा गाउँ विकास समितीहरु (सामागाउँ, ल्हो, सिर्दिवास, प्रोक, विही, चुम्चेत र छेकम्पार) मिलेर बनेको छ । यस गाउँपालिकाको कार्यालय वडा नं ३ सिर्दिवासको फिलिम बजारमा रहेको छ । कुल जनसंख्या ९,२७८ र कुल क्षेत्रफल १,६४९ वर्ग किलोमिटर रहेको यस गाउँपालिकामा २,००२ घरधुरी र हरेक घरधुरीमा औसत ५ सदस्य रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा २४ वटा विद्यालयहरु रहेका छन् भने साक्षर पुरुषको (७१ %) दाँजोमा साक्षर महिलाको (५४ %), सङ्ख्या कम रहेको देखिन्छ । यहाँ आधुनिक तथा सामान्य सेवा दिने ९ वटा स्वास्थ्य संस्था रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकामा फोहोर मैला व्यवस्थापन र फोहोर पानीको निकासमा केही समस्या रहे पनि सबै वडा खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भैसकेका छन् । स्वच्छताका ६ सुचक मध्य महिनावारी सरसफाई व्यवस्थापनको अवस्था (३०.९७ %) कमजोर देखिएको छ भने खानेकुरा स्वच्छताको स्तिथी (९९.२४ %) सबै वडामा उत्कृष्ट रहेको पाइएको छ । चर्पी प्रयोगको स्थिति वडा नं ६ र ७ मा संतोषजनक देखिएता पनि वडा नं २ मा (४९.४१ %) कमजोर रहेको पाइएको छ । सरसफाइको हकमा करिव ७३% घरमा चर्पी रहेको छ । यस गाउँपालिकामा खाल्डे चर्पीको दाजोमा आधुनिक चर्पी बढि लोकप्रीय रहेको देखिन्छ । यहाँका अधिकांश विद्यालयहरुमा छात्र-छात्रा मैत्री चर्पीको व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

उत्तरतर्फ तिब्बतसँग सिमाना जोडिएको चुमनुब्री गाउँपालिकामा ४९ खानेपानीका संभाव्य र मौजुदा श्रोत फेला परेका छन् जस मध्य ४० वटा हाल प्रयोगमा आइरहेका श्रोत हुन् भने ९ प्रस्तावित श्रोत रहेका छन् । यहाँ विद्यमान ३७ वटा खानेपानी वितरण परियोजना छन् जस मध्ये ९ वटा पूर्ण रुपमा सन्चालित र २८ वटा पूर्ण रुपले सन्चालनमा नआएका परियोजना छन् । वडा नं ३ र ७ (सिर्दिवास र छेकम्पार) मा सबैभन्दा धेरै संख्यामा खानेपानी परियोजना रहेका छन् । विद्यमान खानेपानी परियोजनाको अध्ययन गर्दा धेरै

परियोजनाहरु पुर्ण रुपमा सन्चालनमा नआएको र सन्चालनमा रहेका परियोजनाबाट 'एक घर एक धारा' अवधारणा अन्तर्गत पर्याप्त मात्रामा खानेपानी नपुगेको अवस्था भेटियो । सेवा नपुगेका स्थान जनसंख्याका लागी अन्दाजी २ करोड ४८ लाख लगानीमा जम्मा १२ परियोजना प्रस्तावित गरिएका छन् जसले १२१४ जना उपभोक्तलाई लाभान्वित गराउने लक्ष्य बोकेको छ । त्यसैगरी खानेपानी आयोजनाको स्तरोन्नतीका निम्ती १३ करोड १२ लाख लगानीमा ३१ वटा पुर्नः स्थापनाका परियोजना प्रस्तावित गरिएका छन् जसले ७,५२९ उपभोक्तलाई लाभान्वित गराउने लक्ष्य बोकेको छ ।

निर्धारित लक्ष्यलाई पुरा गर्न खानेपानी तथा सरसफाईका निम्ती विभिन्न प्राथमिकिकरण नीति तयार पारिएको भएता पनि भौगोलिक कठिनाइ, भुकम्प जस्ता विपदा जोखिम तथा सरसफाई तर्फको जडमानसिकताले यस योजनालाई केही चुनौती दिइरहेको देखिन्छ । यस अवस्थामा गाउँपालिका भित्रै रहेका सरोकारवाला संस्था (गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति, विद्यालय, संचारकर्मी, उपभोक्ता समिति (खानेपानी तथा सरसफाई, वन व्यवस्थापन समिति), महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र स्वास्थ्य कार्यकर्ता) ले खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा आफ्नो स्तरबाट पुऱ्याउने सहयोगले यस गुरुयोजनाको मुल मर्मलाई समेटने विश्वाश गरिएको छ ।

EXECUTIVE SUMMARY

Due to the earthquake 2072, Chumnubri rural municipality (RM) of Gorkha district has suffered significant damage in the infrastructures sector of drinking water, sanitation and hygiene. Keeping this in mind, this master plan has been designed to prepare a roadmap for infrastructure development in the area and to collect the necessary data for the extension of services throughout the RM. An elaborated method has been adopted for the designation of this master plan, including the study of old plans; preparation of forms for data and information collection in collaboration with Mott McDonald; formation of study teams; establishment of local level workshop; data collection; statistical analysis; discussion on draft wash master plans; conducting a day local-level workshop for review and the approval of final wash master plan from the RM representatives.

Chumnubri RM is composed of 7 wards (Samagau, Lho, Sirdibas, Prok, Vihi, Chumchet and Chhekampar). The head office of this rural municipality lies in Sirdibas market. The total population of this RM is 9,278 and the total area is 1,649 sq km. The RM has a total 2,002 households and an average of 5 members per household. There are 24 schools in this RM and the proportion of literate men (71%) appears to be higher in the proportion of literate women (54%). There are 9 health stations providing the general and specialized treatment facilities.

All the wards have been declared open defecation free areas even though there are some problems regarding the disposal of waste water in this area. Looking towards the area of 6-key hygiene, the status of menstrual hygiene is found poor (30.94%), while food hygiene status (99.24%) is found to be satisfactory in all wards. Although, the use of toilet has been satisfactory in ward no. 6 and 7, it is very weak in ward no. 2 (49.41%). About 73% of households have toilets and modern toilets seem to be more popular than traditional toilets in this RM. It seems very important to arrange gender-friendly toilets in many schools of this RM. A total 49 drinking water sources have been found in Chumnubri of which 40 are currently in use and 9 are the proposed source of drinking water. There are 37 existing

water distribution projects out of which 9 are fully operational and 28 fully need to be repaired. The largest number of drinking water projects (i.e, 9) exist in Ward No 3 and 7 (Sirdibas and Chhekampar).

Regarding the existing drinking water schemes, many projects are not fully operational and the projects under operation are found not providing enough water supply as per 1 house and 1 tap concept. Thus, a total of 12 new projects have been proposed for unserved population with an estimated investment of 24.8 million, which aims to serve population of 1,214. Similarly, 31 rehabilitation projects have been proposed for the promotion of drinking water distribution with an estimated investment of 131.2 million, which aims to serve population of 7,529. Although various prioritization policies have been formulated for drinking water and sanitation to meet these goals, constrains like geographical difficulties, disaster risk such as earthquake and lack of public awareness towards sanitation seem to be challenging this scheme. In this case, the genuine support from the concerned authorities (RM Water Supply, Sanitation and Sanitation Coordination Committee, School, Communication Workers, Consumers Committee, Women's Health Volunteers and Health Workers) is believed to help achieving the master plan's goal.

विषय सूचि

सारसंक्षेप २
EXECUTIVE SUMMARY ४
१. परिचय १०
१.१ परिभाषा १०
१.२ प्रतिवेदनको उद्देश्य तथा समेटिएका क्षेत्र ११
१.३ प्रतिवेदन तयारी विधी एवं प्रकृया १२
१.४ अध्ययनको सीमा १३
२ सामाजिक-आर्थिक विवरण १४
२.१ स्थान र पहुँच १४
२.२ भु- धरातल अवस्था १४
२.३ भु-उपयोगको विवरण १६
२.४ जनसांख्यिक विवरण १७
२.५ समग्र शैक्षिक स्थिति १७
२.६ स्वास्थ सेवाको वर्तमान स्थिति २०
२.७ जन प्रतिनिधि तथा कर्मचारीको विवरण २१
३. खानेपानी तथा सरसफाईको विद्यमान स्थिति २३
३.१ पानीको श्रोतहरूको सूची २३
३.२ सामुदायिक खानेपानीको वर्तमान स्थिति २५
३.३ सरसफाई तथा स्वच्छताको वर्तमान स्थिति २५
३.३.१ सरसफाईको स्थिति २५
३.३.२ स्वच्छताको स्थिती २६
३.४ विद्यालयमा खानेपानी र सरसफाईको अवस्था २८
३.५ खानेपानी प्रणालीको प्राथमिकता २९
४. योजना छनौट र लागत इस्टिमेट ३०
४.१ सेवाविहिन स्थानका लागि खानेपानी योजना ३०
४.२ पुर्नःस्थापना गर्नुपर्ने आयोजना ३१
४.३ सार्वजनिक शौचालय ३४
४.४ फोहोरमैला व्यवस्थापन ३५
४.५ सेवा नपुगेको र संकटासन्न जनसंख्याका लागि योजना ३६
४.६ प्राथमिकीकरण रणनीति ३७

५. योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र अद्यावधिकिकरण ३९
५.१ चुनौती र अवसर ३९
६. सरोकारवालको भूमिका ४१
७. सर्वसुलभ खानेपानी र पूर्ण सरसफाईका सूचकहरु ४६
८. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति ४९
८.१ गाँउपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार ४९
८.२ वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार ४९
८.३ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति ५०
९. प्रमुख सुझाव ५१
१०. निचोड ५२
११. अनुसूची ५३
अनुसूची १: पानीका श्रोतहरुको विस्तृत जानकारी ५३
अनुसूची २: निजि धारा वितरण भएका खानेपानी प्रणालीहरुको विवरण ६३
अनुसूची ३: सार्वजनिक खानेपानी प्रणालीहरुको विवरण ६४
अनुसूची ४: चर्पी भएका विद्यालयहरुका सूची ६७
अनुसूची ५: सेवा नपुगेका जनसंख्याका निम्ती परिचालित परियोजनाका विवरण ६८
अनुसूची ६: विद्यमान खानेपानी परियोजनाको पुनःस्थापना ७०
अनुसूची ७: खानेपानी प्रणालीहरुको विस्तृत विवरण ७४
अनुसूची ८: गाउँपालिकाका वडाको नक्शा ८३

चित्र सूचि

चित्र नं १ : प्रतिवेदन तयारी विधि १२

चित्र नं २ : गाउँपालिकाको नक्शा १५

चित्र नं ३ : भु–उपयोगको विवरण १६

चित्र नं ४ : विद्यालयको विवरण १९

चित्र नं ५ : स्वास्थ संस्थाको विवरण... २०

चित्र नं ६ : खानेपानीको विद्यमान स्थिती २४

चित्र नं ७ : चिसापानी, एक्लेभट्टी र लामाचौताराका लागि प्रस्तावित परियोजना ७५

चित्र नं ८ : रङ्बि , पिबा र क्वाकका लागि प्रस्तावित परियोजना ७६

चित्र नं ९ : रिप , भिजाम र पानत्रुङका लागि प्रस्तावित परियोजना... ७७

चित्र नं १० : रानाका लागि प्रस्तावित परियोजना ७८

चित्र नं ११ : बिही , खादेत र हिलच्युङ्का लागि प्रस्तावित परियोजना... ७९

चित्र नं १२ : घोको लागि प्रस्तावित परियोजना...८०

चित्र नं १३ : दुम्चे , द्रमभ,पाङ्बु र रैनजामका लागि प्रस्तावित परियोजना ८१

चित्र नं १४ : ह्यार्चोको लागि प्रस्तावित परियोजना ८२

चित्र नं १५ : वडा नं १ .... ८३

चित्र नं १६ : वडा नं २ ....८४

चित्र नं १७ : वडा नं ३ ....८५

चित्र नं १८ : वडा नं ४ .... ८६

चित्र नं १९ : वडा नं ५ ....८७

चित्र नं २० : वडा नं ६ ....८८

चित्र नं २१ : वडा नं ७ ....८९

तालिका सूचि

तालिका नं १ : भिरालोपना तथा यसले ढाकेको क्षेत्र..१४

तालिका नं २ : भु-उपयोगको विवरण १६

तालिका नं ३ : चुमनुब्री गाउँपालिकाको बनावट, क्षेत्रफल तथा जनसंख्या..१७

तालिका नं ४ : विद्यार्थीको विवरण..१८

तालिका नं ५ : गाउँ कार्यपालिकाका जन प्रतिनिधीहरुको विवरण...२१

तालिका नं ६ : गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको विवरण २२

तालिका नं ७ : पानीका श्रोतहरूको सूची...२३

तालिका नं ८ : खानेपानी सेवा पहुँचको वर्तमान अवस्था.. २५

तालिका नं ९ : खुल्ला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणाको अवस्था..२६

तालिका नं १० : स्वच्छता स्थिती २७

तालिका नं ११ : चर्पी निर्माणको अवस्था २७

तालिका नं १२ : खानेपानी तथा सरसफाइको व्यवस्था भएका विद्यालयका जानकारी.......................... २८

तालिका नं १३ : विद्यमान खानेपानी परियोजनाको पुनःस्थापना.. २९

तालिका नं १४ : नयाँ खानेपानी परियोजना ३०

तालिका नं १५ : पुनःस्थापनाका परियोजना ३२

तालिका नं १६ : सार्वजनिक शौचालय आवश्यकता वस्तिहरु...३५

तालिका नं १७ : फोहोरमैला व्यवस्थापन आवश्यकता वस्तिहरु...३५

तालिका नं १८ : सेवानपुगेको र संकटासन्न जनसंख्याका लागी नयाँ खानेपानी योजना ३६

तालिका नं १९ : सरोकारवालको भूमिका ४१

तालिका नं २० : समन्वय समिति..५०

तालिका नं २१ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका पानीका श्रोतहरु ५३

तालिका नं २२ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका निजि धारा वितरण भएका खानेपानी प्रणालीहरु......................६३

तालिका नं २३ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका सार्वजनिक खानेपानी प्रणालीहरु ६४

तालिका नं २४ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका चर्पी भएका विद्यालयहरु ६७

तालिका नं २५ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका सेवा नपुगेका जनसंख्याका निम्ती परिचालित परियोजना ६८

तालिका नं २६ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका विद्यमान खानेपानी परियोजनाको पुनःस्थापना ७०

१. परिचय

विगतका केही दशकमा नेपालका ग्रामिण क्षेत्रका खानेपानी र सरसफाईको क्षेत्रमा उल्लेखनीय प्रगति भएको छ तर २०७२ सालको भूकम्प र त्यसपछि गएका पराकम्पहरूका कारण गोरखा लगायत अन्य केही जिल्लाहरुका जनजीवन तथा आर्थिक अवस्थामा ठूलो प्रभाव पर्नुका साथै खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको पुर्वाधारमा पनि उल्लेखनीय क्षति भएको थियो । विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूले यी जिल्लाहरूमा भूकम्प प्रभावित बासिन्दालाई पुर्नःवास र पुनःनिर्माण गतिविधी मार्फत सहयोग पुर्‍याईरहेको सन्दर्भमा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको पुर्वाधारमा टेवा पुर्‍याउने लक्ष्यले यस गुरुयोजनाको अवधारणा अघि सारीएको छ ।

१.१ परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

क) "सरसफाई" भन्नाले मानव मलमुत्रको सुरक्षित बिसर्जनका लागि सेवा र सुविधाहरुको उचित व्यवस्था भन्ने बुझिन्छ । यसले फोहोरमैला संकलन र फोहोर पानीको विसर्जन मार्फत स्वच्छता कायम गर्ने कार्यलाई पनि समेट्छ । जनस्वास्थ्य प्रवर्द्धनका लागि गरिएका विभिन्न कृयाकलापहरुको समग्र कार्य नै सफाइ हो ।

ख) "स्वच्छता" आफू र वरिपरिको वातावरण सफा गरी रोगको विस्तार रोक्न र बिरामी हुनबाट बच्न अपनाइने सम्पूर्ण व्यवहारहरुलाई समेट्छ । स्वच्छताले व्यक्ति र समुदायको स्वस्थ आनीबानी समेतलाई जनाउँछ ।

ग) "सफा र स्वच्छ अवस्था" भन्नाले सफा र स्वच्छ चरणका सूचकहरु पुरा गरेपछि सम्बन्धित समितिबाट अनुमोदन एवं प्रमाणीकरण भएको अवस्थालाई जनाउँछ ।

घ) "पूर्ण सरसफाइ उन्मुख अवस्था" भन्नाले यस गुरुयोजनामा उल्लेखित सफा र स्वच्छ पूर्ण सरसफाइ उन्मुख दुवै चरणका सूचकहरु पुरा गरेपछि सम्बन्धित समितिबाट अनुमोदन एवं प्रमाणीकरण भएको अवस्थालाई जनाउँछ ।

ङ) "सार्वजनिक शौचालय" भन्नाले सार्वजनिक स्थानमा हिंडडुल गर्ने जो कोही व्यक्तिले प्रयोग गर्न सक्ने प्रयोगकर्ता-मैत्री शौचालयलाई बुझाउँछ ।

च) "संस्थागत शौचालय" भन्नाले विद्यालय, कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था जस्ता सार्वजनिक निकायहरुमा निर्माण गरिएका प्रयोगकर्ता-मैत्री शौचालयलाई बुझाउँछ ।

छ) "सामाजिक समावेशीकरण" भन्नाले समुदायका सबै लिङ्ग, जात, जाति, वर्ग, धर्म, व्यवसाय र सबै क्षेत्रका व्यक्तिको योजना तर्जुमा र निर्णय प्रक्रिया र सेवा सुविधामा पहुँच रहेको अवस्था बुझाउँछ ।

ज) “विपद् व्यवस्थापन” भन्नाले बाढी-पहिरो, आगलागी, भूकम्प र रोगव्याधि जन्य महामारी जस्ता प्राकृतिक एवं मानव सृजित विपद् सम्बन्धी पूर्व तयारी, उद्धार, पुर्नलाभ, पुनर्स्थापना र पुर्न:निर्माण व्यवस्थापनको समष्टिगत व्यवस्थापनको समष्ठिगत व्यवस्थालाई बुझाउँछ ।

झ) “प्रयोगकर्ता-मैत्री खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छताका सुविधाहरु” भन्नाले शारीरिक रुपले असक्षम र अपाङ्गता भएका बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक आदि सबैलाई प्रयोग गर्न सजिलो हुने प्रयोगकर्ता-मैत्री सुविधाहरुलाई बुझाउँछ ।

ञ) “बानी व्यवहार विकास” भन्नाले शौचालयको प्रयोग, साबुन पानीले हसत धुने, महिलाको महिनावारी व्यवस्थापन लगायत अन्य सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी आनीबानीको निरन्तर प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

ट) “दिगो सरसफाइ” भन्नाले स्वचालित र नियमित रुपमा संचनलित सरसफाइलाई बुझाउँछ ।

ठ) “सुरक्षित पानी” भन्नाले मानव स्वास्थ्यलाई हानी गर्ने भौतिक, जैविक र रसायनिक पदार्थहरु नरहेको खानेपानीलाई बुझाउँछ ।

ड) “सरोकारवाला” भन्नाले सरकारी, गैरसरकारी कार्यालय तथा निकाय, राजनीतिक दल, विद्यालय, सहकारी, निजीक्षेत्र, नागरिक समाज, सञ्चार क्षेत्र, उपभोक्ता समितिहरु लगायतका सरोकारवालाहरुलाई बुझाउँछ ।

१.२ प्रतिवेदनको उद्देश्य तथा समेटिएका क्षेत्र

खानेपानी आपूर्ति, सरसफाई र स्वच्छताजस्ता आधारभूत सेवा प्रवाह गर्ने पूर्वाधारको समग्र विकास गर्नका लागि मार्गचित्र तयार गर्नु र यी पुर्वाधारको आधारमा पूरै गाउँपालिकामा सेवाविस्तार गर्नका लागि आवश्यक तथ्यांक संकलन गर्नु नै यो अध्ययनको मूल उदेश्य रहेको छ ।

कार्यसूचीमा उल्लेख भए अनुसार, यस अध्ययनको दायरा तथा कार्यक्षेत्र निम्न रहेका छन्:

- गाउँपालिकामा कम्तीमा तीनवटा गुरुयोजना सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गर्ने ।
- जनसंख्या, आर्थिक अवस्था, शिक्षा र स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित द्वितिय श्रोतबाट उपलब्ध हुने तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
- उपलब्ध खानेपानीका श्रोतहरुको पहिचान गरी सुख्खा याममा श्रोतको वाहव मापन गर्ने ।
- समुदायहरू, विद्यालयहरू र अन्य संस्थाहरूका लागि उपलब्ध सुविधाहरूका विवरण तयार पार्ने ।
- ‘एक घर एक धारा’ को अवधारणा लागु गर्ने दिशामा कार्ययोजना बनाउने ।

- खुला दिसा मुक्त क्षेत्र, स्वच्छता व्यवहार र ६ क्षेत्रका सुविधाहरू - शौचालयको प्रयोग, साबुनपानीले हात धुने, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन, खाद्य स्वच्छता, घरमा पानीको उपचार तथा फोहोर व्यवस्थापन विषयमा तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
- परियोजना सम्बन्धित अनुमानित लागतको आंकलन गर्ने तथा प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।

१.३ प्रतिवेदन तयारी विधी एवं प्रकृया

यस प्रतिवेदनमा समेटिएको खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता गुरुयोजना तयारीको लागि चित्र नं १ मा प्रस्तुत गरिएको बमोजिमको प्रक्रिया तथा विधि अपनाइएको थियो ।

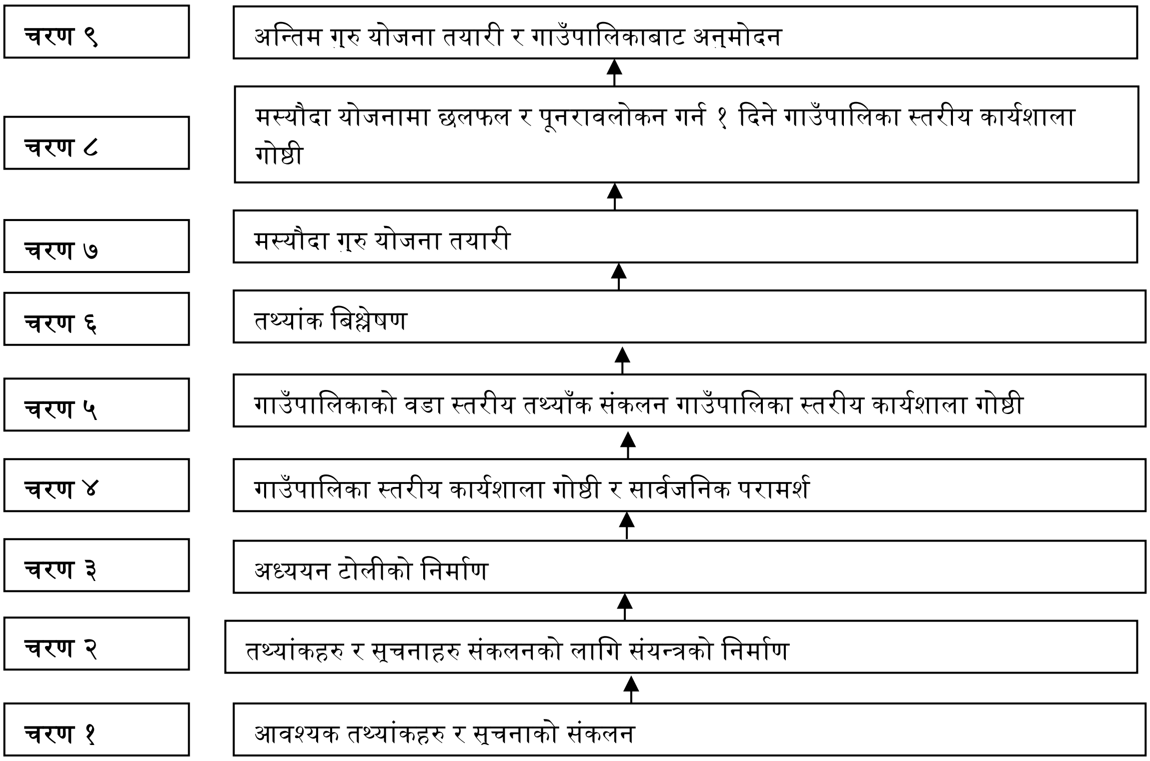

चित्र नं १ : प्रतिवेदन तयारी विधि

आवश्यक तथ्याङ्क र सूचनाहरुको संकलनका निम्ती सर्वप्रथम नजिकैका गाउँपालिकाहरुमा भएका गुरुयोजना र यी क्षेत्रमा भएका पुराना अध्ययनहरुका साथै आवधिक योजनाहरुको अध्ययन गरियो । पूर्णिमा कार्यक्रम सँगको सहकार्यमा सम्बन्धित संघसंस्थाबाट तथ्यांक र सूचनाहरु संकलनका लागी फारमहरु तयार पारिएको थियो । त्यसपछि अध्ययन टोलीको गठन गरियो र गाउँपालिका स्तरीय कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो । स्थलगत सर्वेक्षकबाट विभिन्न श्रोतबाट तथ्याङ्क संकलन भएपछि कार्यदलका सदस्यहरुद्वारा त्यस तथ्याङ्कको बिश्लेषण गरियो । त्यस पश्चात बनाइएको मस्यौदा गुरुयोजनामा छलफल र पूनरावलोकनका निम्ती एक दिने गाउँपालिका स्तरीय कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो । अन्त्यमा अन्तिम प्रतिवेदनमा उल्लेखनीय सुधार गरी गाउँपालिकाबाट अनुमोदन गरियो ।

१.४ अध्ययनको सीमा

खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता गुरुयोजना, चुमनुब्री गाउँपालिकामा खानेपानी र सरसफाईका पुर्वाधार विकासको निम्ति पूर्णरुपमा सहयोगी हुने अपेक्षा राखिएको भएता पनि यसका केही सीमा रेखाहरु रहेका थिए । यस रणनीतिक योजनाको आधारमा जति पनि खानेपानी योजनाहरु प्रस्तावित छन्, ती योजनाहरु सबै कार्यान्वयन नहुन पनि सक्छन् । कतिपय योजनाहरु सहज तरिकाले कार्यान्वयनमा ल्याउन सकिने हुन्छ भने कतिपय योजनाहरु आर्थीक स्रोत, मानविय स्रोत र अन्य प्राविधिक कठिनाईका कारणले कार्यान्वयन गर्न सम्भव नहुन सक्छन् । बसाइँसराइ र अन्य क्षेत्रमा भएका जिविकोपार्जनका अवसरहरुको सिर्जनाका कारण गुरुयोजनाले समेटेका क्षेत्रमा जनसंख्या घट्ने क्रममा रहेको हुँदा केही वर्षपछि कुनै स्थानमा खानेपानी पूर्वाधारको आवश्यकता अहिलेको तुलनामा कम हुनसक्ने देखिन्छ । संभावित सिमिततालाई मध्यनजर राख्दै खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी बानी व्यवहार परिवर्तनमा सकारात्मक रुपमा सफलता हासिल गर्नका लागी गाउँपालिकामा रहेका सरोकारवाला संघसंस्थाहरुले सबै सम्बन्धित निकायसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै स्थानिय स्रोत साधनको पहिचान गर्न सकेमा खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छताको दीगो विकासमा सहयोग पुग्ने विश्वास गरिएको छ ।

२ सामाजिक–आर्थिक विवरण

२.१ स्थान र पहुँच

गण्डकी प्रदेश, अर्न्तगत गोरखा जिल्ला रहेको चुमनुब्री गाउँपालिका २०७३ साल फाल्गुन २७ गतेका दिन संघीय सरकारको एक स्थानीय ईकाईको रूपमा स्थापित भएको थियो । यस गाउँपालिकाका मुख्यालय वार्ड नं ३ सिर्दीबासमा रहेको छ । चुमनुब्री गाउँपालिकाको पुर्व र उत्तरमा तिब्बत, चीन, पश्चिममा मनाङको नोसाङ गाउँपालिका वडा नं २ र ६ र लम्जुङको मर्स्याङ्दी गाउँपालिकाको वडा नं ६ र ७, तथा दक्षिणमा अजिरकोट गाउँपालिका अन्तर्गत वडा १, लम्जुङको दोर्दी गाउँपालिका अन्तरगत वडा ६ र ७, सुलिकोट अन्तरगत वडा १ र धार्चे गाउँपालिका अन्तर्गत वडा १ र ३ रहेका छन् । चित्र नं २ मा गाउँपालिकाको नक्शा देखाइएको छ ।

यस गाउँपालिकाको वडाहरुसम्म पुग्न केही गोरेटो / घोडेटो बाटोहरु मात्र सञ्चालनमा रहेका छन् । यो गाउँपालिकाको कठिन धरातलका कारण यस गाउँपालिकालाई हालसम्म बाहैं महिना सवारी चल्ने कुनै सडक यातायातले छोएको छैन । गाउँपालिकाको कार्यालयसम्म पुग्न धार्चे गाउँपालिकाको माछीखोलाबाट दुई दिनको पैदल यात्रा गर्नुपर्दछ । यसर्थ लार्के पासबाट मनाङ जाने र लम्जुङ तर्फ आउने पदमार्ग छन् । त्यस्तै वडा नं ७ को निलेबाट चीनतीर जान सकिन्छ । मोटर वाटो नपुगेको कारण गोरेटो र घोडेटो वाटोमा यहाँको यातायत निर्भर छ ।

२.२ भु- धरातल अवस्था

टोपोग्रफिक नक्सा सर्व विभागका अनुसार यस गाउँपालिकाको भु-धरातललाई विभाजन गर्दा ५ डिग्री भन्दा कम भिरालोपन भएको ४.७ प्रतिशत, ५ देखि १५ डिग्रीसम्म भिरालोपना भएको ७.८ प्रतिशत रहेको छ । सबैभन्दा बढी ६३.३ प्रतिशत ३० डिग्रीभन्दा बढी भिरालोपन भएको पाइन्छ । यस सम्बन्धी थप विवरण तालिका नं १ मा दिइएको छ ।

तालिका नं १ : भिरालोपना तथा यसले ढाकेको क्षेत्र

क्र. म	भिरालोपना	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	५ डिग्री भन्दा कम	७७५०.३	४.७
२	५ देखि १५ डिग्रीसम्म	१२८६२.२	७.८
३	१५ देखि ३० डिग्रीसम्म	३९९०५.८	२४.२
४	३० देखि ४५ डिग्रीसम्म	६१०१३	३७
५	४५ भन्दा माथि	४३३६८.७	२६.३
	जम्मा	**१६४९००**	**१००**

श्रोत: चुम्नुब्री आवधिक योजना, २०७६

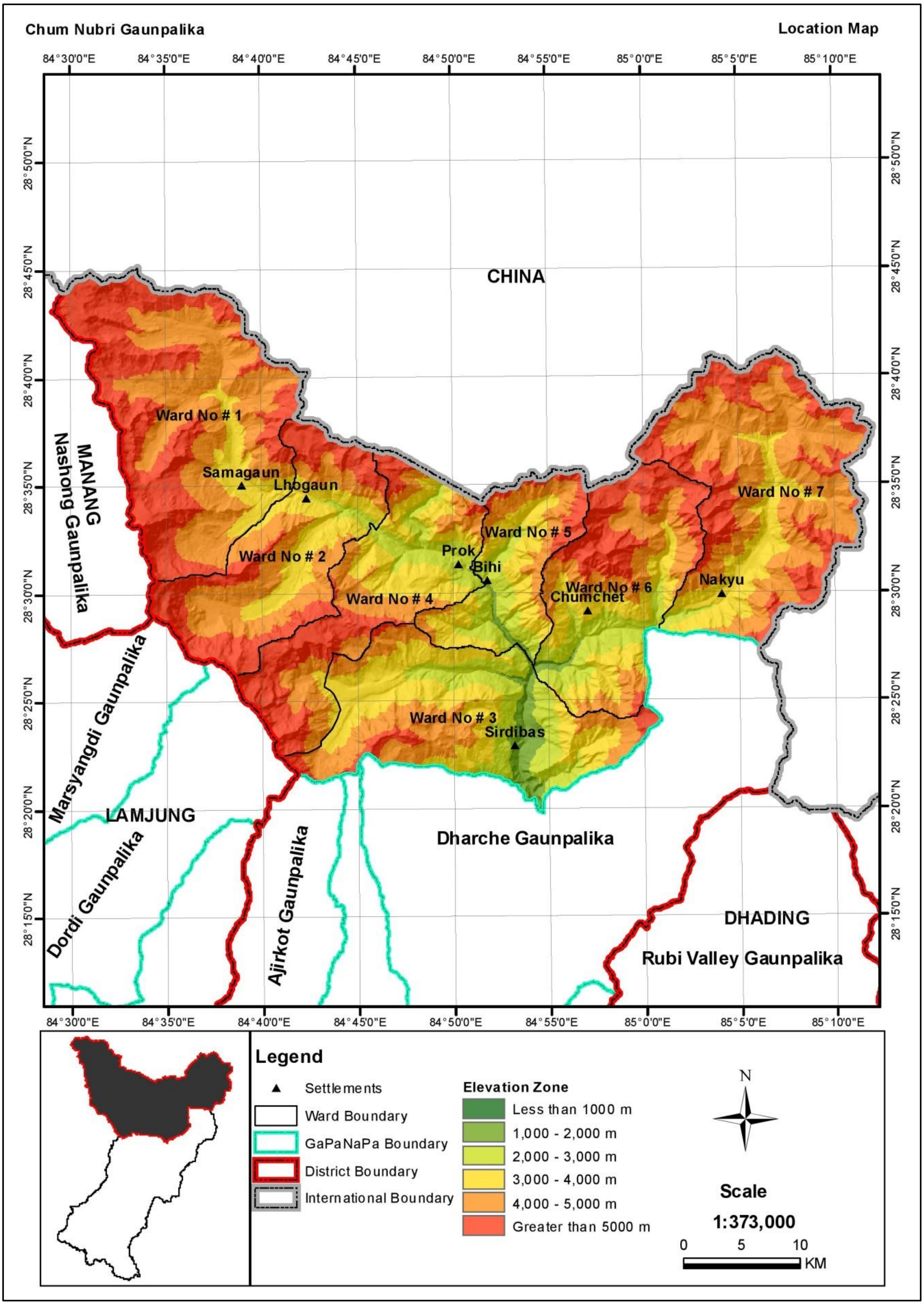

चित्र नं २ : गाउँपालिकाको नक्शा

२.३ भु-उपयोगको विवरण

यस गाउँपालिकाको भु-उपयोगलाई वर्गीकरण गर्दा वनस्पतिविहीन खालि क्षेत्र ५० प्रतिशत, घाँसे मैदान २७ प्रतिशत, वनजगंल १३ प्रतिशत र २ प्रतिशत मात्र कृषियोग्य जमिन रहेको छ । यस सम्बन्धी थप विवरण तालिका नं २ मा दिइएको छ भने विवरणको चित्राङ्कन चित्र नं ३ मा गरिएको छ ।

तालिका नं २: भु-उपयोगको विवरण

क्र. म	भु-उपयोग	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	घाँसे मैदान	४४५२३	२७
२	वनजगंल	२१४३७	१३
३	हिउँले ढाकेको भाग	६५९६	४
४	हिमनदी	४९४७	३
५	पानीको हिस्सा	१६४९	१
६	कृषियोग्य जमिन	३२९८	२
७	खालि क्षेत्र	८२४५०	५०
	जम्मा	**१६४९००**	**१००**

श्रोत: चुम्नुब्री आवधिक योजना, २०७६

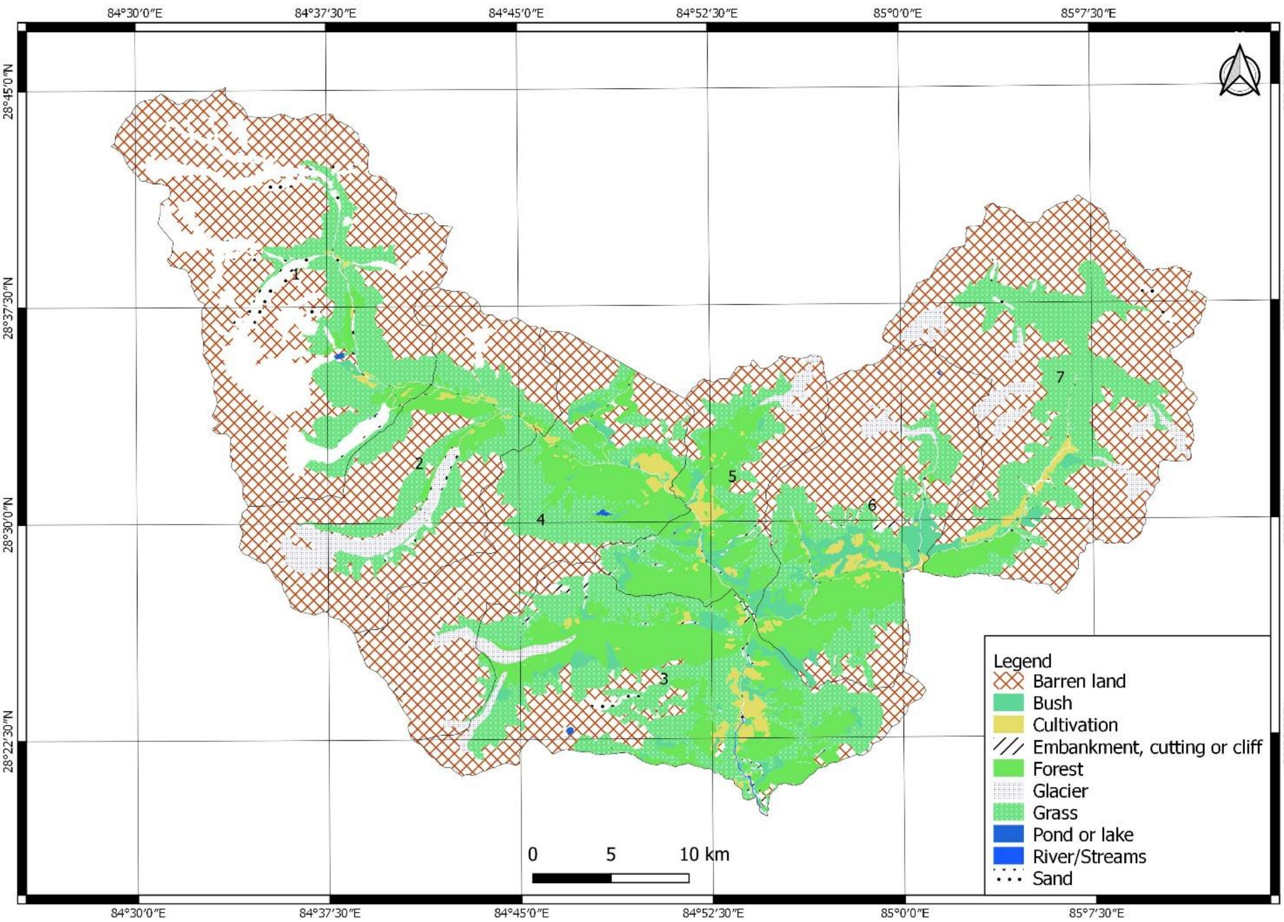

चित्र नं ३ : भु-उपयोगको विवरण

२.४ जनसांख्यिक विवरण

यस गाँउपालिकाको वृस्तित जनसांख्यिक जानकारी तालिका नं ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ । सन् २०७६ सालको जनगना अनुसार यस गाँउपालिको कुल जनसंख्या ९२७८ रहेको छ भने कुल क्षेत्रफल १६४९ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस गाउँपालिकाको घनत्व प्रति वर्ग कि.मी ५.६३ रहेको छ र हरेक घरधुरीमा औसत ५ सदस्य रहेको पाइन्छ । वडा नं ३ मा सबैभन्दा धेरै जनसंख्या रहेको छ भने कुल जनसंख्यामा पुरुषको संख्या महिलाको तुलनामा अधिक भएको पाइएको छ ।

तालिका नं ३ : चुमनुब्री गाउँपालिकाको बनावट, क्षेत्रफल तथा जनसंख्या

क्र सं	वडा	समावेश गाविस	घरपरिवार	जनसंख्या	क्षेत्रफल (वर्ग कि मी)
१	१	सामागाउँ	१९६	८२३	३४२
२	२	ल्हो	२६६	१२१८	२००
३	३	सिर्दिवास	६७१	२९६६	२५८
४	४	प्रोक	१९९	८३५	२०४
५	५	विही	१८४	७२०	१२१
६	६	चुम्चेत	२४३	१२७६	२०७
७	७	छेकम्पार	२४३	१४३०	३१७
जम्मा			२,००२	९२७८	१,६४९

*श्रोतः १: जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग २: चुमनुब्री आवधिक प्रतिवेदन, २०७६

२.५ समग्र शैक्षिक स्थिति

गाउँपालिकामा रहेको घरधुरी मध्ये १० प्रतिशत घरधुरीहरु तथा त्यहाँ रहेका १,५४३ जनसंख्याबाट पाइएको तथ्यांक अनुसार शिक्षित महिलाको संख्या शिक्षित पुरुषको भन्दा कम रहेको भेटिएको छ । यो तथ्याङ्क तालिका नं ४ मा उल्लेख गरिएको छ । स्नातक तह भन्दा माथि शिक्षा लिने जनसंख्याको सबैभन्दा कम पाइयो । यसले युवाहरुमा सहरी क्षेत्रमा आइ स्नातक वा सो भन्दा माथि अध्ययन गर्ने तथा वैदेशीक रोजगारीका लागी पलायन हुने कुराको चित्रण गर्दछ । केही युवाहरु अध्ययन छाडेर वैवाहिक जीवनमा गासिएर बस्ने कुरा पनि यो तथ्याङ्क दर्शाएको छ ।

यस गाउँपालिकाको १५ वर्ष माथिको साक्षरता दर ६३% छ । करिब ७१% पुरुष साक्षर भएकोमा महिला साक्षरता ५४% छ । यस गाउँपालिकामा प्रारम्भिक, आधारभूत र माध्यमिक गरि २४ वटा विद्यालय भएता पनि कुनै उच्च माध्यमिक विद्यालय छैन । यस अन्तर्गत नीजि ३ (गुम्वा सहित) विद्यालय रहेका छन् । विभिन्न तहमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या १,२८६ रहेको छ र यस मध्ये १,२२२ जनाले संस्थागत / सामुदायिक र ६४ जना नीजि विद्यालयमा अध्ययनरत छन् । तहगत रुपमा ७ प्रतिशतले पूर्व प्राथमिक, ६०% आधारभूत र ३१ % माध्यमिक तहमा अध्ययन गरिरहेका छन् । करिव १% विद्यार्थीहरु गुम्बामा अध्ययनरत छन् । यी

विद्यालयहरुमा ६० शिक्षकहरु कार्यरत रहेको देखिन्छ । शिक्षक विद्यार्थी अनुपात आधारभुत र माध्यामिक तहमा क्रमशः २२ र २६ रहेको छ । चुमनुब्री गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयका अवस्थितीको विवरण चित्र नं ४ मा देखाइएको छ । (श्रोतःचुमनुब्री आवधिक प्रतिवेदन, २०७६)

तालिका नं ४ : विद्यार्थीको विवरण

क्र सं	शिक्षा	पुरुष	महिला
१	प्राथमिक	२६३	२३९
२	माध्यमिक	१५२	१४५
३	उच्च माध्यमिक	६७	४१
४	स्नातक वा सो भन्दा माथि	९	९
५	अनौपचारिक	२४३	११९
६	छैन	१४०	१५६
जम्मा		**८७४**	**७०९**

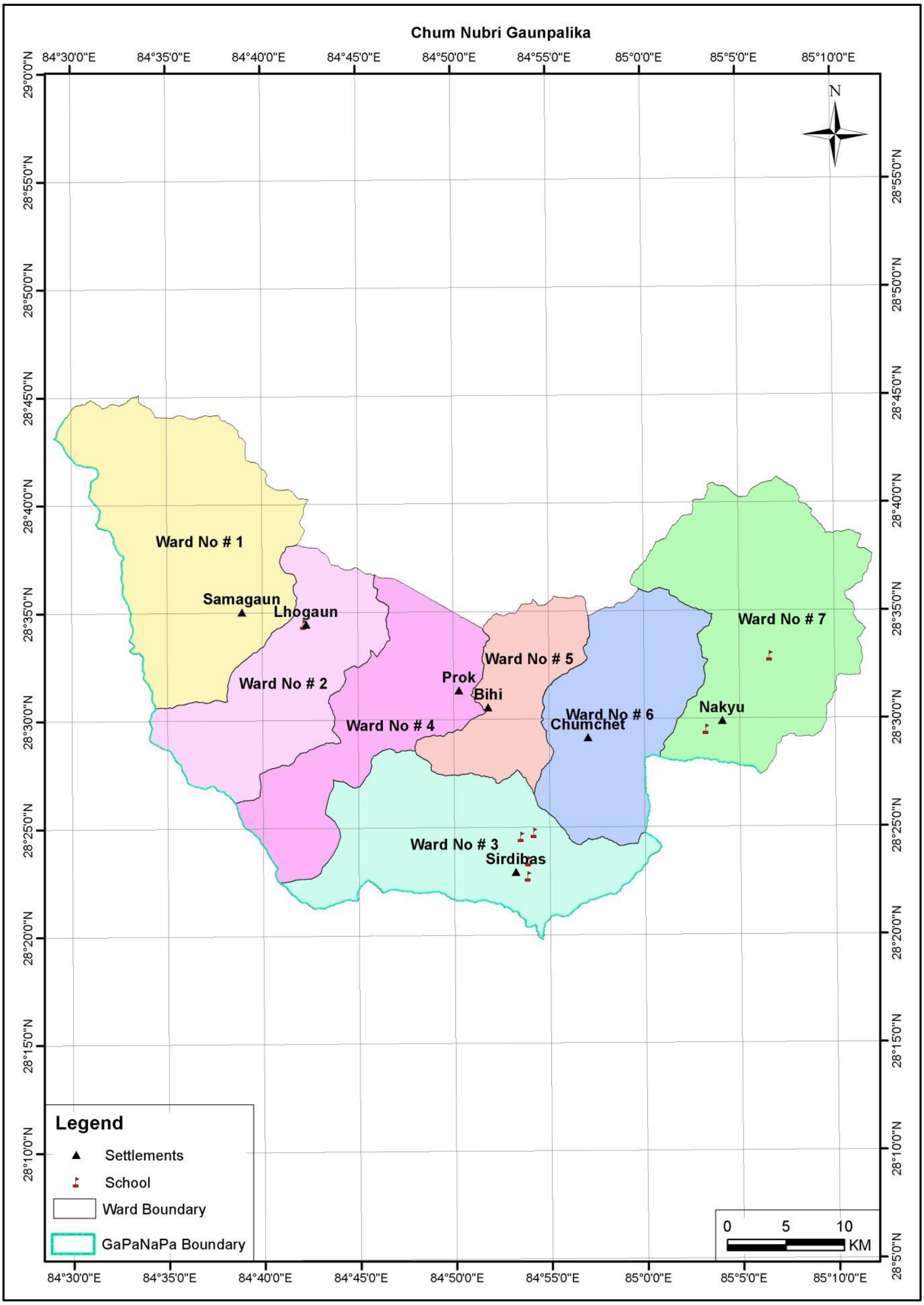

चित्र नं ४ : विद्यालयको विवरण

२.६ स्वास्थ सेवाको वर्तमान स्थिति

चुम्नुब्री गाउँपालिकामा १२ वटा स्वास्थ्य संस्था रहेका छन्, भने ७ वटा स्वास्थ्य चौकि रहेका छन् र ५ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई रहेका छन् । वडा नं ७ मा एक प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी रहेको छ । यी स्वास्थ संस्थाहरुमा ११ जना अहेव तथा १ डाक्टर रहेका छन् र अन्य स्वास्थकर्मीहरुमा २१ जना कार्यरत छन् । कुल १२ वटा स्वास्थ संस्थाहरु मध्ये ८ वटामा प्रसुति सेवा, २ वटामा वर्थिङ सेन्टर र १ स्थानमा ल्याव सेवा रहेका छन् । चित्र नं ५ मा स्वास्थ संस्थाको विवरण देखाइएको छ । (श्रोतः चुमनुब्री आवधिक प्रतिवेदन, २०७६)

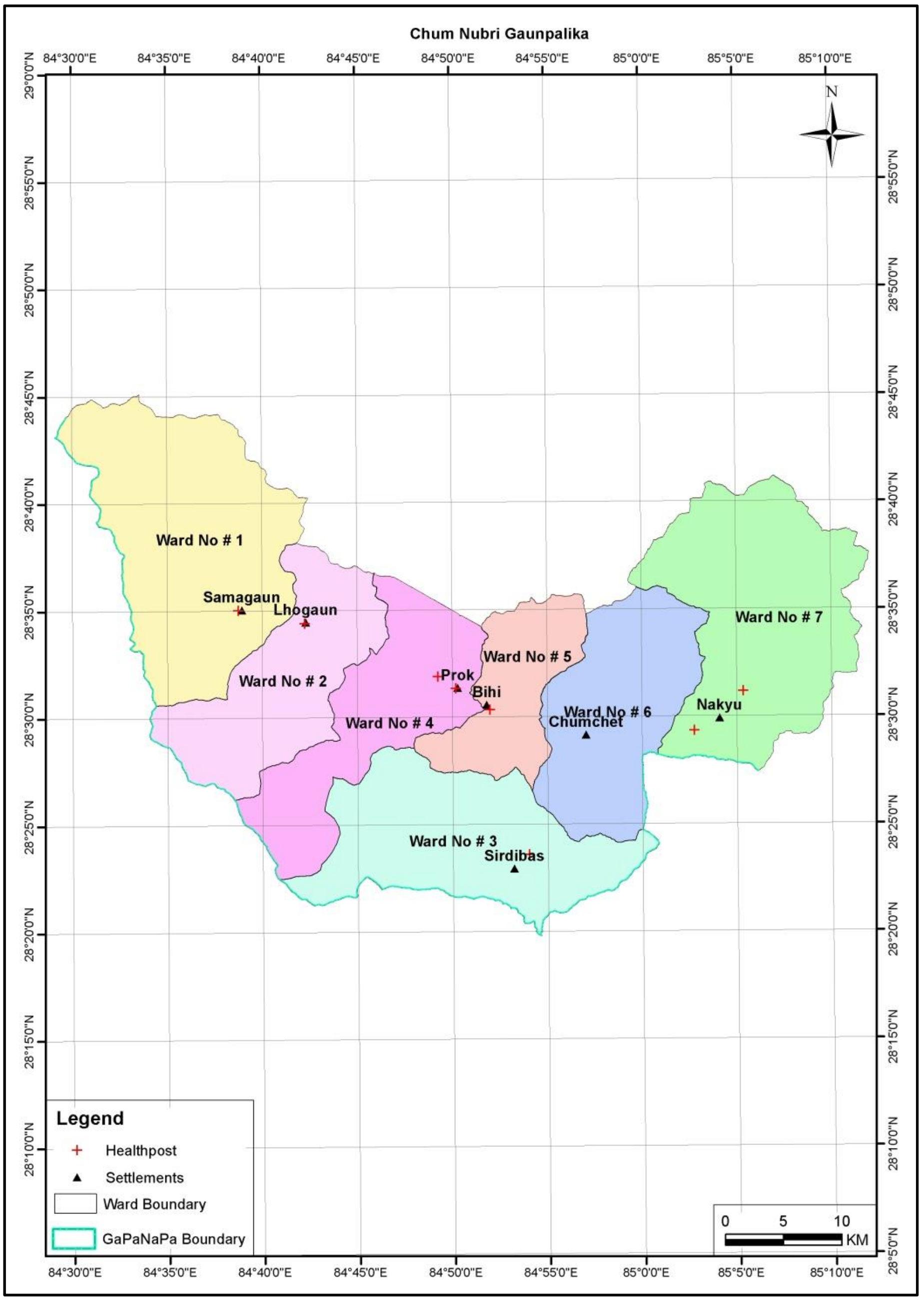

चित्र नं ५ : स्वास्थ संस्थाको विवरण

२.७ जन प्रतिनिधि तथा कर्मचारीको विवरण

गाउँ कार्यपालिकाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको विवरण तालिका नं ५ मा उल्लेख गरीएको छ ।

तालिका नं ५ : गाउँ कार्यपालिकाका जन प्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र.सं.	पद	नाम	कार्यालय
१	अध्यक्ष	धनबहादुर गुरुङ	गाउँपालिका
२	उपाध्यक्ष	कुमारी गुरुङ	गाउँपालिका
३	वडा अध्यक्ष	विरबहादुर लामा	वडा नं १
४	वडा अध्यक्ष	पेम्बा रेतालामा	वडा नं २
५	वडा अध्यक्ष	रामकुमार गुरुङ	वडा नं३
६	वडा अध्यक्ष	पेमा ढुण्डुप लामा	वडा नं ४
७	वडा अध्यक्ष	सोनामध्याल्जेन गुरुङ	वडा नं ५
८	वडा अध्यक्ष	लोप्साङ लामा	वडा नं ६
९	वडा अध्यक्ष	पासाङफुन्जो लामा	वडा नं. ७
१०	सचिव	प्रदिप गिरी	
११	सदस्य	निमा दोर्जेलामा	वडा नं १
१२	सदस्य	मिङमर छिरिङ लामा	वडा नं १
१३	सदस्य	निमा छेटेनलामा	वडा नं १
१४	सदस्य	पेम्बा छिरिङ लामा	वडा नं २
१५	सदस्य	पासाङल्हामु लामा	वडा नं २
१६	सदस्य	लाक्पा ढिकी वि.क.	वडा नं २
१७	सदस्य	रमन गुरुङ	वडा नं ३
१८	सदस्य	कान्छा गुरुङ	वडा नं ३
१९	सदस्य	ब्ल्यामु गुरुङ	वडा नं. ३
२०	सदस्य	फुतानीकमिनी	वडा नं ३
२१	सदस्य	रिक्जीन दोर्जेलामा	वडा नं ४
२२	सदस्य	लाक्पा छिरिङ लामा	वडा नं ४
२३	सदस्य	निमादिकी लामा	वडा नं ४
२४	सदस्य	कालेन छेवाङ लामा	वडा नं ५
२५	सदस्य	कुन्साङ ढुण्ढुप लामा	वडा नं ५
२६	सदस्य	निमादिकी लामा	वडा नं ५
२७	सदस्य	चित्रबहादुर गुरुङ	वडा नं ६
२८	सदस्य	पासाङ डोलमा लामा	वडा नं ६
२९	सदस्य	नुटुप ध्याल्जेन	वडा नं ६
३०	सदस्य	कर्साङ लामा	वडा नं ७
३१	सदस्य	पेमा छेवाङलामा	वडा नं ७
३२	सदस्य	सोनामआङमु लामा	वडा नं ७

तालिका नं ६ : गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	पद	नाम	सम्पर्क नं
१	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	भिम्सेन श्रेष्ठ	९७५६००४०४५
२	लेखापाल	गिरिजा प्रसाद रिजाल	९८४७३५५८११
३	वाडा सचिव / स्टोर प्रमुख	गणेश भक्त त्रिपाठी	९७४६०४१८५८
४	वाडा सचिव / योजना प्रमुख	बेद प्रसाद ढकाल	९८५६००४०४१
५	स्वास्थ्य विभाग प्रमुख	प्रेम गुरुङ	९७४६०५३३०७

३. खानेपानी तथा सरसफाईको विद्यमान स्थिति

यस गाउँपालिकामा रहेका विद्यमान ५८ खानेपानी परियोजनाहरु मध्ये केही परियोजनाहरु पुर्ण रुपमा सन्चालनमा नआएका र सन्चालनमा रहेका परियोजनाबाट पनि केही 'एक घर एक धारा' अवधारणा अन्तर्गत पर्याप्त मात्रामा खानेपानी नपुगेको अवस्था छ । यसरी सेवा नपुगेका जनसमुदायका लागि साबिका खानेपानी परियोजनाहरुको पुनःस्थापना तथा नयाँ खानेपानी परियोजनाको प्रस्तावना गरिएको छ । चित्र नं ६ मा चुमनुब्री गाउँपालिकामा रहेका 'एक घर एक धारा' को नीति अनुरुप निर्माण भई सन्चालनमा रहेका, सार्वजनिक धारा भएका र नयाँ परियोजना गरि तीन प्रकारका खानेपानी आयोजना चित्राङ्कन गरिएको छ ।

३.१ पानीको श्रोतहरूको सूची

तालिका नं ७ मा प्रस्तुत गरिएको तथ्याङ्क अनुरुप वडा नं ७ र वडा नं ३ मा खानेपानीका श्रोत अधिक रहेका छन् । वडा नं ७ मा चुम उपत्यका रहेको र बस्ती उत्तरी पाखामा केन्द्रीत रहेको हुनाले त्यहाँ पानीका अधिक श्रोतहरु रहेको पाइएका छन् । वर्षा प्रशस्त हुने र उच्च भेगमा पनि बाक्लो जंगल भएकै कारण पानीका श्रोतहरु प्रशस्त रहेका छन् । वडा नं ३ मा सबैभन्दा अधिक जनसंख्या छ भने यसै वडामा कार्यपालिका रहेको बजार सहित अन्य व्यापारिक केन्द्रहरु पनि रहेका छन् ।

तालिका नं ७ : पानीका श्रोतहरूको सूची

वडा नं.	गाउँको नाम	पानीका श्रोतहरु (संख्या)	खानेपानीका श्रोत (संख्या)	अन्य कार्यका लागी प्रयोजनमा आएका खानेपानीका श्रोत (संख्या)	हाल प्रयोगमा आइरहेका श्रोत (संख्या)	नयाँ परियोजनाका लागी प्रस्तावित श्रोत (संख्या)
१	सामागाउँ	४	२	-	२	-
२	ल्हो	१०	५	-	५	-
३	सिर्दिवास	२८	१४*	-	१३	१
४	प्रोक	१४	७	-	६	१**
५	विही	१४	७	-	२	५
६	चुम्चेत	१८	९	-	५	४
७	छेकम्पार	२१	१०	१***	१०	
	जम्मा		५४		४३	११

*वडा नं ३ मा हाल रहेको चुन्द्रुक खोला वर्षाको मौसममा दुषित हुने कारणले किलाम मुहानद्वारा विस्थापित हुन गइरहेको ।

** वडा नं ४ को प्रस्तावीत परियोजनामा नवाङ खोलालाई श्रोतको रुपमा लिइएको छ जसलाई क्वाक खानेपानी परियोजनाले पहिलेदेखी नै प्रयोग गर्दै आएको छ ।

*** वडा ७ अन्तरगत लार खानेपानी परियोजनाको गुन्द्रुक मुहान सिचाईको लागि पनि प्रयोजनमा आइरहेको छ ।

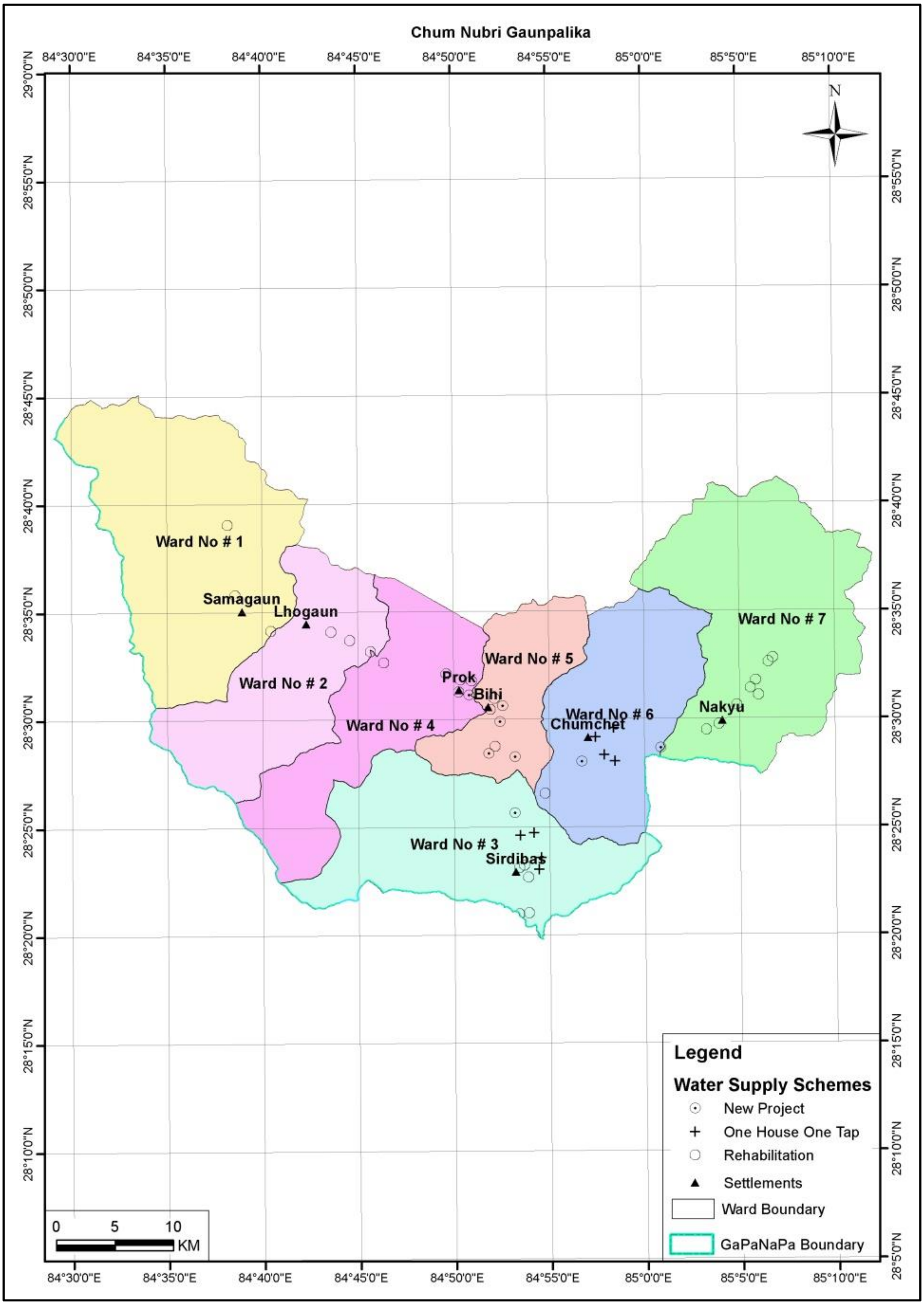

चित्र नं ६ : खानेपानीको विद्यमान स्थिती

३.२ सामुदायिक खानेपानीको वर्तमान स्थिति

तालिका नं ८ मा चुम्नुब्री गाउँपालिकामा वितरित सामुदायिक खानेपानीको वर्तमान स्थिति उल्लेख गरिएको छ, जसमा विभिन्न खानेपानी परियोजनाको सन्चालन अवस्था उल्लेख गरिएको छ । पाहाडी इलाका भएका कारणले यस क्षेत्रमा ग्राभिटी प्रणाली मार्फत खानेपानी परियोजना निर्माण गरिएका छन् । विद्यमान खानेपानीको स्थिती हेर्ने हो भने प्रयोजनमा आइरहेका ४० पानी वितरण परियोजना मध्ये ३ वटा पूर्ण रुपले सन्चालनमा नआएका रहेका छन् भने २८ अर्ध रुपमा सन्चलित रहेका छन् । भूकम्पबाट विस्थापन भई पुर्नःस्थापन भएका छेक्पार क्षेत्रमा खानेपानीको सुविधा कमजोर रहेको अवस्था छ । यस अर्थमा सामुदायिक खानेपानी वितरणको वर्तमान स्थिति संतोषजनक छैन र यथा सिघ्र सन्चालनमा नआएका परियोजनालाई सन्चालनमा ल्याउन जरुरी देखिन्छ ।

तालिका नं ८ : खानेपानी सेवा पहुँचको वर्तमान अवस्था

वडा नं	गाउँको नाम	जम्मा घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	पानी वितरण परियोजनाका संख्या	पानी परियोजनाका प्रकार (ग्राभिटी/ लिफ्ट)	लाभान्वित जनसंख्या	खानेपानी परियोजनाको अवस्था		
							पूर्ण रुपमा सन्चलित	आंशिक रुपमा सन्चलित	पूर्ण रुपले सन्चालनमा नआएको *
१	सामागाउँ	१९६	८२३	२	ग्राभिटी	१०५		२	
२	ल्हो	३०२	१२१८	५	ग्राभिटी	१५५		४	१
३	सिर्दिवास	७१६	३२०९	१०	ग्राभिटी	१३६५	४	६	
४	प्रोक	२१३	९०६	६	ग्राभिटी	२४०		६	
५	विही	१८४	७२०	३	ग्राभिटी	८०		३	
६	चुम्चेत	२४३	१२७६	५	ग्राभिटी	६१०	४		१
७	छेकम्पार	२४३	१४३०	९	ग्राभिटी	४०५	१	७	१
जम्मा				४०			९	२८	३

*(>८०% संरचनाले काम नगरेको)

३.३ सरसफाई तथा स्वच्छताको वर्तमान स्थिति

३.३.१ सरसफाईको स्थिति

चुमनुब्री गाउँपालिकामा पर्यटकहरुका लागि आकर्षणका धेरै सम्पदा भएकाले बर्सेनी हजारौको संख्यामा पर्यटकहरु आउने गरेका छन् । पर्यटकहरुको बासोवासका लागि चुमनुब्रीका सातैवटा वडामा होटेल र लजहरु स्थापना गरिएका छन् । तर पदमार्गमा खच्चड र चौरी आदीको आवागमन समेत हुने भएकाले यी जनावरको मुलमुत्रले बाटो र किनाराका स्थानहरु प्रदुषित भएको पाइन्छ । होटेल र बजार भएका स्थानमा ढलपानीको निकास गर्ने उचित व्यवस्था नभएकाले बाटोमा र होटलका प्रवेशद्वारमा पानी जम्ने, हिलो हुने तथा दुर्गन्ध हुने

समस्या विकराल देखिएको छ । खानेपानीका सार्वजनीक धाराहरु समेत यही पदमार्गका किनारामा निर्माण गरिएका र निकास पानीको उचित विसर्जन गर्ने सुविधा नभएकोले फोहोर पानी जम्ने र प्रदुषण हुने समस्या अझ गहन भएको पाइयो । यस्तै गाउँपालिका भित्रका व्यापारिक र पर्यटकलाई सुविधा दिने ठाउँ जस्तैः जगत, फिलिम बजार, ल्हो गाउँ, सामा गाउँ, चुम्लिङ्ग र छेकम्पार आदीमा समेत निकास पानीको विसर्जनको सुविधा नभएको र बीना कुनै ठोस योजना बजार बढ्दै जाने र नयाँ नयाँ भवन बन्दै जाने कारणले गर्दा समस्याहरु थपिदै गएका छन् । तालिका नं ९ मा चुमनुब्री गाउँपालिकाका वडाहरु खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा भएको कुरा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं ९ : खुल्ला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणाको अवस्था

वडा नं.	गाउँको नाम	जम्मा घरधुरी	खुला दिसा मुत्त क्षेत्र घोषणा भएको ?(छ/छैन)
१	सामागाउँ	१९६	छ
२	ल्हो	२६६	छ
३	सिर्दिवास	६७१	छ
४	प्रोक	१९९	छ
५	विही	१८४	छ
६	चुम्चेत	२४३	छ
७	छेकम्पार	२४३	छ

३.३.२ स्वच्छताको स्थिती

चुमनुब्री गाउँपालिकामा रहेको स्वच्छता स्थितीको विवरण तालिका नं १० मा देखाइएको छ । ६ स्वच्छताका सुचक मध्य महिनावारी सरसफाई व्यवस्थापनको अवस्था कमजोर देखिएको छ भने खानेकुरा स्वच्छताको स्तिथी सबै वडामा संतोषजनक नै रहेको पाइन्छ । चर्पी प्रयोगको स्थिति वडा नं ६ र ७ मा संतोषजनक देखिएता पनि वडा नं २ मा कमजोर रहेको छ । त्यसैगरी वडा नं ३ मा अरु वडाको तुलनामा घरधुरीमा खानेपानी प्रशोधनको अवस्था निकै नै कम देखिएको छ, जसलाई त्यस क्षेत्रमा रहेका उपभोक्तामा हालमा रहेको खानेपानीप्रतीको सन्तुष्टी पनि मान्न सकिन्छ । त्यसैगरी साबुनपानीले हात धुने स्थिती राम्रै देखिएता पनि फोहोर व्यवस्थापनमा भने अझ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका नं १० : स्वच्छता स्थिती

वडा नं.	गाउँको नाम	चर्पी प्रयोगको स्थिति (%)	साबुनपानीले हात धुने स्थिति (%)	घरधुरीमा खानेपानी प्रषोधन स्थिति (%)	खानेकुरा स्वच्छता स्थिति (%)	फोहोर व्यवस्थापन स्थिति (%)	महिनावारी सरसफाई व्यवस्थापन स्थिति (%)
१	सामागाउँ	८७.५०	९०.६३	८१.२५	१००.००	७५.००	१७.७१
२	ल्हो	४९.४१	७२.३५	५६.४७	९४.७१	५७.०६	१९.९३
३	सिर्दिवास	७५.२९	९८.९२	४.१२	१००.००	९४.१२	३५.७८
४	प्रोक	७७.७८	८७.९६	९७.२२	१००.००	५६.९४	८.३३
५	विही	८०.९५	८६.९०	६९.०५	१००.००	५२.३८	५८.३३
६	चुम्चेत	१००.०	८५.२८	१००.०	१००.००	५०.००	३०.०१
७	छेकम्पार	९८.००	७८.६७	५६.००	१००.००	५२.००	४६.६७

सरसफाइको हकमा करिव ७३ प्रतिशत घरमा चर्पी रहेको चुमनुब्री गाउँपालिकामा १० प्रतिशत घरधुरी सर्वेक्षण गर्दा तालिका नं ९ मा देखाइए अनुरुप चर्पी निर्माणको अवस्था पाइएको छ । सर्वेक्षण अनुसार यस गाउँपालिकामा खाल्डे चर्पीको दाजोमा आधुनिक चर्पी बढि लोकप्रीयता रहेको देखिन्छ । वडा नं २,३,६ र ७ मा केही मात्र खाल्डे चर्पी रहेको पाइयो ।

तालिका नं ११ : चर्पी निर्माणको अवस्था

वडा नं.	गाउँको नाम	जम्मा घरधुरी	चर्पीको संख्या	चर्पीका प्रकार		कैफियत
				आधुनिक चर्पी(पानी खन्याएर प्रयोग गर्नसक्ने)	साधारण खाल्टे चर्पी	
१	सामागाउँ	१६	१४	१४	-	
२	ल्हो	८५	४२	३८	४	
३	सिर्दिवास	१७०	१२८	११५	१३	
४	प्रोक	३६	२८	२८	-	
५	विही	४२	३४	३४	-	
६	चुम्चेत	७७	७७	५८	१९	
७	छेकम्पार	५०	४९	४८	१	
जम्मा		**४७६**	**३७२**	**३३५**	**२०**	

३.४ विद्यालयमा खानेपानी र सरसफाईको अवस्था

तालिका नं १२ मा चुम्नुब्री गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयमा खानेपानी र सरसफाईको अवस्था दर्शाइएको छ । तालिकाबाट छात्र-छात्रा मैत्री चर्पीको प्रबन्ध भएको विद्यालयको संख्या एकदमै न्यून रहेको तर सबै विद्यालयमा खानेपानीको प्रबन्ध भने मिलेको कुराको जानकारी पाइन्छ । तर पनि स्वच्छ खानेपानीको प्रबन्ध गर्नुपर्ने विद्यालयका संख्या धेरै नै रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं १२ : खानेपानी तथा सरसफाइको व्यवस्था भएका विद्यालयका जानकारी

वडा नं	विद्यालयको नाम	विद्यार्थीको संख्या		छात्र मैत्री चर्पीको प्रबन्ध भएको शौचालयका संख्या	छात्रा मैत्री चर्पीको प्रबन्ध भएको शौचालयका संख्या	खानेपानीको प्रबन्ध भएको शौचालयका संख्या	छात्र मैत्री चर्पीको प्रबन्ध गर्नुपर्ने शौचालयका संख्या	छात्रा मैत्री चर्पीको प्रबन्ध गर्नुपर्ने शौचालयका संख्या	स्वच्छ खानेपानीको प्रबन्ध गर्नुपर्ने शौचालयका संख्या
		छात्र	छात्रा						
२	श्री जङ्ग आधारभुत विद्यालय	८	३			१	१	१	१
३	श्री बुद्ध माध्यमिक विद्यालय	२११	२०८	१	१	१			१
	फिलिम आधारभुत विद्यालय	४०	४५			१	१	१	१
	पाङसिङ आधारभुत विद्यालय	३७	५०			१	१	१	१
	सिङुङ प्राक्टिस विद्यालय	९	११			१	१	१	
७	छेकम्पार आधारभुत विद्यालय	६	११			१	१	१	१
	छुले निले आधारभुत विद्यालय	७	१२			१	१	१	१

३.५ खानेपानी प्रणालीको प्राथमिकता

तालिका नं १३ मा विद्यमान खानपानी परियोजनाको पुर्नःस्थापनाको जानकारी प्रस्तुत गरिएको छ । अध्ययनको आधारमा भौगोलिक कठिनाइ, विपद जोखिम तथा सरसफाईको स्तरलाई ध्यानमा राखी प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ भने घरधुरी संख्या पनि सर्वेक्षण अनुरुप कुल संख्याको १० प्रतिशत नै राखिएको छ । 'एक घर एक धारा' अवधारणा अन्तरगत पर्याप्त मात्रामा खानेपानी नपुगेको अवस्थामा सानोतीनो मर्मत वा पुर्नःस्थापना तथा पुर्नःनिर्मण गर्नु पर्ने परियोजनाको सूचि समेत तयार पारिएको छ । विस्तृत विवरणको लागि अनुसूचि ६ हेर्नु होला ।

तालिका नं १३ : विद्यमान खानेपानी परियोजनाको पुनःस्थापना

वडा नं	गाउँको नाम	प्राथमिक तह	सानोतीनो मर्मत गर्नुपर्ने परियोजनाका संख्या	घरधुरीका संख्या / सानोतीनो मर्मत गर्नुपर्ने परियोजनाका संख्या	पुर्नःस्थापना तथा पुन: निर्माण परियोजनाका संख्या	घरधुरीका संख्या / पुर्नःस्थापना तथा पुन: निर्माण गर्नु पर्ने जनसंख्या
१	सामागाउँ	C	-	-	२	८२३
२	ल्हो	B	-	-	५	१२१८
३	सिर्दिवास	B	-	-	६	११४५
४	प्रोक	B	-	-	६	७८१
५	विही	B	-	-	३	२३२
६	चुम्चेत	B	-	-	१	११५
७	छेकम्पार	C	-	-	८	८४१
जम्मा					**३१**	**५१५५**

*A-न्युन जोखिम, B- मध्यम जोखिम, C- उच्च जोखिम

न्युन जोखिम -०.०-३.९;मध्यम जोखिम - ४.०-६.९;उ च्च जोखिम -७.०-१०

४. योजना छनौट र लागत इस्टिमेट

४.१ सेवाविहिन स्थानका लागि खानेपानी योजना

यस गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाईको हाल अवस्थाको सर्वेक्षण पश्चताप, खानेपानीको सेवा नपुगेका केही जनसंख्या रहेको जानकारी प्राप्त भएको छ । तसर्थ, स्थलगत सर्वेक्षण तथा सार्वजनिक परामर्श पश्चात प्रस्तावित नयाँ परियोजना तालिका नं १४ मा देखाइएका छन् । प्रस्तावना गर्नुपर्ने नयाँ परियोजनाका लागि प्रति इकाई निर्माण लागतका आधारमा जम्मा खर्च निकालीएको छ भने पाइप लाइन तथा धाराको पुर्न: निर्माण खर्च भने सुचारु परियोजनाका आधारमा अनुमान गरिएको छ ।

वडा नं १, २ र ७ मा भने कुनै पनि नयाँ परियोजनाका लागी प्रस्तावना गरिएको छैन । वडा नं ५ अन्तर्गत प्रस्तावित ४० लाखको अनुमानित लागतमा निर्माण हुने सारङ्गी खानेपानी परियोजना यस गाउँपालिकाको ठूलो परियोजना रहेको छ । यस परियोजनाले सेवा नपुगेका २०० जनसंख्यालाई लाभान्वित गर्ने लक्ष्य बोकेको छ । त्यसैगरी वडा ३ को न्याक फेदि खानेपानी परियोजना ४ लाखको न्यून लागतमा निर्माण हुन सक्ने अनुमान छ जसले २० जनसंख्यालाई सेवा प्रदान गर्न सक्ने देखिएको छ । समग्रमा मोटामोटी २ करोड ४८ लाखको लागतमा निर्माण हुन सक्ने १२ प्रस्तावित परियोजनाले सेवानपुगेका १२१४ जनसंख्यालाई सेवा प्रदान गर्ने अनुमान छ ।

तालिका नं १४ : नयाँ खानेपानी परियोजना

वडा नं	वडाको नाम	जोखिम तह	सेवानपुगेका जनसंख्याका लागी प्रस्तावित परियोजना	जनसंख्या संख्या	जम्मा लागत खानेपानी (लाखमा)	जम्मा लागत ढल निकास* (लाखमा)	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
३	सिर्दिवास	B	चिसोपानी खानेपानी परियोजना	१४६	३०	१५					
			न्याक फेदि खानेपानी परियोजना	२०	४	२					
४	प्रोक	C	क्वाक खानेपानी परियोजना	७१	१५	७					
५	विही	B	प्लो वाङ खोला खानेपानी परियोजना	१०६	२२	११					
			बिहि खानेपानी परियोजना	७२	१५	७					

वडा नं	वडाको नाम	जोखिम तह	सेवानपुगेका जनसंख्याका लागी प्रस्तावित परियोजना	जनसंख्या संख्या	जम्मा लागत खानेपानी (लाखमा)	जम्मा लागत ढल निकास* (लाखमा)	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
५	विही	B	धाङ्सो पाङ्नाङ् खानेपानी परियोजना	१०६	२२	११					
			राना खानेपानी परियोजना	१६३	३३	१७					
			सारङ्गी खानेपानी परियोजना	२००	४०	२०					
			पेवा खानेपानी परियोजना	२५	५	३					
६	छेकम्पार	B	पाङ्बु खोला खानेपानी परियोजना	१११	२३	११					
			घो खानेपानी परियोजना	६९	१४	७					
			ह्यार्चो खानेपानी परियोजना	१२५	२५	१३					
जम्मा				**१२१४**	**२४८**	**१२४**					

*A-न्युन जोखिम, B- मध्यम जोखिम, C- उच्च जोखिम

न्युन जोखिम -०.०-३.९; मध्यम जोखिम - ४.०-६.९; उच्च जोखिम -७.०-१०

*- ढल निकास भन्नाले भलपानी व्यवस्थापन र घर संस्था आदिबाट निस्केको निकास पानीको व्यवस्थापन भन्ने बुझिन्छ ।

४.२ पुर्नःस्थापना गर्नुपर्ने आयोजना

चुमनुब्री गाउँपालिकामा विभिन्न खानेपानी परियोजना भएता पनि धेरै परियोजनाहरु पुर्ण रुपमा सन्चालनमा नआएको र 'एक घर एक धारा' अवधारणा अन्तर्गत सन्चालनमा रहेका विद्यमान परियोजनाबाट पर्याप्त मात्रामा खानेपानी नपुगेको अवस्था छ । ती मध्ये केही पुर्नःस्थापनाका लागि प्रस्तावित परियोजनाहरुको सूचि तालिका नं १५ मा देखाइएको छ । पुर्नः स्थापना गर्नुपर्ने परियोजनाका लागी प्रति इकाई निर्माण लागतका आधारमा जम्मा खर्च निकालीएको छ भने पाइप लाइन तथा धाराको निर्माण खर्च भने सुचारु परियोजनाका आधारमा अनुमान गरिएको छ ।

वडा नं १ अन्तर्गत प्रस्तावित सामा खानेपानी परियोजना १ करोड ४३ लाखको अनुमानित अधिकतम लागतमा पुन:निर्माण हुने ठूलो परियोजना रहेको छ । यस परियोजनाले अल्प सेवा पुगेका १४६ घरधुरीलाई लाभान्वित गर्ने लक्ष्य बोकेको छ । त्यसैगरी वडा ७ को ड्याङख खानेपानी परियोजना १० लाखको न्यून

लागतमा पुनःनिर्माण हुन सक्ने अनुमान छ जसले ११ घरधुरीलाई सेवा प्रदान गर्न सक्ने देखिएको छ । समग्रमा मोटामोटी १३ करोड १२ लाखको लागतमा पुर्नःनिर्माण हुन सक्ने ३१ प्रस्तावित परियोजनाले अल्प सेवापुगेका १३०३ घरधुरीलाई सेवा प्रदान गर्ने अनुमान छ ।

तालिका नं १५ : पुनःस्थापनाका परियोजना

वडा नं	वडाको नाम	जोखिम तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	घरधुरी संख्या	जनसंख्या संख्या	जम्मा लागत खानेपानी (लाखमा)	जम्मा लागत ढल निकास* (लाखमा)	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
१	समागाउँ	C	सामा खानेपानी परियोजना	१४३	७१५	१४३	७२					
			साम्दो खानेपानी परियोजना	७१	३५५	७१	३६					
२	ल्हो	B	ल्हो खानेपानी परियोजना	४९	२४५	४९	२५					
			फारङ्ग खानेपानी परियोजना	९८	४८८	९८	४९					
			लिही खानेपानी परियोजना	८६	४२९	८६	४३					
			थाङ्पु खानेपानी परियोजना	३६	१७९	३६	१८					
			स्याला खानेपानी परियोजना	३६	१८८	३८	१९					
३	सिर्दिबास	B	भालुबन जगत खानेपानी परियोजना	८२	४०८	८२	४१					
			सल्लेरी खानेपानी परियोजना	२७	१३६	२८	१४					
			सिर्दीबास खानेपानी परियोजना	१८	८९	१८	९					

वडा नं	वडाको नाम	जोखिम तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	घरधुरी संख्या	जनसंख्या संख्या	जम्मा लागत खानेपानी (लाखमा)	जम्मा लागत ढल निकास* (लाखमा)	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
३	सिर्दि बास	B	घट्टेखोला न्याक्चेत खानेपानी परियोजना	२७	१३६	२८	१४					
			पाती खानेपानी परियोजना	८२	४०७	८२	४१					
			न्याक खानेपानी परियोजना	४५	२४३	४९	२४					
४	प्रोक	B	लाप्सा खोला खानेपानी परियोजना	३१	१५९	३२	१६					
			प्रोक खानेपानी परियोजना	२२	११०	२२	११					
			क्वाक खानेपानी परियोजना	४९	२४६	४९	२५					
			छाक खानेपानी परियोजना	४०	२०२	४०	२०					
			थेराङ खोला खानेपानी परियोजना	४२	२०८	४२	२१					
			गापस्या खानेपानी परियोजना	१४	७१	१४	७					
५	बिही	B	बिही खानेपानी परियोजना	२१	१०४	२१	११					
			ब्यो खोला खानेपानी परियोजना	२३	११२	२३	११					
			ङ्याङ्ख खानेपानी परियोजना	१०	४९	१०	५					

वडा नं	वडाको नाम	जोखिम तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	घरधुरी संख्या	जनसंख्या संख्या	जम्मा लागत खानेपानी (लाखमा)	जम्मा लागत ढल निकास* (लाखमा)	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
६	चुम्चेत	B	लोक्पा खानेपानी परियोजना	३०	१५०	३०	१५					
७	छेकम्पार	C	जोङ खानेपानी परियोजना	११	५२	११	५					
			न्याकुलेरु खानेपानी परियोजना	५०	२४८	५०	२५					
			भुर्जी लामागाँउ खानेपानी परियोजना	२९	१४५	२९	१५					
			पाङदुन खानेपानी परियोजना	२१	१०४	२१	११					
			फुर्पे खानेपानी परियोजना	२१	१०४	२१	११					
			लार खानेपानी परियोजना	२२	१११	२२	११					
			छुले खानेपानी परियोजना	३७	१८२	३७	१८					
			निले खानेपानी परियोजना	३०	१५०	३०	१५					
जम्मा				१३०३	७५२९	१३१२	६५८					

*A-न्युन जोखिम, B- मध्यम जोखिम, C- उच्च जोखिम

न्युन जोखिम -०.०-३.९; मध्यम जोखिम - ४.०-६.९; उच्च जोखिम -७.०-१०

*- ढल निकास भन्नाले भलपानी व्यवस्थापन र घर संस्था आदिबाट निस्केको निकास पानीको व्यवस्थापन भन्ने बुझिन्छ ।

४.३ सार्वजनिक शौचालय

यस चुमनुब्री गाउँपालिकामा रहेको मनास्लु र चुम भ्यालि पदमार्गमा पर्ने वस्तीहरु, वडा कार्यलय र स्वास्थ चौकीमा सार्वजनिक शौचालयको आवश्यकता रहेको छ । तालिका नं १६ मा मनास्लु र चुम भ्यालिका वस्तीहरु देखाइएको छ जसमा सार्वजनिक शौचालयको आवश्यकता छ ।

तालिका नं १६ : सार्वजनिक शौचालय आवश्यकता वस्तिहरु

पदमार्ग	वस्ती
मनास्लु	जगत, सल्लेरी, सिर्दीबास, घट्टेखोला, फिलिम, चिसापानी, न्याक फेदी, पेवा, दयाङ, राना, बिहि, ग्याप, नामरुङ, बरजाम, लिहि, स्हो, ल्हो, स्याला, सामा, सामदो, लार्के बजार
चुम भ्यालि	लाक्पा, चोम्लिङ, रिनजम, घो, छेकम्पार, लामागाउँ, चुल्ले, न्याइले

४.४ फोहोरमैला व्यवस्थापन

यस गाउँपालिकाको हरेक वडामा फोहोरमैला व्यवस्थापनसंयत्रको आवश्यकता रहेको छ। तालिका नं १७ मा फोहोरमैला व्यवस्थापनको आवश्यकता भएका वडा र त्यस वडाका वस्तिहरु देखाएको छ।

तालिका नं १७ : फोहोरमैला व्यवस्थापन आवश्यकता वस्तिहरु

वडा नं	वस्तिहरु
१	सामा, साम्डो, लार्के बजार
२	बरजाम, लिहि, स्हो, ल्हो, स्याला
३	जगत र भालुवान, सल्लेरी, सिर्दिवास, घट्टेखोला र न्याकचेत, फिलिम, सानो फिलिम, देवाल, पाटी, आङगा, सारसुङ्ग, चिसापानी र एकलभट्टि, पाङसिङ्ग, न्याक
४	प्रोक, गाप, ग्यापसा, छाक, क्वाक, नामरुङ
५	डाङ्ग, राना, बिहि, रिप, भिजिम, पानत्रुङ, सारङ्गी, हिलच्युङ, खादेत, हो कोया, फ्या कोया र चेतनपोक
६	लोक्पा, चुम्चेत, चुम्लिङ र तारजु, थारुङ, खर र गुम्बा, रिनजम, घो
७	छेकम्पार, जोङ, न्याकु र लेरु, लामागाउँ र भुरजि, लार, फुरके र पाङडुन, चुल्ले र न्याइले

४.५ सेवा नपुगेको र संकटासन्न जनसंख्याका लागि योजना

चुमनुब्री गाउँपालिकामा भौगोलिक कठिनाइ र विगतमा आएका विपदको प्रभावका कारणले केहि सेवानपुगेका र संकटासन्न जनसंख्याका रहेका छन् । तालिका नं १८ मा सेवानपुगेको र संकटासन्न जनसंख्याका लागी प्रस्तावित नयाँ खानेपानी योजनाहरुको विस्तृत जानकारी देखाइएको छ । स्थलगत अध्ययनको आधारमा भौगोलिक कठिनाइ, विपदा जोखिम तथा सरसफाईको स्तरलाई ध्यानमा राखी प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ भने घरधुरीका संख्या पनि सर्वेक्षण अनुरुप कुल संख्याको १० प्रतिशत नै राखिएको छ । संलग्न विवरण अनुसार वडा १, २ र ७ मा भने कुनै प्रकारको नयाँ खानेपानी योजनाको आवश्यकता नभएको देखिन्छ ।

तालिका नं १८ : सेवानपुगेको र संकटासन्न जनसंख्याका लागी नयाँ खानेपानी योजना

वडा नं	जोखिम / प्राथमिकीकरणको तह	गाउँको नाम	सेवानपुगेका जनसंख्याका लागी प्रस्तावित परियोजना	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
१*	-	-	-	-	-
२*	-	-	-	-	-
३	B	एक्लेभट्टी	चिसोपानी खानेपानी परियोजना	२९	१४६
		लामा चौतारा			
		चिसोपानी			
		न्याक फेदि	न्याक फेदि खानेपानी परियोजना	४	२०
४	C	रङ्बी	क्वाक खानेपानी परियोजना	१५	७१
		पिबा			
५	B	चेतनपोक	प्लो वाङ खोला खानेपानी परियोजना	२१	१०६
		हो कोया			
		फ्या कोया			
		खादेत	बिहि खानेपानी परियोजना	१५	७२
		हिलच्युङ			
		रिप	धाङ्सो पाङ्नाङ् खानेपानी परियोजना	२२	१०६
		भिजाम			
		पानत्रुङ			
	B	राना	राना खानेपानी परियोजना	३३	१६३
		सारङ्गी	सारङ्गी खानेपानी परियोजना	२ गुम्बा १ विद्यालय	२००
		पेवा	पेवा खानेपानी परियोजना	५	२५

वडा नं	जोखिम / प्राथमिकीकरणको तह	गाउँको नाम	सेवानपुगेका जनसंख्याका लागी प्रस्तावित परियोजना	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
६	B	रैनजाम	पाङ्बु खोला खानेपानी परियोजना	२२	१११
		धुम्चे			
		द्रम्ब			
		पाङ्बु			
		घो	घो खानेपानी परियोजना	१४	६९
		ह्यार्चो	ह्यार्चो खानेपानी परियोजना	२५	१२५
७*	-	-	-	-	-

A-न्युन जोखिम, B- मध्यम जोखिम, C- उच्च जोखिम

न्युन जोखिम -०.०-३.९;मध्यम जोखिम - ४.०-६.९;उच्च जोखिम -७.०-१०

*- संलग्न विवरण अनुसार वडा १, २ र ७ मा भने कुनै प्रकारको नयाँ खानेपानी योजनाको आवश्यकता नभएको

४.६ प्राथमिकीकरण रणनीति

गुरुयोजनाले समेटेका आयोजनाहरुका सहि कार्यान्वयनका लागि प्राथमिकता अनुरुप आयोजनाहरुको निर्माण गर्नु पर्ने हुन्छ । यस दिशामा ठोस नतिजा हासिल गर्न प्राथमिकीकरण रणनीति आवश्यक पर्ने भएकाले यस विषयमा तल चर्चा गरिएको छ ।

खानेपानी

सर्वप्रथम हालमा रहेका उपभोक्ताहरुलाई पर्याप्त खानेपानी पुऱ्याउनु नै यस योजनाको पहिलो उपलब्धी रहेको हुन्छ । त्यसका लागी हाल सन्चालित खानेपानी परियोजनाहरुको मर्मत गर्ने कार्यलाई पहिलो प्राथमिकता दिनु जरुरी छ । मर्मतबाट असम्भब भएमा नयाँ योजना निर्माणगर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । त्यस पश्चात निरन्तर सन्चालनका लागि हेरालुको नियुक्तिगर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्छ । त्यसका अलावापानी महशुल तोक्ने तथामर्मत कोषलाई निरन्तरता दिनु जरुरी हुन्छ । उपभोक्ता समितिको बैठक नियमित रुपमा कम्तीमा २ महिनामा १ पटक र खानेपानी मुहानको पानीको गुणस्तर बर्षको कम्तिमा २ पटक परिक्षण अनिवार्य गर्नाले खानेपानीको स्वच्छता व्यवस्थित भैरहन्छ। प्रयोगमा नआएका पानीको श्रोत संरक्षण गरी नयाँ बन्ने खानेपानी योजनामा एक घर, एक धाराको अवधारणा लागु गर्नु पर्दछ ।

सरसफाई

सरसफाईको क्षेत्रको प्रगतीका निम्ती सर्वप्रथम यस क्षेत्रमा चलिरहेको अभियानलाई निरन्तरता दिनु जरुरी छ । दैनिक घरयासी कार्यबाट निस्किएको फोहरमैला ब्यवस्थापनका लागी स्थानको छनौट गर्ने र त्यस बारेमा जानकारीका लागी सरसफाई सम्बन्धी जनचेतनामुलक सुचनाबोर्ड राख्ने जस्ता काम गर्नु पर्दछ । ठाउँ ठाउँमा डस्टबिनको ब्यवस्था गर्ने तथा घरधुरीबाट निस्ने धुवाँ लगायत अरु प्रदुषणका तत्वमा कमीका लागी धुवाँरहित

चुलोको प्रयोगमा जोड दिनु पर्दछ। त्यसैगरी विद्यालयहरुमा सरसफाईको व्यवस्थापन, विद्यालय क्षेत्र र वजार क्षेत्रमा चर्पी र फोहर व्यवस्थापन गर्नुपर्छ तथा सार्वजनिक शौचालयको आवश्यकता अनुसार स्थापना र ब्यवस्थापन गर्नुपर्छ । चर्पी खोल्सा खोल्सीमा मिसाउने र जथाभाबी फोहोर फाल्नेलाई दण्ड जरिवानाको ब्यवस्था गरी उचित फोहोर ब्यवस्थापन गर्नेलाई प्रोत्साहान गर्नका निम्ती पुरस्कारको ब्यवस्था गर्ने हो भने सरसफाईको क्षेत्रमा उल्लेखनिय उन्नती गर्न सकिन्छ । सार्वजनिक शौचालयको लागत प्रतिदिन २५० लाभग्राहीका लागि १८७४ पर्ने अनुमान गरिएको छ।

५. योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र अद्यावधिकिकरण

५.१ चुनौती र अवसर

यस गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता रणनीतिक योजना लागु गर्नको लागि निम्न किसिमको चुनौतीहरु तथा अवसरहरुको आँकलन गरिएका छन् :

चुनौतीहरु

भूकम्पपछिको आवास निर्माणमा भएको ढिलाइले पक्की शौचालय निर्माणमा कम प्राथमिकता, भौगोलिक कठिनाइका कारण सत प्रतिसत घर पारिवारमा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईको पहुंच नपुगेको, सबै खानेपानीको श्रोत स्वच्छ नभएको, खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्वन्धि गाउंपालिकामा कार्यरत संघ सस्थाहरुसंग समन्वय गर्न कठिनाइ, कम साक्षारताका कारण सवै नागरिकमा सरसफाईको चेतना नभएको सडक यातायातको पहुँच पुऱ्याउनु, बिद्यमान प्राकृतिक श्रोत वाट अधिकतम लाभ प्राप्त गरी स्थानीय जीवन स्तरमा सुधार गर्नु, पर्यटनको विकास गरी आय र रोजगारीका अवसरहरु विस्तार गर्नु, कृषि र पशुपालनको व्यवसायीकरण गर्नु, अर्गेनिक कृषि उत्पादन गर्नु, देशकै चौथो ठूलो क्षेत्रफलमा फैलिएको गाउँपालिका र छरिएको बस्ती एवं विकट र हिमाली भूभाग भएकाले व्यवस्थित सेवा प्रवाह गर्नुजस्ता चुनौतीहरु छन् ।

अवसरहरु

गाउँपालिकाको १३ प्रतिशत भूभागमा वनजंगल हुनु, जडिबुटीको प्रचुर उपलब्धता हुनु, साना जलविद्युत योजनाका लागि उपयुक्त खोलानालाको उपस्थिति हुनु, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय स्थानका अलावा पदयात्रा तथा रमणीय दृश्यावलोकनका ठाँउहरु हुनु, पर्यटकीय पैदल मार्ग हुनु, ठूला चरण तथा खर्क हुनु, पशुपालन अनुकुलको भूगोल हुनु, सामुदायिक सशक्तिकरण बढदै जानु, भूकम्प पछि विकास साझेदारको सहभागिता बढ्नका साथै गैसस तथा सामुदायिक संस्थाको विकास कार्यक्रममा सम्लग्नतामा बृद्धि हुदै जानु, जडिबुटि, बहुमुल्य पत्थरखानी लगायतका प्राकृतिक सम्पदा हुनु, मनास्लु संरक्षण क्षेत्र र विश्वको आठौ अग्लो सुन्दर मनास्लु हिमाल हुनु, स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित हुनु, दीगो विकासको लक्ष्यमा समाविष्ट हुनु, खानेपानी र सरसफाई स्थानीय सरकारको अधिकारमा रहनुका साथै तीनैतहको सरकारको प्राथमिकतामा पर्नु, ९१ प्रतिशत जनसंख्याको पहुँचमा खानेपानीको सुविधा हुनु र करिव २१ प्रतिशत जनसंख्याको पहुँचमा निजी धारा हुनु, करिव ७८ प्रतिशत घरपरिवारमा निजी चर्पीको व्यवस्था हुनु, खोलानाला तथा खानेपानीको श्रोत प्रशस्त हुनु र उपभोक्ताको योगदान हुने अवस्था हुनुजस्ता अवसरहरु छन् ।

उल्लेख गरिएका चुनौती र अवसरलाई ध्यानमा राखेर यस गुरुयोजनाको निर्माण गरिएको छ । स्थानिय सरकार तथा निकायका सरोकारवालाहरुको सहकार्यले स्वच्छता तथा खानेपानीको पुर्वाधार विकाशको दिशानिर्देशमा टेवा पुगेको छ । यहाँका जनमानसमा बढ्दो खानेपानी तथा सरसफाई प्रतिको सकारात्मक सोचका कारण यो गुरुयोजना सजिलै लागु गर्ने कुरा प्रति विश्वस्त हुन सकिन्छ । तथापी, केही भुकम्पिय क्षती, भौगोलिक विकटता तथा बजेटको अभाव लगायत चुनौती भएता पनि तिनलाई आत्मसाथ गरी पुर्वाधार विकाशमा न्यून असर पर्ने तवरले यो गुरुयोजना अघि बढेको छ ।

६. सरोकारवालको भूमिका

गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको पुर्वाधार विकासकालागी वहुल सरोकारवालाको भूमिका तथा जिम्मेवारी रहेको हुन्छ। केही सरोकारवाला संस्था तथा अगुवाह गर्ने व्यक्तिहरुको अभिनेताहरुको जिम्मेवारी तालिका नं १४ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं १९ : सरोकारवालको भूमिका

क्र.म	सरोकारवालाहरु	कार्यक्षेत्र
१.	व्यक्ति	– चर्पीको समुचित प्रयोग, सरसफाइ, मर्मत सम्भार, व्यक्तिगत सरसफाइ गर्ने – स्वस्थकर बानी व्यवहार अवलम्बन गर्ने – घर आगँनको सरसफाइ गर्ने – सरसफाइ प्रति सचेत नागरिकको रुपमा सार्वजनिक दायित्व निर्वाह गर्ने
२.	घरपरिवार	– चर्पीको निर्माण, समुचित प्रयोग, सरसफाइ र मर्मत सम्भार गर्ने – सरससफाइ सम्बन्धी समाजिकीकरण गर्ने – घर आगँन र वरिपरीको सरसफाइ र बगैचा व्यवस्थापन गर्ने – स्वच्छकर बानी व्यवहार विकासका लागि परिवारका सदस्य र छिमेकीलाई अभिप्रेरणा गर्ने – घरधुरीबाट निस्किने फोहोरमैलाको वर्गीकरण र समुचित व्यवस्थापना गर्ने

क्र.म	सरोकारवालाहरु	कार्यक्षेत्र
३.	गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति	– रणनीतिक योजना तथा कार्ययोजना तर्जुमा गर्न सहयोग – बजेट तथा मानव संसाधन, नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने – कार्यावियन भएका नीति र कार्यक्रमको सही अनुगमन र सुपरिवेक्षण गर्ने – पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा तथा कार्यान्यिवन गर्ने – खानेपानी मुहान संरक्षण, पानीको शुद्धिकरण र स्वच्छता कायम राख्ने – गाउँ टोल र वरिपरिको सरसफाइ कायम राख्ने
४.	विद्यालय	– सरसफाइका विषयवस्तुलाई पाठ्यपुस्तकमा समावेश गर्ने – पूर्ण सरसफाई सम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा तथा कार्यान्यिवन गर्ने – बाल–मैत्री, लैगिंक–मैत्री चर्पी, यूरिनल तथा खानेपानी सुविधा निर्माण, प्रयोग, सरसफाई तथा मर्मत सम्भार गर्ने – विद्यालयको पानीको स्वच्छता र वरिपरिको सरसफाई कायम राख्ने तथा स्वच्छकर बानी व्यवहार विकासका लागि विद्यार्थी र समुदायलाई अभिप्रेरित गर्ने – विद्यालयका अन्य निकायबाट फोहोरमैलाको वर्गीकरण र समुचित व्यवस्थापन गर्ने – विपद्को समयमा खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना र सामग्री वितरणमा सहयोग प्राप्त गर्ने – समुदाय तथा अध्ययनकर्ताहरुका लागि सरसफाई सिकाइ केन्द्रका रुपमा विकास हुने सफा र स्वच्छ विद्यालय तथा कलेज प्रवर्द्धन गरी नमुनाको रुपमा प्रस्तुत हुने

क्र.म	सरोकारवालाहरु	कार्यक्षेत्र
५.	उपभोक्ता समिति (खानेपानी तथा सरसफाई , वन व्यवस्थापन समिति)	– लक्षित समूह तथा संगठन समुदायलाई संगठित, सूसुचित र सक्रिय बनाएर नीति नियम, आचार संहिता तर्जुमा गर्ने र लागु गराउने – अवस्था विश्लेषण, तथ्याक संकलन गर्न सहयोग पुऱ्याउने – विपद्को समयमा खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना र सामग्री वितरणमा सहयोग पुऱ्याउने – कार्यानिवयन भएका नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन र सहजीकरण गर्ने
६.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र स्वास्थ्य कार्यकर्ता	– प्राविधिक ज्ञान, सीप र सचेतना विस्तार तथा सामुदायिक सशक्तिकरण र सक्रियतामा वृद्धि गर्नका निम्ती अभिमुखीकरण र ट्रिगरिङ्ग गराउने – अवस्था विश्लेषण, तथ्यांक संकलन विपद्को समयमा खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना र सामग्री वितरणमा सहयोग गर्ने – महिला भएकै कारणले पिछडिएका महिला वर्गमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजीकरण गर्ने
७.	अभिभावक, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति	– स्वच्छताको विकासमा उपयोगी ज्ञान, सीप, अभ्यास र सचेतना विस्तार गर्ने – विद्यार्थी, विद्यालय परिवार र समुदायको सशक्तिकरण र सक्रियता वृद्धि गर्नुका साथै अभिमुखीकरण र तालिम सञ्चालन गर्ने – विपद्को समयमा खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना र सामग्री वितरणमा सहयोग पुऱ्याउने – विद्यालय व्यवस्थापन समितिले भने सरसफाई तथा स्वच्छताको नारालाई मूलमन्त्र मानी सफा र स्वच्छ विद्यालय प्रवर्धन गरी नमुनाको रुपमा प्रस्तुत हुने

क्र.म	सरोकारवालाहरु	कार्यक्षेत्र
८.	विद्यार्थी, बाल क्लब	– विद्यालय सेवा क्षेत्रभित्र सरसफाई क्यालेन्डर बनाई कार्यक्रम संचालन गर्ने – सरसफाई का सुविधाहरु एवं कक्षा कोठा र वरिपरिको वातावरणीय सरसफाई गर्ने – विद्यार्थी तथा बाल क्लबले अविभावकहरुलाई सरसफाई प्रवर्दन गर्न अभिप्रेरित गर्नुका साथै अनुगमन र सहजीकरण गर्न सहयोग पुऱ्याउर्ने कार्यक्रम गर्ने
९.	स्थानीय क्लव र समूह	– प्राविधिक ज्ञान, सीप र सचेतना विस्तार गर्ने, सामुदायिक सशक्तिकरण र सक्रियता वृद्धि तथा अभिमुखीकरण र ट्रिगरिङ्ग गर्ने – अवस्था विश्लेषण, तथ्यांक संकलन, सचेतनामूलक कायक्रम संचालनमा सहजीकरण गर्ने – विपद्को समयमा खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना र सामग्री वितरणमा सहयोग र अनुगमन र सहजीकरण गर्ने
१०.	सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्था	– सरसफाई सामग्री उत्पादन तथा बजारीकरणमा सहयोग गर्ने – लगानी गर्ने सहुलियत व्याजदरमा ऋण प्रदान गर्ने
११.	राजनीतिक दल	– राजनैतिक प्रतिवद्धताका साथ गाउँपालिकास्तरमा रहेका आफ्ना भातृ संगठनहरु र कार्यकर्ता परिचालन गरी स्रोतको खोजी तथा परिचालन गर्ने – पार्टीको घोषणापत्र मार्फत खानेपानी र सरसफाई प्रवद्र्धनका लागि ठोस प्रतिवद्धता गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिने – सरसफाई अभियानको अनुगमनमा सक्रिय सहभागिता जनाइ हौसला प्रदान गर्ने – गाउँपालिका भएको राजनीतिक संयन्त्रलाई परिचालन गर्ने

क्र.म	सरोकारवालाहरु	कार्यक्षेत्र
१२.	सरकारी, गैर सरकारी संस्था र निजी संघ संस्था	– लैंगिक, अशक्त र बाल–मैत्री चर्पी, यूरिनल तथा खानेपानी सुविधा निर्माण, प्रयोग तथा मर्मत सम्भार गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने – स्वच्छकर बानी ब्यवहार विकासका लागि कर्मचारी र सेवाग्राहीलाई अभिप्रेरणा गर्ने – फोहोरमैलाको वर्गीकरण र समुचित व्यवस्थापन गर्ने – विपद्को समयमा खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना र सामग्री वितरणमा सहयोग पुऱ्याउने
१३.	संचारकर्मी	– सन्देशमूलक सामग्रीहरुको प्रचारप्रसार गर्ने तथा अध्ययन अवलोकन र सफल कथाहरुको प्रचारप्रसार गरि चालु परियोजनाको अनुगमन गर्ने
१४.	निजी क्षेत्रका व्यवसायी आदि	– सरसफाई सामग्री उत्पादन तथा बजारीकरणमा सहयोग र लगानी गर्ने – दिसा लेदो ब्यवस्थापन (ODF) सम्बन्धी कार्यहरु तथा फोहोरमैलाको वर्गीकरण र व्यवस्थापन गर्ने

७. सर्वसुलभ खानेपानी र पूर्ण सरसफाईका सूचकहरु

यो गुरुयोजना लागु भए पछी पूर्ण सरसफाई अभियान अन्तर्गत सफा र सवच्छ क्षेत्र एवं पूर्ण सरसफाई उन्मुख क्षेत्रको स्व-अनुगमन वा प्रमाणीकरणका लागी अनुगमन गर्दा निम्न लिखित सूचकहरुलाई आधार मानिने छ।

१. योजना तर्जुमा तथा व्यवस्थापन

योजना तर्जुमा तथा व्यवस्थापनको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ।

- समन्वय समिति सक्रिय रहेको,
- खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता गुरुयोजना तर्जुमा भएको
- क्षमता विकासको लागि तालिमहरु सञ्चालन गरिएको

२. चर्पीको समुचित प्रयोग

चर्पीको समुचित प्रयोगको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ।

- प्रत्येक घरधुरी, संघसंस्था र आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक स्थानहरुमा चर्पी निमर्ण भइ प्रयोग भएको,
- साबुन पानी सहितको सुरक्षित, सफा चर्पी भएको,
- खुला ठाँउमा दिसा नभेटिएको,
- संघसंस्थाका र सार्वजनिक शौचालय प्रयोग कर्ता मैत्री भएको

३. व्यक्तिगत सरसफाई

व्यक्तिगत सरसफाईको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ।

- प्रत्येक घरले उपयुक्त स्थानमा साबुन पानी सहितको हात धुने स्थान बनाएको,
- घर, विद्यालय संघसंस्था र सार्वजनिक शौचालयहरुमा साबुन पानीले हात धुने सुविधा (स्थान र साबुन पानी) भएको,
- घर, विद्यालय, स्वास्थ्थ संस्था, कार्यालयहरुमा साबुन पानीले हात धुने, महिलाको मासिक धर्म व्यवस्थापन लगायतका व्यक्तिगत सरसफाई सम्बन्धी ज्ञान र अभ्यास भएको,
- व्यक्तिगत सरसफाईमा ध्यान पुऱ्याएको (समुदायका सदस्य, विद्यालयका विद्यार्थी/ शिक्षक / कर्मचारी, होटेल र रेष्टुराका कर्मचारी/ व्यवस्थापक समेत)

४. सुरक्षित पानीमा पहुँच तथा प्रयोग

सुरक्षित पानीमा पहुँच तथा प्रयोगको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ ।

- आधारभूत स्तरको खानेपानीमा सबैको पहुँच भएको,
- खानेपानी प्रणालीबाट सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध नभएको अवस्थामा घरायसी, विद्यालय, संघसंस्थामा पानी शुद्धीकरणका कुनै एक विधिको प्रयोग गरेर मात्र पानी पिउने गरेको,
- घरायसी पानी शुद्धीकरण आवश्यक सामग्रीहरु स्थानीय बजारमा उपलब्ध भएको,

५. सुरक्षित खानाको प्रयोग

सुरक्षित खानाको प्रयोगको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ ।

- घरको भान्सा, होटेल, क्यान्टिन तथा रेस्टुरा सफा रहेको र बासी तथा सडेगलेको खाना नखाने/ नबेच्ने गरेको
- खाना पकाउने र खाने भाँडा सफा हुनुका साथै खानेकुरा र पिउने पानी छोपेर राखेको,
- फलफूल तथा खानेकुराहरु राम्रोसँग सफा गरेर एवं पकाएर, तताएर खाने, खुवाउने गरेको,
- सुरक्षित खानाको अनुगमनका लागि कार्यदल गठन गरी कम्तीमा चौमासिक रुपमा अनुगमन हुने गरेको

६. घरायसी एवं संस्थागत सरसफाई

घरायसी एवं संस्थागत सरसफाईको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ ।

- घर, विद्यालय, संघ संस्था भित्र तथा बाहिर सफा रहेको,
- विद्यालय, संघसंस्था र सार्वजनिक शौचालयहरुमा मासिक धर्म/ महिनावारी प्रयोग गरिएका स्यानीटरी प्याड वा अन्य साधनहरुको सफाइ एवं विसर्जन गर्ने वैज्ञानिक व्यवस्था भएको,
- घर आँगन एवं विद्यालय, संघसंस्थाबाट निस्कने फोहोरलाई वर्गीकरण गरी कुहिने र न कुहिने फोहोरको समुचित व्यवस्थापन गरेको । घर एवं विद्यालय, संघसंस्थाबाट निस्कने फोहोरपानीको सुरक्षित निस्कासन भएको
- अस्पताल, उद्योग, कलकारखानाबाट निस्केको फोहोरको सुरक्षित संकलन, निस्कासन तथा विसर्जन सोही संस्थाले गर्ने गरेको,
- उपयुक्त तरिकाले पशुपंक्षीको गोठ तथा खोर र मलमूत्र व्यवस्थापन गर्ने गरेको,

– भान्सा कोठामा हावा ओहोरदोहोर हुने उचित व्यवस्था तथा धुँवा रहित चुल्होको प्रयोग भएको

७. वातावरणीय सरसफाई

वातावरणीय सरसफाईको अनुगमन र प्रमानीकरणका लागि तलका सूचकहरुलाई मुख्य आधार मान्नु वान्छनीय हुनेछ ।

- गाँउ, टोल, नगर एवं सडक, चौतारा आदि सार्वजनिक स्थानहरुको सरसफाईको लागि सरसफाई समिति गठन भएको, घरायसी एवं संस्थागत तहमा ठोस तथा तरल फोहोर (मानव मलमुत्र बाहेक) व्यवस्थापनको
- आवश्यकता अनुसार उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग भएको (पक्की वाटरशील चर्पी र व्यवस्थित सेप्टीक)
- ट्याकमा जोडिएको
- मानव मलमुत्रको व्यवस्थापनको हकमा व्यवस्थित सेप्टीक ट्यांकीमा जोडिएको पक्की वाटरशील चर्पी लगायत अन्य उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग भएको,
- गाँउ वा वडाउन्मुख क्षेत्रबाट निस्कने फोहोरमैला (ठोस तथा तरल) को उचित व्यवस्थापन भएको,
- गाँउ वा वडाउन्मुख क्षेत्रमा ठोस फोहोरमलाको व्यवस्थापनको लागि स्यानिटरी ल्याण्डफिल साइटको पहिचान गरी निर्माणका योजना तर्जुमा भएको,
- व्यवस्थित ढल प्रणाली (मानव मल मुत्रीय फोहोरको व्यवस्थापन वा वैज्ञानिक फोहोरपानी प्रशोधन प्रणाली) को योजना तर्जुमा भएको

८. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति

८.१ गाँउपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

सामान्य अर्थमा गाउँपालिका स्तरीय समन्वय समितिको कार्य क्षेत्र निम्नानुसार परिभाषित गरिएको छ ।

क) चुम्नुब्री गाँउपालिकालाई पूर्ण सरसफाई बनाउन योजना तर्जुमा गर्ने ।

ख) खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणालाई दिगो बनाउदै पूर्ण सरसफाई सुनिश्चितता गर्ने ।

ग) चुम्नुब्री गाँउपालिका क्षेत्रभित्र रहेका स्वास्थ्थ, र फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्थाहरु बीच समन्वय गर्ने ।

घ) स्वास्थ्थ, सरसफाई र फोहोरमैला व्यवस्थापनका क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्थाहरुको श्रोत र साघनलाई एकीकृत परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

ङ) पूर्ण सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी बानी व्यवहार विकास गर्न अभियान संचालन गर्ने ।

च) पूर्ण सरसफाई, फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समितिलाई आवश्यक सहयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

छ) खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता कोषको व्यवस्थापन गर्ने ।

ज) खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता उपभोक्ता समितिको क्षमता विकास गरी खानेपानी महसुल निर्धाणमा गर्ने गराउने ।

८.२ वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

सामान्य अर्थमा वडापालिका स्तरीय समन्वय समितिको कार्य क्षेत्र निम्नानुसार परिभाषित गरिएको छ ।

क) वडालाई खुला दिसामुक्त क्षेत्र पश्चातका योजना बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने ।

ख) वडालाई खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणालाई दिगो बनाउनदै पूर्ण सरसफाई सुनिश्चितता कायम गर्ने ।

ग) वडामा गठन भएका टोल विकास संस्थालाई वडाको खुला दिसामुक्त र पूर्ण सरसफाई अभियान परिचालन गर्ने ।

घ) वडाभित्र रहेका स्वास्थ्थ, सरसफाई र फोहोरमैला व्यवस्थापनका क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्थाहरु बीच समन्वय गर्ने ।

ङ) वडास्तरमा स्वास्थ्थ, सरसफाई र फोहोरमैला व्यवस्थापनका क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाहरुको श्रोत र साधनलाई एकीकृत परिचालन मिलाउने ।

च) वडास्तरमा पूर्ण सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी बानी व्यवहार विकास गर्न क्रियाकलाप संचालन गर्ने ।

छ) गाँउपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समितिबाट प्राप्त निर्देशनहरु कार्यान्वयन र आवश्यक समन्वय गर्ने ।

८.३ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति

गठन भएको खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समिति निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका नं २० : समन्वय समिति

समितिको पद	बाहाल रहेको पद
गाउँपालिका उपाअध्यक्ष	अध्यक्ष
प्रमुख प्रशाशकिय अधिकृत	सदस्य सचिव
सुचना अधिकृत	सम्पर्क व्यक्ति
वडा अध्यक्ष	सदस्यहरु
स्वास्थ्य सुविधा प्रदायहरु	
गैर सरकारी वा समुदायमा आधारित संस्था प्रतिनिधि	
खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी उपभोक्ता प्रतिनिधि	
वन उपभोक्ता समिति प्रतिनिधि	
टोल सुधार समिति प्रतिनिधि	
महिला समूह प्रतिनिधि	
बाल क्लव प्रतिनिधि	
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका प्रतिनिधि	
विद्यालय व्यवस्थापन समिति प्रतिनिधि	
कलेज व्यवस्थापन समिति प्रतिनिधि	
बैंक तथा बितिय संस्थाहरु प्रतिनिधि	
सुरक्षा निकाय प्रतिनिधि	

९. प्रमुख सुझाव

सरोकारवालाले तल दिइएका क्रियाकलापहरुमा ध्यान दिन आवश्यक देखिन्छ:

- खानेपानी तथा सरसफाइका संरचनाहरु निर्माण गर्दा वातवरण, बाल, लैंगिक, अपाङ्गता र वृद्धमैत्री संरचनाहरुको निर्माणमा बिशेष जोड दिने ।
- सबै घरधुरी, संस्थागत निकाय, सार्वजनिक स्थानहरुमा (खानेपानी आयोजना निर्माण तथा पुर्नस्थापना र मर्मत सम्भार गरी) आधारभूत स्तरको खानेपानीको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- सुरक्षित खानेपानीको सेवा सुनिश्चित गर्न घरायसी तथा संस्थागत तहमा पानी शुद्धीकरण बिधिहरु (फिल्टर, सोडिस, उमाल्ने, क्लोरिनेशन वा अन्य) को प्रवर्द्धन गर्ने ।
- खानेपानी योजनाको दीगोपना तथा पानीको गुणस्तरको सुनिश्चितताको लागि गाउँपालिकामा निर्मित सम्पूर्ण खानेपानी योजनाहरुमा पानी सुरक्षा योजना बनाई क्रमश: लागू गर्ने ।
- विद्यमान खानेपानी योजनाहरुको दीगोपनको लागि स्थानीय आवश्यकता अनुसार बिशेष व्यवस्था गर्नुपर्छ । पानी महशुल संकलन तथा मर्मत सम्भार कार्यलाई अद्याबधिक गर्नुपर्छ । आर्थिक तथा प्रशासनिक लगायत सम्पूर्ण विषय र निर्णय प्रक्रियाहरुमा अधिकतम पारदर्शिता र सबै सरोकारवालमाहरुको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनका असरहरुलाई न्यूनीकरण गर्न र सामान्य अवस्थामै पनि थोरै पानी भए पुग्ने खालका प्रविधिहरुको तथा स्थानीय रुपमा सुहाउँदा कम लागतका उपयुक्त प्रविधिगत विकल्पहरु अपनाउन समेत जोड दिने ।
- सबै संस्थागत निकाय र आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक स्थानमा शौचालयहरुको निर्माण गरी चर्पीमा सबैको पहुँच र साबुन पानी सहितको प्रयोगको सनिश्चित गर्ने ।
- सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन सम्बन्धी बानी व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउन विद्यालय सरसफाइ कार्यक्रम, समुदायको अगुवाइमा पूर्ण सरसफाइ, समुदायको अगुवाइमा पूर्ण वानी व्यवहोरा परिवर्तन अभियानहरुलाई निरन्तरता दिने । यसका लागि समुदाय, स्थानीय समूह र विद्यालयलाई सशक्त तुल्याउने सहभागिता र उत्प्रेरणामूलक विधिहरु प्रयोग गर्ने ।
- महिलाहरुको महिनावारीलाई प्राकृतिक प्रकृयाका रुपमा लिदै यसको स्वच्छता र व्यवस्थापानको लागि घरायसी, विद्यालय तथा संस्थागत निकायमा महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनका लागि स्यानीटरी प्याड वा अन्य सामग्रीहरुको सफाइ एवं सुरक्षित विर्सजन सम्बन्धी ज्ञान प्रचार प्रसार गर्नुपर्छ । समुदाय, विद्यालय, संस्थागत निकाय तथा सार्वजनिक शौचालयहरुमा स्यानीटरी प्याड वा अन्य सामग्रीहरुको सफाइ एवं विर्सजन गर्ने उचित व्यवस्था मिलाउने ।

१०. निचोड

दातृ संस्थाको सहयोग तथा स्थानीय निकायको सहकार्यमा बनेको यस गुरुयोजनाले २०७२ सालको भुकम्पका कारण खानेपानी र सरसफाईको पुर्वाधारमा आएका क्षतीलाई समेत मध्यनजर गरेको छ। यस क्षेत्रका पुर्वाधार विकासका लागि मार्गचित्र तयार गर्न र पूरै गाउँपालिकामा खानेपानी र सरसफाईको सेवाविस्तार गर्नु नै यस गुरुयोजनाको लक्ष्य रहेको छ। गुरुयोजना निर्माणका लागी आवश्यक तथ्यांक संकलन गर्ने क्रममा भएका अध्ययनबाट यस क्षेत्रका सबै वडा खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएपनि फोहोर मैला विसर्जन तथा फोहोर पानीको निकासमा केही समस्या रहेको पाइयो। स्वच्छताका ६ सुचक मध्ये महिनावारी सरसफाई व्यवस्थापनको अवस्था (३०.९७ %) कमजोर देखिएको छ भने खानेकुरा स्वच्छताको स्तिथी (९९.२४ %) सबै वडामा संतोषजनक नै रहेको पाइन्छ। चर्पी प्रयोगको स्थिति वडा नं ६ र ७ मा संतोषजनक देखिएता पनि वडा नं २ मा (४९.४१ %) कमजोर रहेको छ। सरसफाईको हकमा करिव ८१.२८% घरमा चर्पी रहेको छ। यस गाउँपालिकामा खाल्डे चर्पीको दाजोमा आधुनिक चर्पी बढि लोकप्रीयता रहेको देखिन्छ। यहाँका धेरै विद्यालयहरुमा छात्र- छात्रा मैत्री चर्पीको प्रबन्ध मिलाउनु अत्यन्त जरुरी देखिन्छ।

उत्तरतर्फ तिब्बतसँग सिमाना जोडिएको चुमनुब्री गाउँपालिकामा हिमश्रृङ्खला भएका कारणले यहाँका अधिक भुभाग वन्झर रहेका छन् भने हिमश्रृङ्खलाबाट आएका हिमनदीहरु नै यस क्षेत्रका प्रमुख पानीका श्रोत रहेका छन्। अध्ययनको क्रममा यहाँ ४९ वटा खानेपानीका संभव र मौजुदा श्रोत फेला परेका छन् , जस मध्य ४० वटा हाल प्रयोगमा आइरहेका श्रोत हुन् भने ८ प्रस्तावित खानेपानीका श्रोत रहेका छन्। यहाँ विद्यमान ३७ पानी वितरण परियोजना छन् जस मध्ये ९ पूर्ण रुपमा सन्चलित परियोजना र २८ पूर्ण रुपले सन्चालनमा नआएका परियोजना छन्। वडा नं ३ र ७ (सिर्दिवास र छेकम्पार) मा सबैभन्दा धेरै संख्यामा खानेपानी परियोजना रहेका छन् तर विद्यमान खानेपानी परियोजनाको अध्ययन गर्दा धेरै परियोजनाहरु पुर्ण रुपमा सन्चालनमा नआएका र सन्चालनमा रहेका परियोजनाबाट एक घर एक धारा अवधारणा अन्तरगत पर्याप्त मात्रामा खानेपानी नपुगेको अवस्था भेटियो। केही सेवा नपुगेका जनसंख्याका लागी अन्दाजी १ करोड ६१.८ लाख लगानीमा जम्मा ८ परियोजना प्रस्तावित गरिएका छन् जसले ८१४ जनसंख्यालाई लाभान्वित गराउने लक्ष्य बोकेको छ। त्यसैगरी खानेपानी वितरणका स्तरोन्नतीका निम्ती ८ करोड ७४ लाख लगानीमा २८ पुनः स्थापनाका परियोजना प्रस्तावित गरिएका छन् जसले ६,०२३ जनसंख्यालाई लाभान्वित गराउने लक्ष्य बोकेको छ।

यस गुरुयोजनाको मूल उदेश्य प्राप्तीका निम्ति स्थानिय सरोकारवालाहरुको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ। सबैको सहकार्यमा यस गुरुयोजनाद्वारा पुरै चुमनुब्री गाउँपालिकामा खानेपानी र सरसफाईको उचित सेवाविस्तार हुने आशा गरिएको छ।

११. अनुसूची

अनुसूची १: पानीका श्रोतहरुको विस्तृत जानकारी

तालिका नं २१ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका पानीका श्रोतहरु

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/ बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
१	घाङ्चु चङ्	मुल	बाह्रमासे	६.९	√	-	-	28.596631 /84.640475 /3,528.00	सामा खानेपानी परियोजना	७१५	ग्राभिटी
	साम्दो	मुल	बाह्रमासे	३.५३	√	-	-	28.651832 /84.639088 /3,896.00	साम्दो खानेपानी परियोजना	३५५	ग्राभिटी
२	स्याला खोला	खोला	बाह्रमासे	३	√	-	-	28.569471 /84.671574 /3,498.00	ल्हो खानेपानी परियोजना	२४५	ग्राभिटी
	स्याला खोला	मुल	बाह्रमासे	०.७	√	-	-	28.569569 /84.671146 /3,493.00			
	फारङ खोला	मुल	बाह्रमासे	४.२	√	-	-	28.574950 /84.700214 /3,150.00	फारङ्ग खानेपानी परियोजना	४८८	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/ बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
२	ओङ्काट नाङशाम खोला	मुल	मौसमी	२.२	√	-	-	28.558673 /84.734003 /3,008.00	लिही खानेपानी परियोजना	४२९	ग्राभिटी
	थाङ्पु खोला	खोला	बाह्रमासे	४.५९	√	-	-	28.560067 /84.752728 /2,662.00	थाङ्पु खानेपानी परियोजना	१७९	ग्राभिटी
	हिनाङ्ग खोला	मूल	बाह्रमासे	N/A	-	-	√	-	स्याला खानेपानी परियोजना - प्रस्तावित	१८८	ग्राभिटी
३	चुन्द्रुक खोला	खोला	बाह्रमासे	६.१४	√	-	-	28.347286 /84.886062 /1,531.00	भालुबन जगत खानेपानी परियोजना	४०८	ग्राभिटी
	किलम मुहान	मुल	बाह्रमासे	०.३	√	-	-	28.342724 /84.883680 /1,877.00			
	वुजिवोङ खोला	खोला	बाह्रमासे	५.७	√	-	-	28.350087 /84.887231 /1,469.00	सल्लेरी खानेपानी परियोजना	१३६	ग्राभिटी
	सुवुक खोला	मुल	बाह्रमासे	१.३५	√	-	-	28.382913 /84.888106 /1,453.00	सिर्दीबास खानेपानी परियोजना	८९	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/ बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
३	सिनावोङ खोला	मुल	बाह्रमासे	४	√	-	-	28.386179 /84.887773 /1,485.00	घट्टेखोला न्याक्चेत खानेपानी परियोजना	१३६	ग्राभिटी
	तिस्याङ खोला	मुल	बाह्रमासे	०.६४	√	-	-	28.393574 /84.906702 /1,788.00	फिलिम खानेपानी परियोजना	४४०	ग्राभिटी
	तिस्याङ	मुल	बाह्रमासे	१.३१	√	-	-	28.394506 /84.904986 /1,744.00			
	हार्चे मुहान	मुल	बाह्रमासे	०.२८	√	-	-	28.385871 /84.909035 /1,901.00	देवल सानोफिलिम खानेपानी परियोजना	२५०	ग्राभिटी
	सिनाङ खोला	मुल	बाह्रमासे	०.१३	√	-	-	28.388184 /84.904842 /1,721.00			
	डुवाङ खोला	मुल	बाह्रमासे	१.२	√	-	-	28.374825 /84.896269 /1,713.00	पाती खानेपानी परियोजना	४५	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
३	पाङसिंह मुहान	मुल	बाह्रमासे	०.७५	√	-	-	28.413710 /84.885852 /1,845.00	पाङसिङ खानेपानी परियोजना	३०५	ग्राभिटी
	ढुङहाङ खोला	मुल	बाह्रमासे	०.०९३	√	-	-	28.415256 /84.907072 /2,184.00	अङ्गा सरसुङ खानेपानी परियोजना	१९०	ग्राभिटी
	आङ्च्युङ खर्क खोला	मुल	बाह्रमासे	१.८	√	-	-	28.420810 /84.907333 /2,290.00			
	चिसापानी	मुल	बाह्रमासे	३.७	-	-	√	-	चिसापानी खानेपानी परियोजना - प्रस्तावित	१४६	ग्राभिटी
	लाझिङ खोला	मुल	बाह्रमासे	N/A	√	-	-	-	न्पाक खानेपानी परियोजना	२४३	ग्राभिटी
४	ल्हाप्सा खोला	मुल	बाह्रमासे	१.३५	√	-	-	28.531106 /84.836877 /2,214.00	लाप्सा खोला खानेपानी परियोजना	१५९	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
४	गुम्बा गाङ	मुल	बाह्रमासे	१२	√	-	-	28.515000 /84.829537 /2,831.00	प्रोक खानेपानी परियोजना	११०	ग्राभिटी
	ओङ लुङपनाङ	मुल	बाह्रमासे	०.५८	√	-	-	28.517439 /84.831945 /2,616.00			
	नवाङ खोला	खोला	बाह्रमासे	७५	√	-	-	28.542254 /84.836953 /2,989.00	क्वाक खानेपानी परियोजना	२४६	ग्राभिटी
	नवाङ खोला	मुल	मौसमी	०.६	√	-	-	28.539054 /84.839585 /2,918.00			
	चामच्युक	मुल	बाह्रमासे	०.६६	√	-	-	28.538221 /84.832506 /2,620.00	छाक खानेपानी परियोजना	२०२	ग्राभिटी
	थेराङ खोला	खोला	बाह्रमासे	३	√	-	-	28.541780 /84.766298 /2,667.00	थेराङ खोला खानेपानी परियोजना	२०८	ग्राभिटी
	नवाङ खोला	खोला	बाह्रमासे	७५	-	-	√	-	क्वाक खानेपानी परियोजना - प्रस्तावित (रङ्बी,पिबा)	७१	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
४	हासाङ खोला	मुल	बाह्रमासे	N/A	√	-	-	N/A	गापस्या खानेपानी परियोजना	७१	ग्राभिटी
५	प्लो वाङ्	मुल	बाह्रमासे	०।३१	√	-	-	28.503750 /84.881159 /2,758.00	बिही खानेपानी परियोजना	१०४	ग्राभिटी
	टिटिवाङ्	मुल	बाह्रमासे	०.००३	√	-	-	28.506659 /84.868143 /2,250.00			
	ब्यो खोला	मुल	बाह्रमासे	N/A	√	-	-	28.516636 /84.866444 /2,322.00	ब्यो खोला खानेपानी परियोजना	११२	ग्राभिटी
	ज्याङ हार्कु खोला	मुल	बाह्रमासे	०.४२	√	-	-	28.477354 /84.866705 /1,927.00	ज्याङख खानेपानी परियोजना	४९	ग्राभिटी
	प्लो वाङ खोला	मुल	बाह्रमासे	४	-	-	√	-	प्लो वाङ खोला खानेपानी परियोजना प्रस्तावित(चेतन पोक, हो कोया, फ्या कोया)	१०६	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
५	प्लो वाङ मुहान	मुल	बाह्रमासे	०.३१२	-	-	√	-	बीही खानेपानी परियोजना - प्रस्तावित (खडेत,हिलच्युङ)	७२	ग्राभिटी
	ढाङ्सो पाङ्नाङ् खोला	मुल	बाह्रमासे	१.५	-	-	√	-	ढाङ्सो पाङ्नाङ् खोला खानेपानी परियोजना - प्रस्तावित (रिप, भिजाम, पानत्रुङ)	१०६	ग्राभिटी
	राना वाङ कुलुङ खोला	खोला	बाह्रमासे	६८.४२	-	-	√		राना खानेपानी परियोजना – प्रस्तावित	१६३	ग्राभिटी
	चुलुङ वाङ खोला	खोला	बाह्रमासे	-	√	-	-	-	सारङ्गी खानेपानी परियोजना	२००	ग्राभिटी
६	मिन्द्री मुहान	मुल	बाह्रमासे	०.२८८	√	-	-	28.486487 /84.954759 /3,234.00	चुम्चेत खानेपानी परियोजना	१९०	ग्राभिटी
	खारगुम्बा मुहान	मुल	बाह्रमासे	०.१२४	√	-	-	27.754465 /85.327029 /0.00	खारगुम्बा खानेपानी परियोजना	१२५	ग्राभिटी
	मुराङ्खी खोला	मुल	बाह्रमासे	०.२४	√	-	-	28.464195 /84.971946 /2,560.00	सिपचेत खानेपानी परियोजना	१९०	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
६	चासेबु खोला	मुल	बाह्रमासे	०.२३	√	-	-	28.483286 /84.969656 /2,740.00	चुम्लिङ्ग ताजु खानेपानी परियोजना	१४०	ग्राभिटी
	N/A	मुल	बाह्रमासे	**N/A**	√	-	-	**28.437788 /84.921561 /2,103.00**	लोक्पा खानेपानी परियोजना	१५०	ग्राभिटी
	घ्वाटी घप्पु खोला	मुल	बाह्रमासे	०.१२	-	-	√	-	पाङ्बु खोला खानेपानी परियोजना - प्रस्तावित (रीयायीन जाम, पाङ्बु, द्रम्भ, दुम्चे)	१११	ग्राभिटी
	पाङ्बु खोला	मुल	बाह्रमासे	०.३५	-	-	√	-			
	च्युचारा खोला	मुल	बाह्रमासे	०.१५७	-	-	√	-	घो खानेपानी परियोजना – प्रस्तावित	६९	ग्राभिटी
	गुम्बा खोला	मुल	बाह्रमासे	**N/A**	√	-	-	-	ह्यार्चो खानेपानी परियोजना	१२५	ग्राभिटी
७	छुमर खोला	मुल	बाह्रमासे	०.५६	√	-	-	28.492001 /85.037683 /3,150.00	छेकम्पार खानेपानी परियोजना	१९५	ग्राभिटी
	थन्डक खोला	मुल	मौसमी	०.००१२	√	-	-	28.495587 /85.055116 /3,121.00	जोङ खानेपानी परियोजना	५२	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/विद्युत)	नयाँ				
	N/A	N/A	N/A	N/A	√	-	-	28.496268 /85.062844 /3,129.00	न्याकुलेरु खानेपानी परियोजना	२४८	ग्राभिटी
७	लाङ्चु खोला	मुल	बाह्रमासे	१.२८	√	-	-	28.519279 /85.077707 /3,265.00	भुर्जी लामागाँउ खानेपानी परियोजना	१४५	ग्राभिटी
	च्विज्यु	मुल	बाह्रमासे	०.५३	√	-	-	28.517316 /85.098084 /3,318.00	पाङदुन खानेपानी परियोजना	१०४	ग्राभिटी
	च्विज्यु	मुल	बाह्रमासे	०.५३	√	-	-	28.517350 /85.098089 /3,302.00	फुर्पे खानेपानी परियोजना	१०४	ग्राभिटी
	गुन्द्रुक मुहान	खोला	बाह्रमासे	१	-	√	-	28.518384 /85.097441 /3,279.00	लार खानेपानी परियोजना	१११	ग्राभिटी
	चेना लुङ्पा	मुल	बाह्रमासे	०.३२	√	-	-	28.547094 /85.110063 /3,350.00	छुले खानेपानी परियोजना	१८२	ग्राभिटी

वडा नं.	श्रोतको नाम	श्रोतहरुको प्रकार (खोला/ मुल)	मौसमी/बाह्रमासे	मापन भएको वहाव	हाल प्रयोग रहेको क्षेत्र			जी पी एस	परियोजनाका नाम	जनसंख्या	पानी परियोजनाका प्रकार
					खानेपानी मात्र	खानेपानी तथा अन्य प्रयोजन (सिचाइ/ विद्युत)	नयाँ				
७	ह्लीया डोडो	मुल	बाह्रमासे	०.३५	√	-	-	28.554991 /85.104539 /3,366.00	निले खानेपानी परियोजना	१५०	ग्राभिटी
	श्योवा खोला	मुल	बाह्रमासे	०.१३	√	-	-	28.554991 /85.104539 /3,366.00			

N/A: भौगोलिक कठिनाइका कारण श्रोतको विवरण प्राप्त गर्न नसकिएक

अनुसूची २: निजि धारा वितरण भएका खानेपानी प्रणालीहरुको विवरण

तालिका नं २२ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका निजि धारा वितरण भएका खानेपानी प्रणालीहरु

वडा नं.	पानी वितरण परियोजनाका नाम	गाउँको नाम	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	हाल संचालनको अवस्था			पानी परियोजनाका प्रकार (ग्राभिटी/ लिफ्ट)	निर्माण समर्थित
					पूर्ण रुपमा सन्चलित	अर्ध रुपमा सन्चलित	असन्चलित (>८०% संरचनाले काम नगरेको अवस्थामा)		
३	फिलिम खानेपानी परियोजना	फिलिम	८८	४४०	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
	देवल सानो फिलिम खानेपानी परियोजना	देवल सानो फिलिम	५०	२५०	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
	पाङसिङ खानेपानी परियोजना	पाङसिङ	६१	३०५	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
	अङ्गा सरसुङ खानेपानी परियोजना	अङ्गा सरसुङ	३८	१९०	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
६	चुम्चेत खानेपानी परियोजना	चुम्चेत	३८	१९०	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
	खारगुम्बा खानेपानी परियोजना	खार गुम्बा	२५	१२५	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
	सिपचेत खानेपानी परियोजना	सिपचेत	२२	११०	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
	चुम्लिङ्ग ताजु खानेपानी परियोजना	चुम्लिङ्ग ताजु	२८	१४०	✓	-	-	ग्राभिटी	पुर्णिमा
४	छेकम्पार खानेपानी परियोजना	छेकम्पार	३९	१९५	-	✓	-	ग्राभिटी	अक्सफाम

अनुसूची ३: सार्वजनिक खानेपानी प्रणालीहरुको विवरण

तालिका नं २३: चुमनुब्री गाउँपालिकाका सार्वजनिक खानेपानी प्रणालीहरु

वडा नं.	वडाको नाम	परियोजनाको नाम	गाउँको नाम	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	हाल संचालनको अवस्था			पानी परियोजनाका प्रकार (ग्राभिटी/ लिफ्ट)	निर्माण समर्थित
						पूर्ण रुपमा सन्चलित	आंशिक रुपमा सन्चलित	असन्चलित (>८०% संरचनाले काम नगरेको अवस्थामा)		
१	सामागाउँ	सामा खानेपानी परियोजना	सामा	१४	७०	✓	-	-	ग्राभिटी	गाउँपालिका
		साम्दो खानेपानी परियोजना	साम्दो	७	३५	✓	-	-	ग्राभिटी	
२	ल्हो	ल्हो खानेपानी परियोजना	ल्हो	४	२०	-	✓	-	ग्राभिटी	
		फारङ्ग खानेपानी परियोजना	स्ह्यो	८	४०	-	✓	-	ग्राभिटी	
		लिही खानेपानी परियोजना	लिही	७	३५	✓	-	-	ग्राभिटी	
		थाङ्पु खानेपानी परियोजना	बरजम	३	१५	-	✓	-	ग्राभिटी	
		स्याला खानेपानी परियोजना	स्याला	३६	१८८			✓	ग्राभिटी	
३	सिर्दीबास	भालुबन जगत खानेपानी परियोजना	भालुबन जगत	८	४०	✓	-	-	ग्राभिटी	केयर नेपाल
		सल्लेरी खानेपानी परियोजना	सल्लेरी	३	१५	✓	-	-	ग्राभिटी	
		सिर्दीबास खानेपानी परियोजना	सिर्दीबास	२	१०	✓	-	-	ग्राभिटी	

वडा नं.	वडाको नाम	परियोजनाको नाम	गाउँको नाम	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	हाल संचालनको अवस्था			पानी परियोजनाका प्रकार (ग्राभिटी/ लिफ्ट)	निर्माण समर्थित
						पूर्ण रुपमा सन्चलित	आंशिक रुपमा सन्चलित	असन्चलित (>८०% संरचनाले काम नगरेको अवस्थामा)		
३	सिर्दीबास	घट्टेखोला न्याक्चेत खानेपानी परियोजना	घट्टेखोला न्याक्चेत	३	१५	✓	-	-	ग्राभिटी	
		पाती खानेपानी परियोजना	पाती	९	४५	-	✓	-	ग्राभिटी	
		न्याक खानेपानी परियोजना	न्याक	४५	२४३	-	✓	-	ग्राभिटी	
४	प्रोक	लाप्सा खोला खानेपानी परियोजना	ग्याप	१०	५०	✓	-	-	ग्राभिटी	आफै
		प्रोक खानेपानी परियोजना	प्रोक	७	३५	-	✓	-	ग्राभिटी	खानेपानी विभाग
		क्वाक खानेपानी परियोजना	क्वाक	४	२०	-	✓	-	ग्राभिटी	आफै
		गापस्या खानेपानी परियोजना	गापस्या	१४	७१	-	✓	-	ग्राभिटी	
४	प्रोक	छाक खानेपानी परियोजना	छाक	१०	५०	✓	-	-	ग्राभिटी	
		थेराङ खोला खानेपानी परियोजना	नामरुङ	१३	६५	✓	-	-	ग्राभिटी	
५	बिही	बिही खानेपानी परियोजना	बिही	५	२५	✓	-	-	ग्राभिटी	
		ब्यो खोला खानेपानी परियोजना	क्रायक	९	४५	✓	-	-	ग्राभिटी	
		ड्याङख खानेपानी परियोजना	ड्याङ	२	१०	-	✓	-	ग्राभिटी	

वडा नं.	वडाको नाम	परियोजनाको नाम	गाउँको नाम	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	हाल संचालनको अवस्था			पानी परियोजनाका प्रकार (ग्राभिटी/ लिफ्ट)	निर्माण समर्थित
						पूर्ण रुपमा सन्चलित	आंशिक रुपमा सन्चलित	असन्चलित (>८०% संरचनाले काम नगरेको अवस्थामा)		
६	चुम्चेत	लोक्पा खानेपानी परियोजना	लोक्पा	९	४५	✓	-	-	ग्राभिटी	
७	छेकम्पार	जोङ खानेपानी परियोजना	जोङ	३	१५	-	✓	-	ग्राभिटी	काडुरी
		न्याकुलेरु खानेपानी परियोजना	न्याकु लेरु	४	२०	✓	-	-	ग्राभिटी	गाउँपालिका
		भुर्जी लामागाँउ खानेपानी परियोजना	भुर्जी लामागाँउ	१३	६५	✓	-	-	ग्राभिटी	अक्सफाम
		पाङदुन खानेपानी परियोजना	पाङदुन	२	१०	-	-	✓	ग्राभिटी	काडुरी
		फुर्पे खानेपानी परियोजना	फुर्पे	६	३०	✓	-	-	ग्राभिटी	काडुरी
		लार खानेपानी परियोजना	लार	६	३०	✓	-	-	ग्राभिटी	आफै
		छुले खानेपानी परियोजना	छुले	५	२५	✓	-	-	ग्राभिटी	काडुरी
		निले खानेपानी परियोजना	निले	३	१५	✓	-	-	ग्राभिटी	

अनुसूची ४: चर्पी भएका विद्यालयहरुका सूची

तालिका नं २४: चुमनुब्री गाउँपालिकाका चर्पी भएका विद्यालयहरु

वडा नं.	वडाको नाम	विद्यालयको नाम	जोखिमका तह	महिलाको संख्या	पुरुषको संख्या	महिलाका लागि चर्पीको प्रबन्ध भएको	पुरुषका लागि चर्पीको प्रबन्ध भएको
२	ल्हो	श्री जङ्ग आधारभुतविद्यालय	C	८	३	छैन	छैन
३	सिर्दीबास	श्री बुद्व माध्यमिक विद्यालय	B	२११	२०८	छ	छ
		फिलिम आधारभुतविद्यालय	C	४०	४५	छैन	छैन
		पाङसिङ आधारभुतविद्यालय	C	३७	५०	छैन	छैन
		सिडुङ प्राक्टिस विद्यालय	B	९	११	छैन	छैन
७	छेकम्पार	छेकम्पार आधारभुतविद्यालय	C	६	११	छैन	छैन
		छुले निले आधारभुतविद्यालय	C	७	१२	छैन	छैन

यी विद्यालयको जोखिम तह हेर्नका लागि तल दिइएका कुराहरुलाई ध्यानमा राखिएको थियो:

- चर्पीको अवस्था
- छात्र र छात्राहरुको लागि छुटै चर्पीको व्यवस्था
- छात्राहरूको महिनावारीको समयमा प्रयोग हुने प्याडको व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था छ

*A-धेरै राम्रो छ, B- राम्रो छ , C- राम्रो छैन्

अनुसूची ५: सेवा नपुगेका जनसंख्याका निम्ती परिचालित परियोजनाका विवरण

तालिका नं २५ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका सेवा नपुगेका जनसंख्याका निम्ती परिचालित परियोजनाहरु

वडा नं	जोखिमको तह	प्रस्तावित खानेपानी परियोजनाका नाम	गाउँको नाम	लाभान्वित जनसंख्या	प्रस्तावित श्रोतको नाम	श्रोतको बहाव	इन्टेक लागत (लाखमा)	रिजर्भ टंकी लागत (लाखमा)	प्रसारण लाइन लागत (लाखमा)	वितरण लाइन लागत (लाखमा)	मर्मतका सामाग्री लागत (लाखमा)	धारा लागत (लाखमा)	यातायात खर्च (लाखमा)	अन्य खर्च (लाखमा)	जम्मा लागत (लाखमा)
३	B	चिसोपानी खानेपानी परियोजना	एक्लेभट्टी चिसोपानी लामा चौतारा	१४६	चिसोपानी	३.७	०.८०	२.२२	१.०३	०.६४	१.२३	०.४९	८.१२	८.२९	२२.८०
		न्याक फेदी खानेपानी परियोजना	न्याक फेदी	२०	-	-	०.१४	०.४	०.१८	०.१२	०.२२	०.०९	१.४५	१.४८	४.०६
४	C	क्वाक खानेपानी परियोजना	रङ्बी पिबा	७१	नवाङ खोला	६	०.३९	१.०८	०.५०	०.३१	०.६०	०.२४	३.९५	४.०३	११.०९
५	B	प्लोवाङ खोला खानेपानी परियोजना	चेतनपोक फ्या कोया हो कोया	१०६	प्लोवाङ खोला	४	०.५८	१.६१	०.७५	०.४७	०.८९	०.३६	५.८९	६.०२	१६.५५
		बिही खानेपानी परियोजना	खादेत हिलच्युङ	७२	प्लोवाङ मुहान	०.३२	०.३९	१.०९	०.५१	०.३१	०.६१	०.२४	४.००	४.०९	११.२४
		धाङ्सो पाङ्नाङ खोला खानेपानी परियोजना	भिजाम रीप पानत्रुङ	१०६	धाङ्सो पाङ्नाङ खोला	१.५	०.५८	१.६१	०.७४	०.४६	०.८९	०.३६	५.८९	६.०२	१६.५५

वडा नं.	जोखिमको तह	प्रस्तावित खानेपानी परियोजनाका नाम	गाउँको नाम	लाभान्वित जनसंख्या	प्रस्तावित श्रोतको नाम	श्रोतको बहाव	इन्टेक लागत (लाखमा)	रिजर्भ टंकी लागत (लाखमा)	प्रसारण लाइन लागत (लाखमा)	वितरण लाइन लागत (लाखमा)	मर्मतका सामाग्री लागत (लाखमा)	धारा लागत (लाखमा)	यातायात खर्च (लाखमा)	अन्य खर्च (लाखमा)	जम्मा लागत (लाखमा)
५	B	राना खानेपानी परियोजना	राना	१६३	राना वाङ कुलुङ	६८.४२	०.८९	२.४७	१.१५	०.७१	१.३७	०.५५	९.०६	९.२५	२५.४६
		सारङ्गी* खानेपानी परियोजना	सारङ्गी	२००	छुलुङ वाङ खोला	-	१.४२	३.९४	१.८३	१.१४	२.१९	०.८७	१४.४	१४.७६	४०.६
		पेवा खानेपानी परियोजना	पेवा	२५	-	-	०.१८	०.५८	०.२३	०.१४	०.२८	०.१२	१.८३	१.८७	५.१६
६	B	घो खानेपानी परियोजना	घो	६९	च्युचारा खोला	०.१५	०.३८	१.०५	०.४८	०.३०	०.५८	०.२३	३.८४	३.९३	१०.७८
		ह्यार्चो खानेपानी परियोजना	ह्यार्चो	१२५	गुम्बा खोला		०.९	२.४	१.१५	०.७१	१.३८	०.५५	९.०६	९.३	२५.४५
		पाङ्बु खोला खानेपानी परियोजना	रैनजाम	१११	घ्वाटी घप्पु खोला	०.१२	०.६१	१.६८	०.७८	०.४९	०.९३	०.३७	६.१७	६.३०	१७.३३
			धुम्चे		पाङ्बु खोला	०.३५									
			द्रम्भ												
			पाङ्बु												
जम्मा				**१२१४**											१९५.८३

*खानेपानी परियोजना जान नमिलेको हुन्नाले प्रस्तावित परियोजना बनाउन नमिल्ने

अनुसूची ६: विद्यमान खानेपानी परियोजनाको पुनःस्थापना

तालिका नं २६ : चुमनुब्री गाउँपालिकाका विद्यमान खानेपानी परियोजनाको पुनःस्थापना

वडा नं.	जोखिम / प्राथमिकीकरण को तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	गाँउको नाम	लाभान्वित जनसंख्या	घरधुरी संख्या	इन्टेक लागत (लाखमा)	रीजर्भ टंकी लागत (लाखमा)	प्रसारण लाइन लागत (लाखमा)	वितरण लाइन लागत (लाखमा)	मर्मतका सामाग्री लागत (लाखमा)	धारा लागत (लाखमा)	यातायात खर्च (लाखमा)	अन्य खर्च (लाखमा)	जम्मा लागत (लाखमा)
१	C	सामा खानेपानी परियोजना	सामा	७१५	१४३	-	१०.८३	-	३.१३	६.०३	२.४०	३९.७५	४०.७७,	१०२.८९
	C	साम्दो खानेपानी परियोजना	साम्दो	३५५	७१	१.९४	५.३८	२.४९	१.५५	२.९९	१.१९	१९.७३	२०.२४	५५.५२
२	B	ल्हो खानेपानी परियोजना	ल्हो	२४५	४९	-	३.७१	१.७२	१.०७	२.०६	०.८२	१३.६२	१३.९७	३६.९७
	B	फारङ्ग खानेपानी परियोजना	स्ह्यो	४८८	९८	२.६७	७.३९	३.४३	२.१३	४.१२	१.६४	२७.१३	२७.८२	७६.३२
	B	लिही खानेपानी परियोजना	लिही	४२९	८६	-	६.५०	३.०१	१.८८	३.६२	१.४४	२३.८५	२४.४५	६४.७५
	B	थाङ्पु खानेपानी परियोजना	बरजम	१७९	३६	०.९८	२.७१	१.२६	०.७८	१.५१	०.६०	९.९५	१०.२०	२७.९९
	B	स्याला खानेपानी परियोजना	स्याला	१८८	३६	१.३४	३.७१	१.७२	१.०७	२.०६	०.८२	१३.६२	१३.९७	३८.३२

वडा नं.	जोखिम / प्राथमिकीकरण को तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	गाँउको नाम	लाभान्वित जनसंख्या	घरधुरी संख्या	इन्टेक लागत (लाखमा)	रीजर्भ टंकी लागत (लाखमा)	प्रसारण लाइन लागत (लाखमा)	वितरण लाइन लागत (लाखमा)	मर्मतका सामाग्री लागत (लाखमा)	धारा लागत (लाखमा)	यातायात खर्च (लाखमा)	अन्य खर्च (लाखमा)	जम्मा लागत (लाखमा)
३	B	भालुबन जगत खानेपानी परियोजना	भालुबन जगत	४०८	८२	२.२३	-	२.८७	१.७८	३.४४	१.३७	२२.६८	२३.२६	५७.६३
	B	सिर्दीबास खानेपानी परियोजना	सिर्दीबास	८९	१८	०.४९	१.३५	०.६३	०.३९	०.७५	०.३०	४.९५	५.०८	१३.९१
	B	सल्लेरी खानेपानी परियोजना	सल्लेरी	१३६	२७	०.७४	-	०.९६	०.५९	१.१५	०.४६	७.५६	७.७६	१९.२१
		घट्टेखोला न्याक्चेत खानेपानी परियोजना	घट्टेखोला न्याक्चेत	१३६	२७	-	२.०६	०.९५	०.५९	१.१५	०.४६	७.५६	७.७५	२०.५३
	B	पाती खानेपानी परियोजना	पाती	४०७	८१	-	६.१७	२.८६	१.७८	३.४३	१.३७	२२.६३	२३.२०	६१.४३
		न्याक खानेपानी परियोजना	न्याक	२४३	४५	१.७३	४.७९	२.२२	१.३८	२.६७	१.०६	१७.५७	१८.०१	४९.४२
४	B	लाप्सा खोला खानेपानी परियोजना	ग्याप	१५९	३२	-	-	-	०.७०	१.३४	०.५३	८.८४	९.०६३	२०.४७
	B	प्रोक खानेपानी परियोजना	प्रोक	११०	२२	-	१.६६	०.७७	०.४८	०.९३	०.३७	६.१२	६.२७	१६.६०

वडा नं.	जोखिम / प्राथमिकीकरण को तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	गाँउको नाम	लाभान्वित जनसंख्या	घरधुरी संख्या	इन्टेक लागत (लाखमा)	रीजर्भ टंकी लागत (लाखमा)	प्रसारण लाइन लागत (लाखमा)	वितरण लाइन लागत (लाखमा)	मर्मतका सामाग्री लागत (लाखमा)	धारा लागत (लाखमा)	यातायात खर्च (लाखमा)	अन्य खर्च (लाखमा)	जम्मा लागत (लाखमा)
४	B	क्वाक खानेपानी परियोजना	क्वाक	२४६	४९	१.३४	३.७३	१.७२	१.०८	२.०७	०.८३	१३.६८	१४.०२	३८.४८
	B	छाक खानेपानी परियोजना	छाक	२०२	४०	-	-	-	०.८८	१.७०	०.६८	११.२३	११.५१	२६.०१
	B	थेराङ खोला खानेपानी परियोजना	नामरुङ	२०८	४२	-	-	-	०.९०	१.७५	०.७०	११.५६	११.८५	२६.७८
		गापस्या खानेपानी परियोजना	गापस्या	७१	१४	०.५१	१.४१	०.६५	०.४१	०.७८	०.३१	५.१७	५.३०	१४.५५
५	B	ङ्याङ्ख खानेपानी परियोजना	ङ्याङ	४९	१०	०.२७	०.७४	०.३४	०.२१	०.४१	०.१६	२.७२	२.७९	७.६६
	B	बिही खानेपानी परियोजना	बिही	१०४	२१	०.५७	१.५८	०.७३	०.४५	०.८८	०.३५	५.७८	५.९३	१६.२७
	B	ब्यो खोला खानेपानी परियोजना	क्रायक	११२	२२	-	-	-	०.४८	०.९४	०.३८	६.२३	६.३८	१४.४२
६	B	लोक्पा खानेपानी परियोजना	लोक्पा	१५०	३०	०.८१	-	१.०५	०.६५	१.२६	०.५०	८.३४	८.५५	२१.१९

वडा नं.	जोखिम / प्राथमिकीकरण को तह	पुनःस्थापनाका परियोजनाका सूची	गाँउको नाम	लाभान्वित जनसंख्या	घरधुरी संख्या	इन्टेक लागत (लाखमा)	रीजर्भ टंकी लागत (लाखमा)	प्रसारण लाइन लागत (लाखमा)	वितरण लाइन लागत (लाखमा)	मर्मतका सामाग्री लागत (लाखमा)	धारा लागत (लाखमा)	यातायात खर्च (लाखमा)	अन्य खर्च (लाखमा)	जम्मा लागत (लाखमा)
७	C	जोङ खानेपानी परियोजना	जोङ	५२	१०	०.२८	-	०.३७	०.२३	०.४७	०.१७	२८.९१	२.९६	७.३५
	C	न्याकुलेरु खानेपानी परियोजना	न्याकु लेरु	२४८	५०	-	-	-	१.०८	२.०९	०.८३	१३.७९	१४.१३	३१.९३
	C	भुर्जी लामागाँउ खानेपानी परियोजना	भुर्जी लामागाँउ	१४५	२९	-	-	-	०.६३	१.२२	०.४९	८.०६	८.२६५	१८.६७
	C	लार खानेपानी परियोजना	लार	१११	२२	०.६१	१.६८	०.७८	०.४९	०.९४	०.३७	६.१७	६.३३	१७.३६
	C	फुर्पे खानेपानी परियोजना	फुर्पे	१०४	२१	०.५७	-	०.७३	०.४५	०.८८	०.३५	५.७२	५.९३	१४.६९
	C	पाङदुन खानेपानी परियोजना	पाङदुन	१०४	२१	०.५७	-	०.७३	०.४५	०.८८	०.३५	५.७८	५.९३	१४.६९
	C	छुले खानेपानी परियोजना	छुले	१८२	३६	-	-	-	०.८०	१.५३	०.६१	१०.१९	१०.३७	२३.४३
	C	निले खानेपानी परियोजना	निले	१५०	३०	०.८२	-	१.०५	०.६६	१.२६	०.५०	८.३४	८.५५	२१.१९
जम्मा														**९७६.६३**

अनुसूची ७: खानेपानी प्रणालीहरुको विस्तृत विवरण

List of Abbreviations:

Alt.: Altitude

m.: meters

LPS: liters per second

IC: Interruption Chamber

BPT: Break Pressure Tank

DC: Distribution Chamber

Index

S.N	Symbol	Title
1		House
2	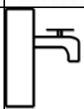	Tap
3		Reservoir
4	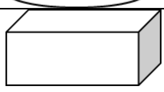	Source
5		IC
6	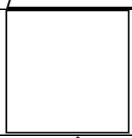	BPT
7	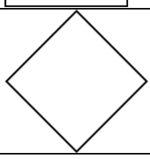	DC

Proposed Designs:

Ward No.: 3

Name of settlements: Lamachautar, Chisapani and Eklebhatti

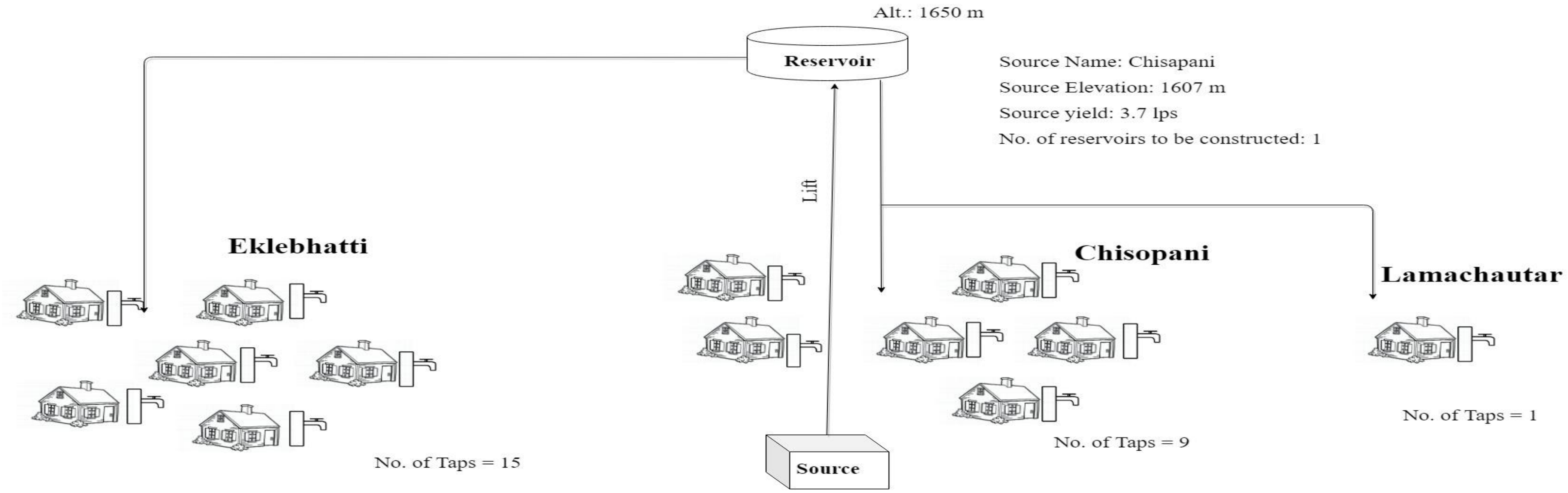

चित्र नं ७ : चिसापानी, एक्लेभट्टी र लामाचौताराका लागि प्रस्तावित परियोजना

Ward No.: 4
Name of settlements: Rangbi, Piba and Kwak

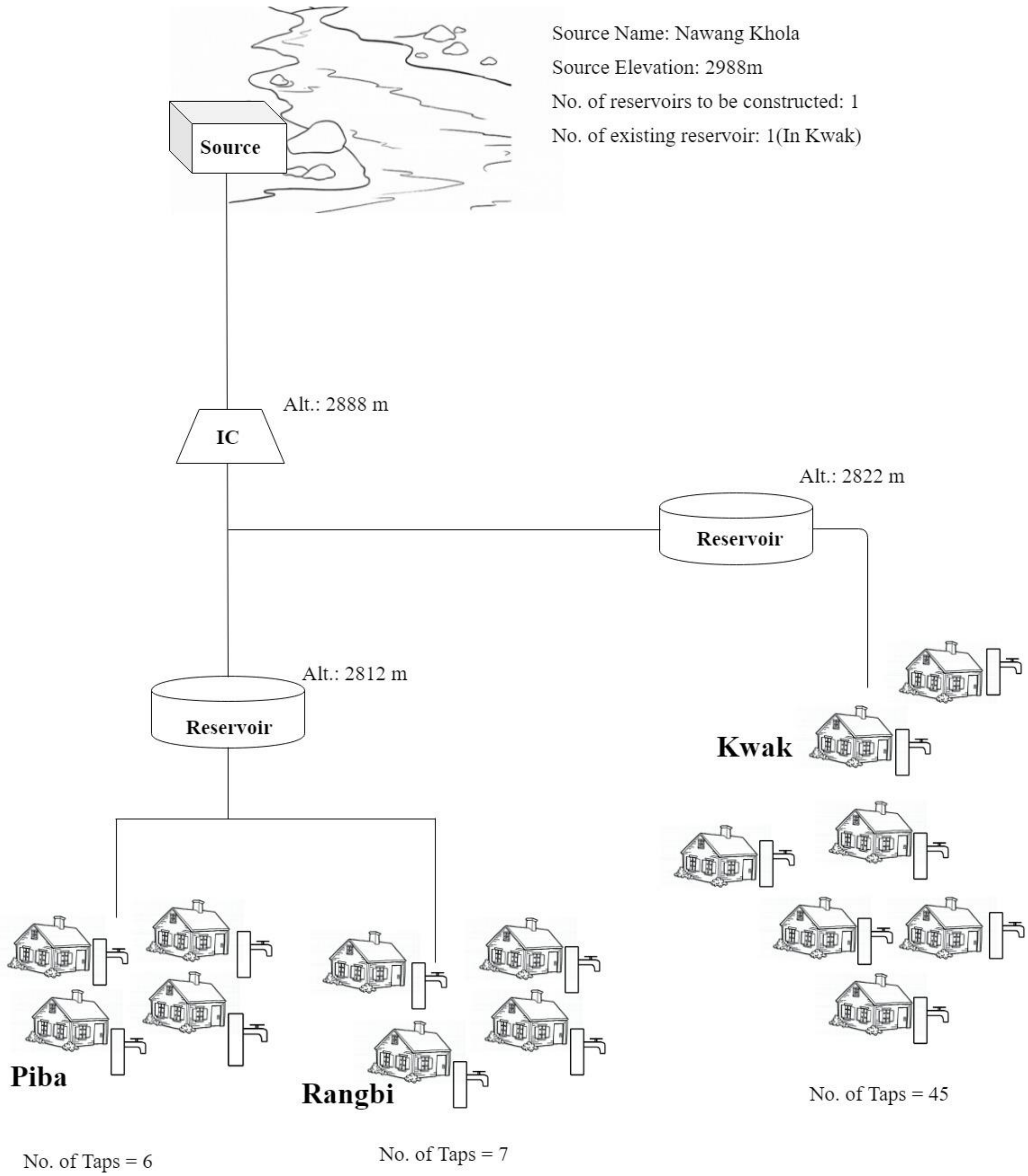

चित्र नं ८ : रङ्बि, पिबा र क्वाकका लागि प्रस्तावित परियोजना

Ward No.: 5
Name of settlements: Rip, Bhijam and Pantrung

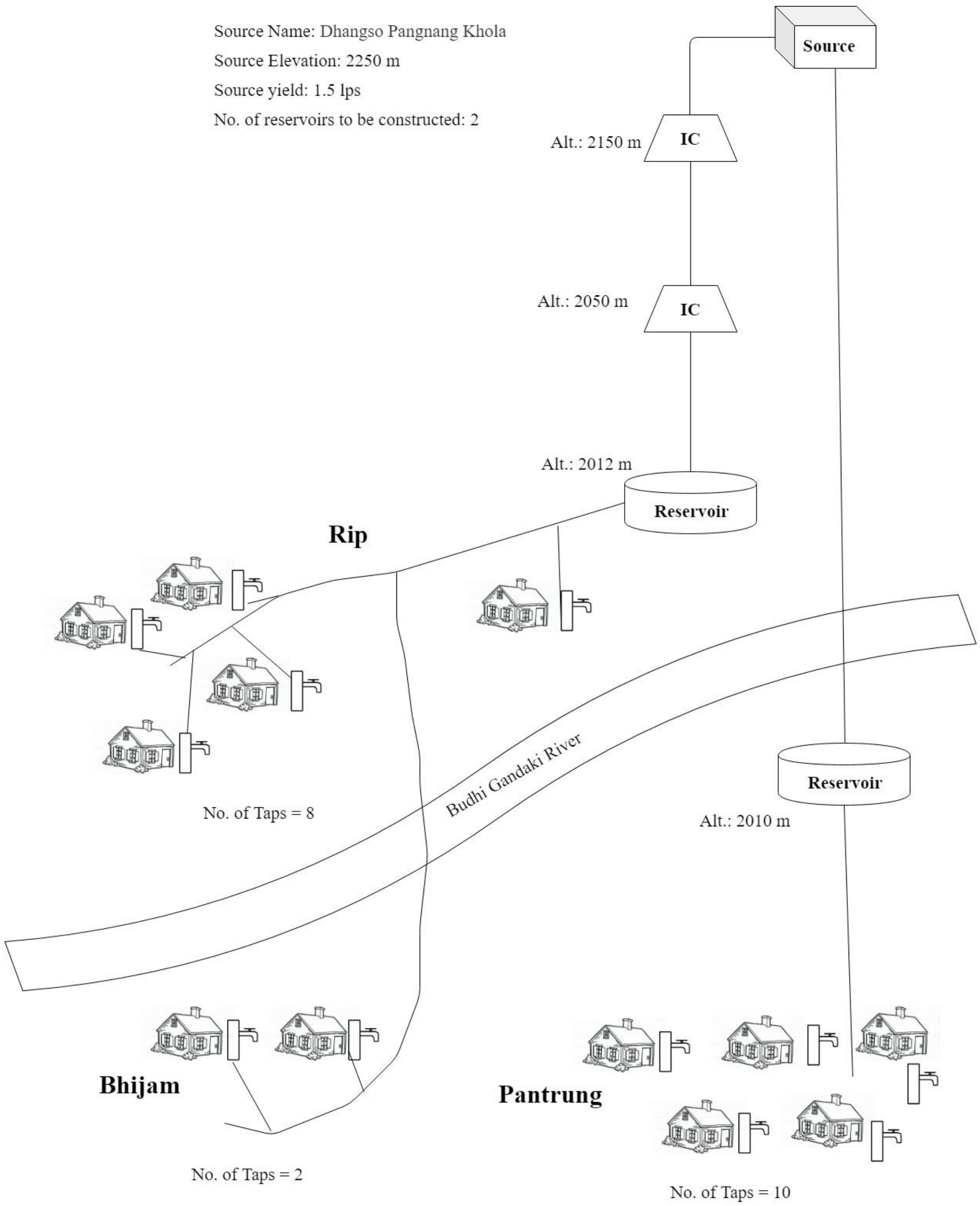

चित्र नं ९ : रिप, भिजाम र पानत्रुङका लागि प्रस्तावित परियोजना

Name of settlement: Rana

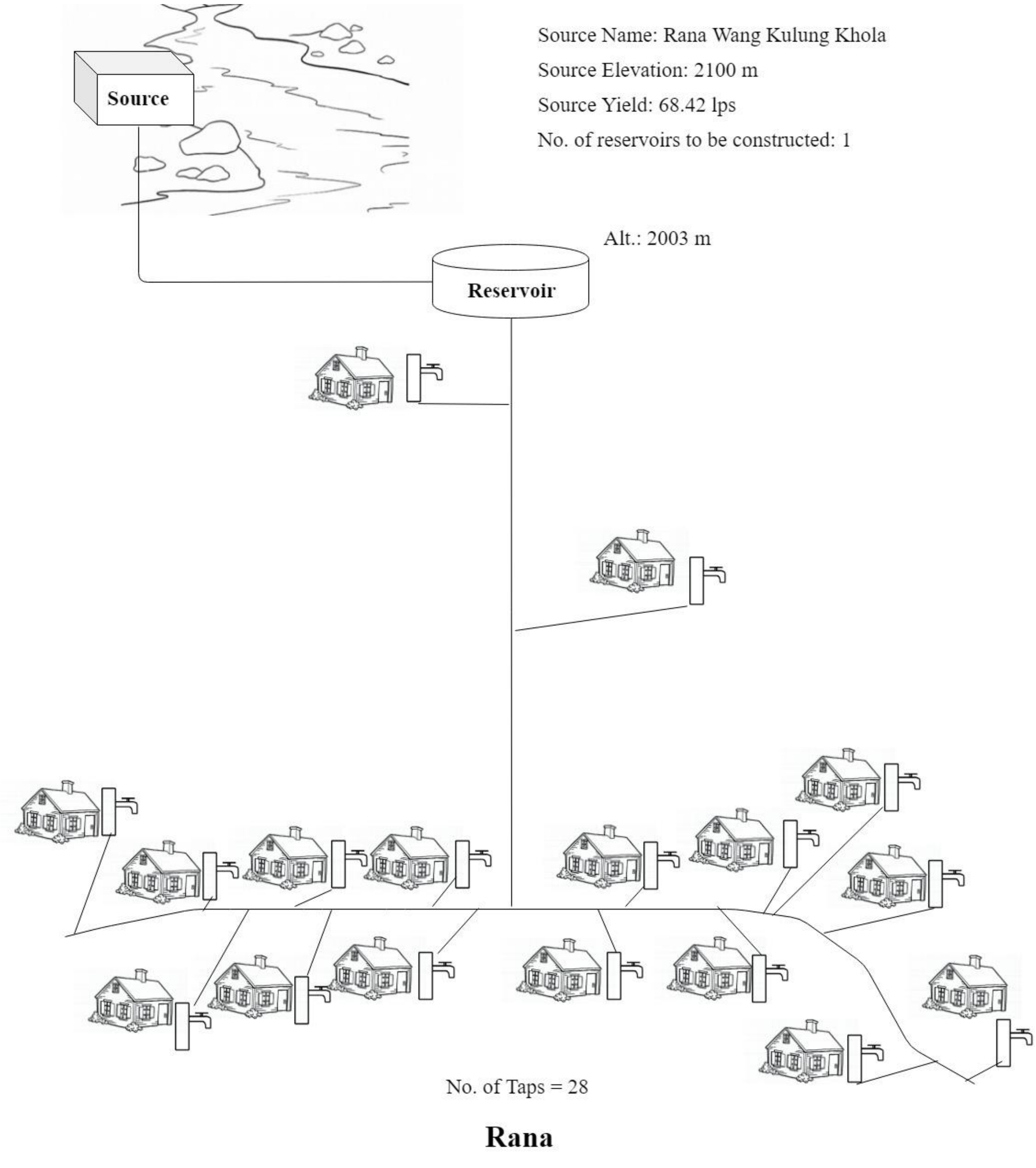

चित्र नं १० : रानाका लागि प्रस्तावित परियोजना

Name of settlements: Bihi, Khadet and Hilchyung

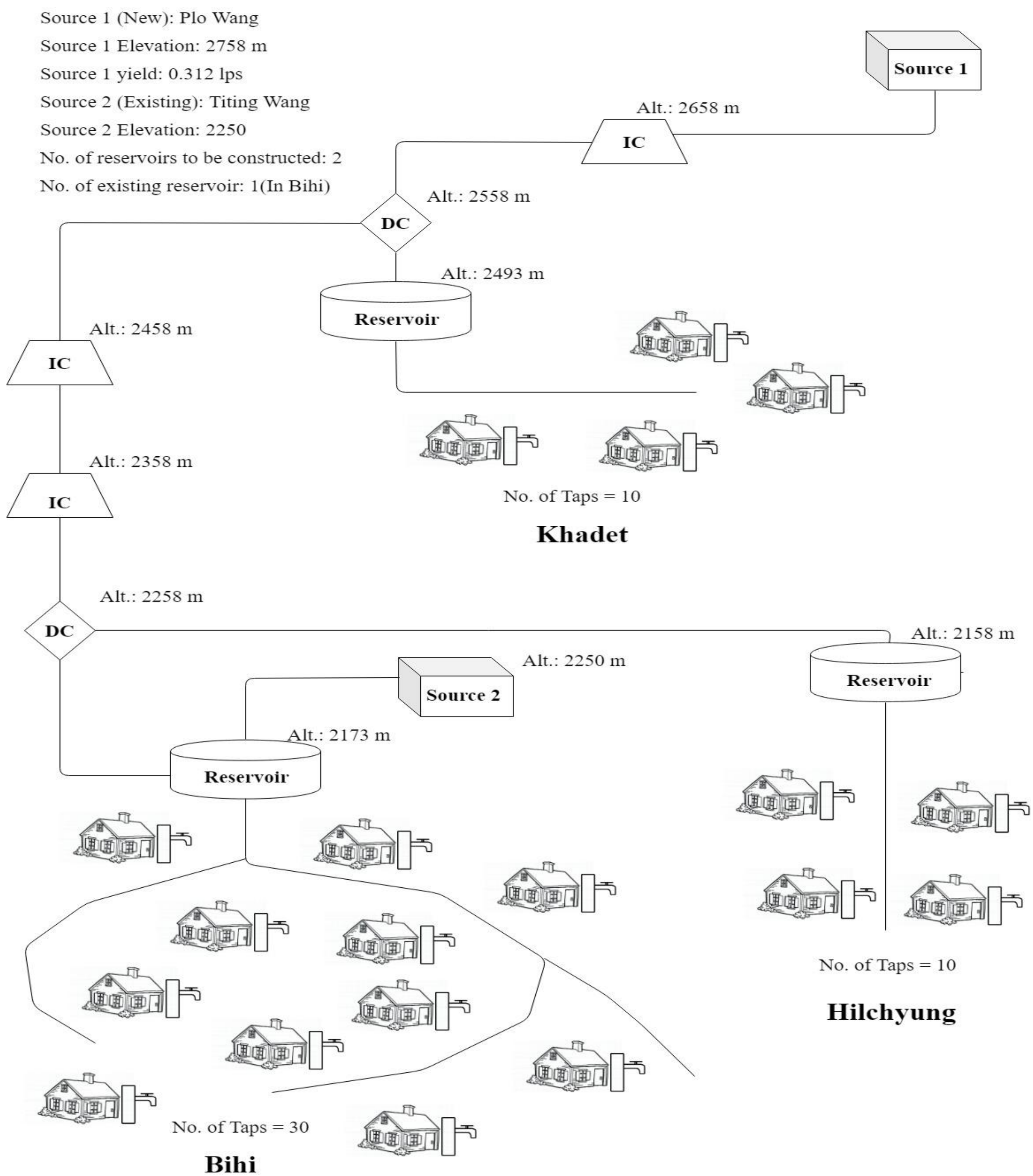

*हाल बिहीको श्रोत अपर्याप्त भएकोले नयाँ श्रोत सहितको परियोजना प्रस्तावित गरिएको छ ।

चित्र नं ११ : बिही, खादेत र हिलच्युङ्का लागि प्रस्तावित परियोजना

Ward No.: 6

Name of settlement: Gho

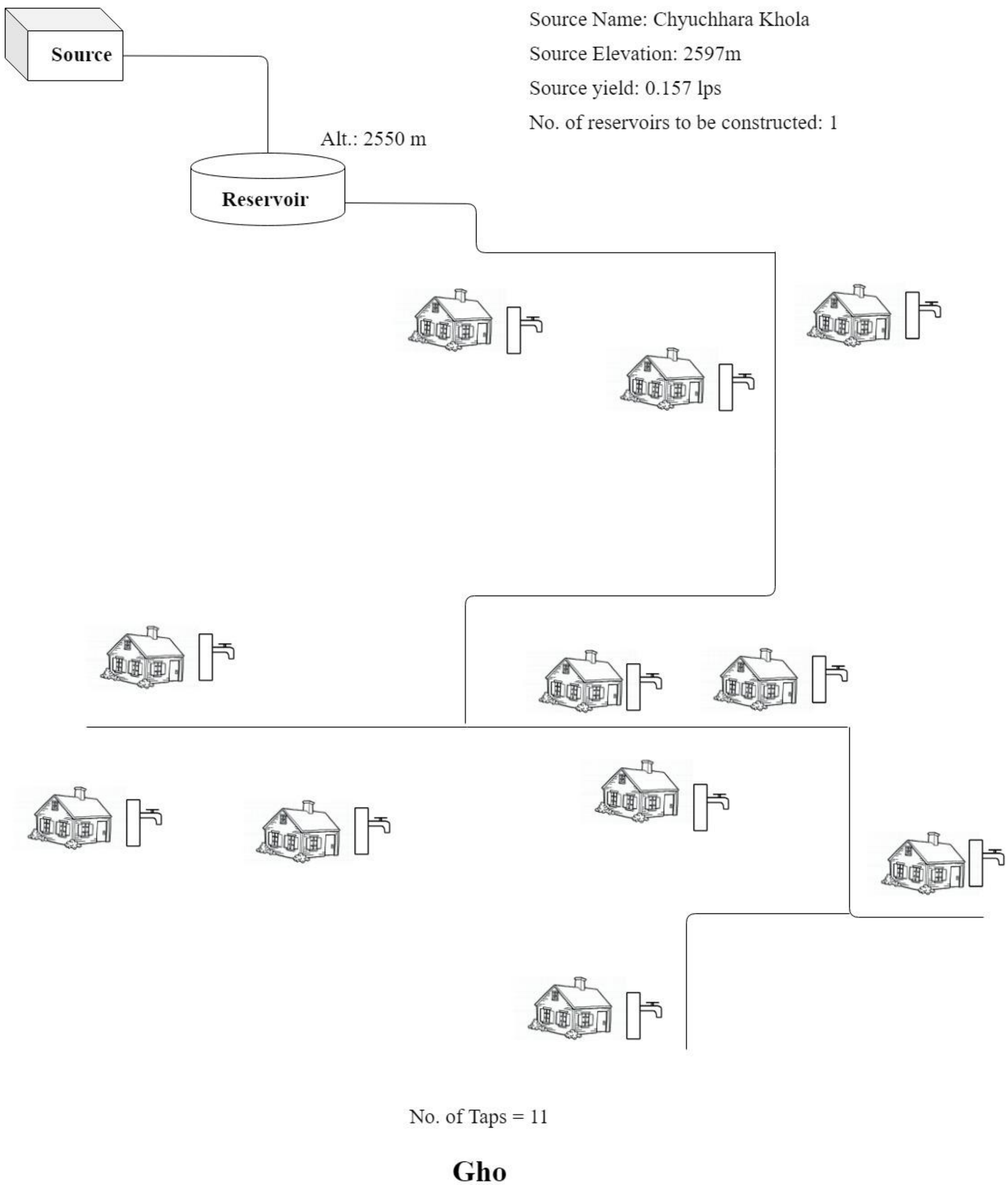

चित्र नं १२ : घोको लागि प्रस्तावित परियोजना

Name of settlements: Rainjam, Pangbu, Dhumche and Dramba

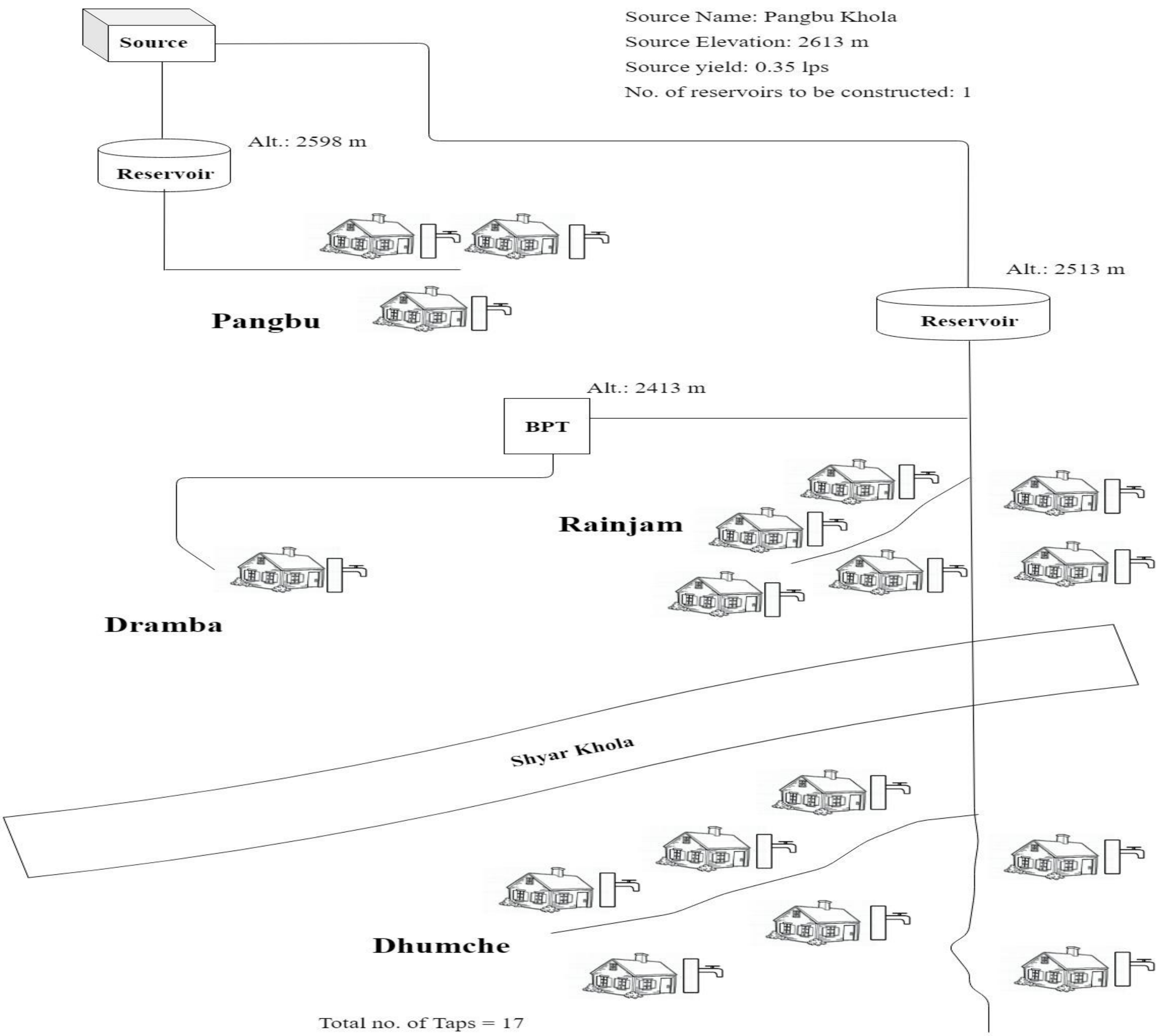

चित्र नं १३ : दुम्चे, द्रमभ, पाङ्बु र रैनजामका लागि प्रस्तावित परियोजना

Name of settlement: Hyarcho

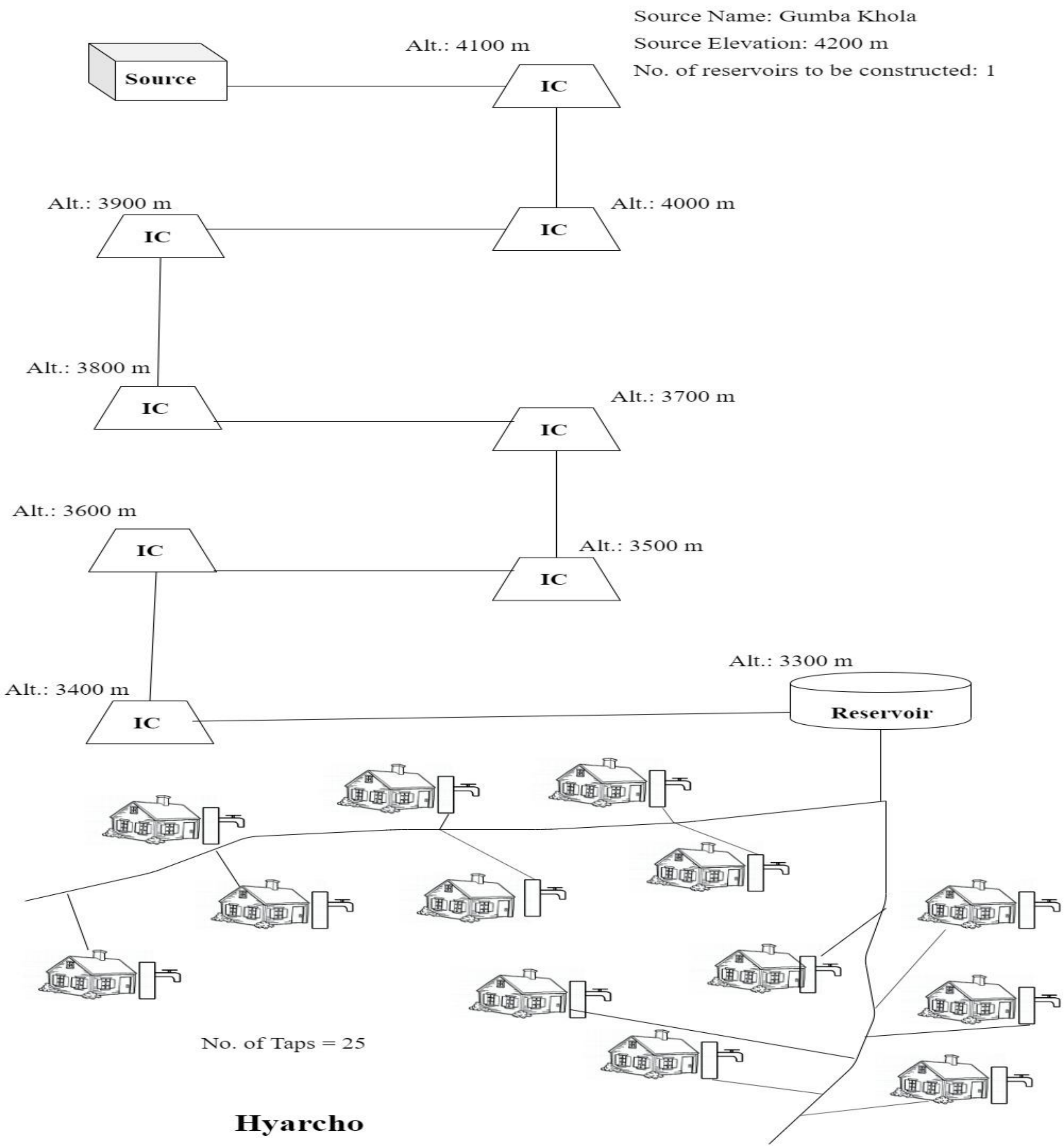

चित्र नं १४ : ह्यार्चोको लागि प्रस्तावित परियोजना

अनुसूची ८: गाउँपालिकाका वडाको नक्शा

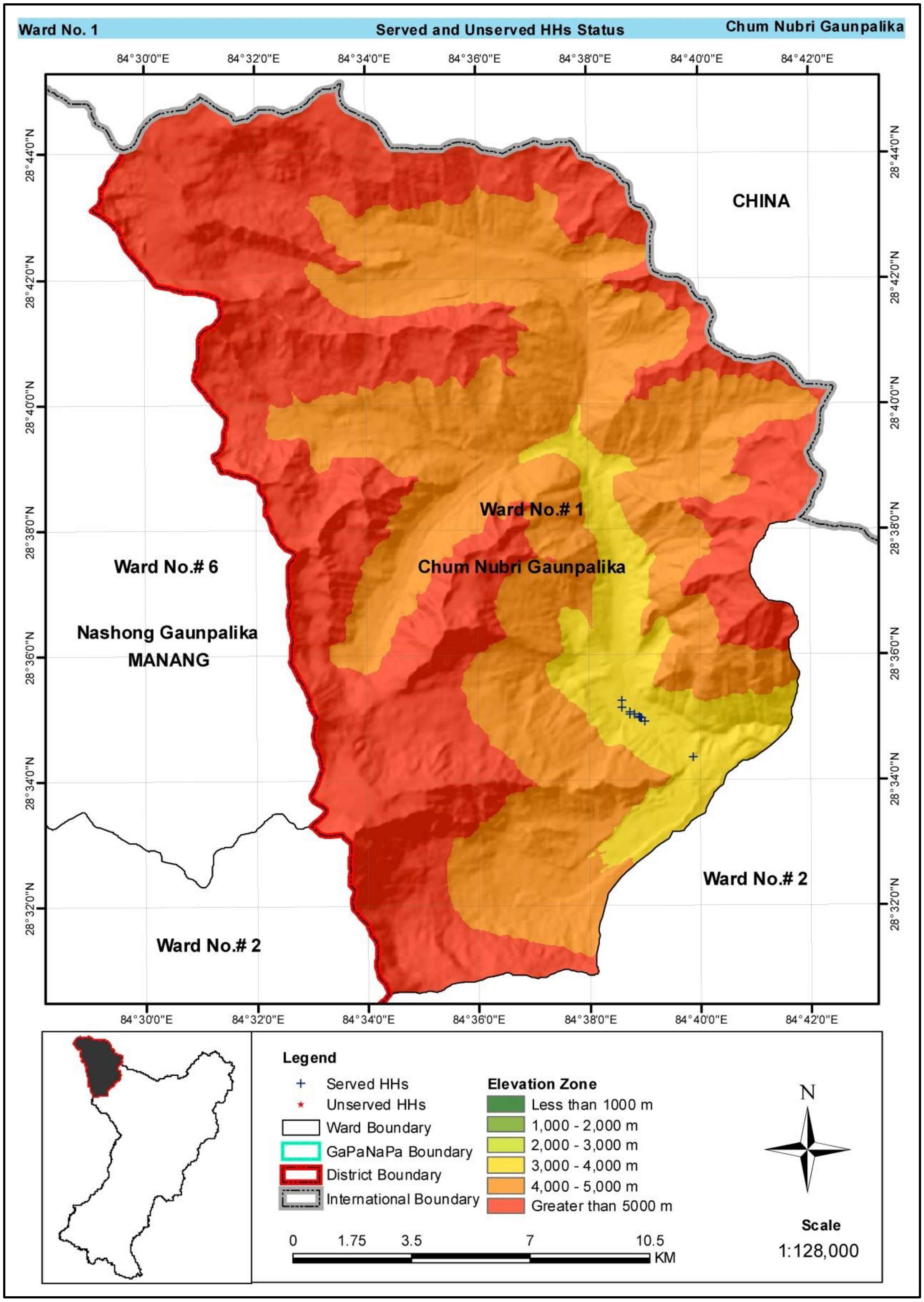

चित्र नं १५ : वडा नं १

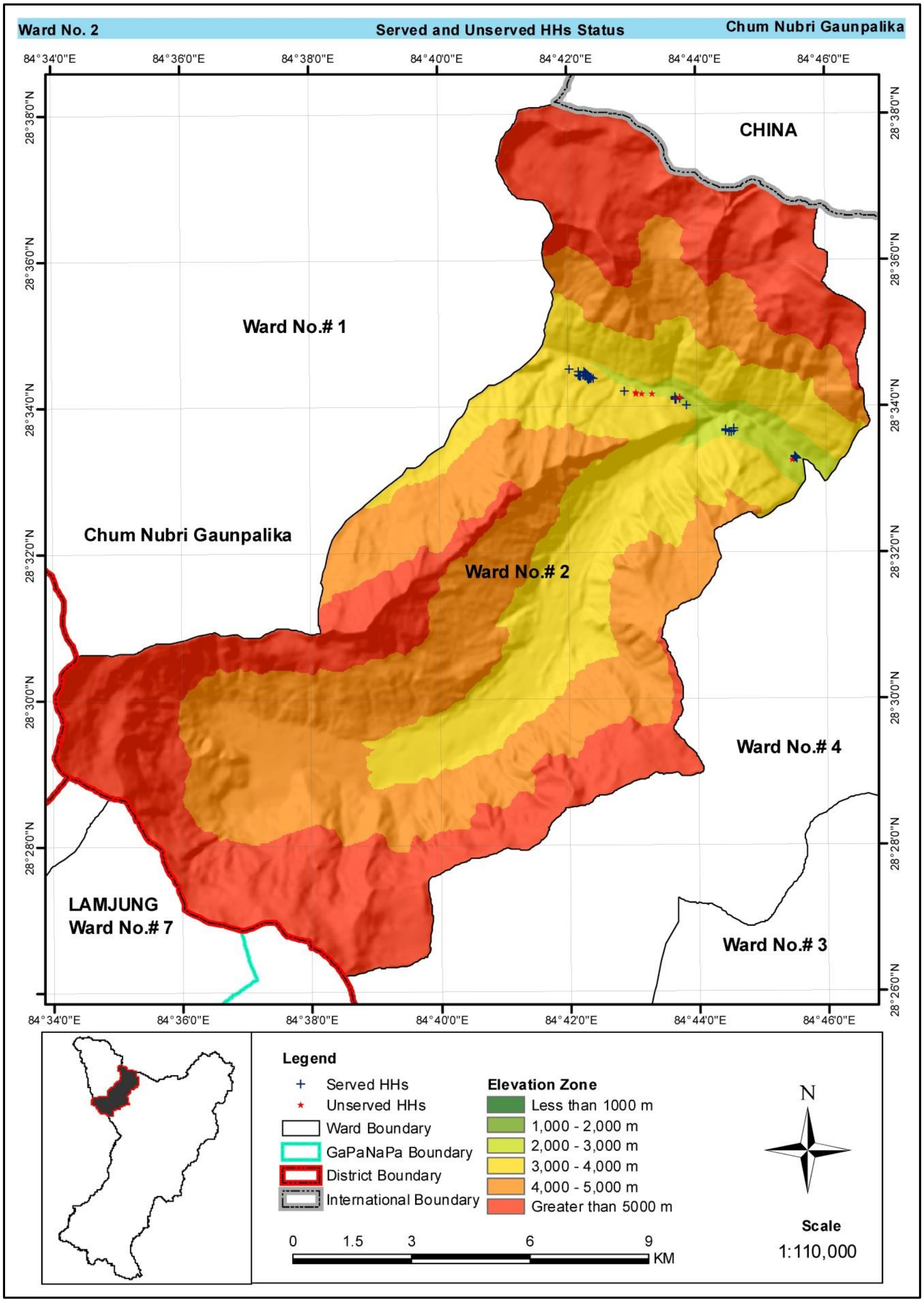
Ward No. 2
Served and Unserved HHs Status
Chum Nubri Gaunpalika
84°34'0"E
84°36'0"E
84°38'0"E
84°40'0"E
84°42'0"E
84°44'0"E
84°46'0"E
28°38'0"N
28°36'0"N
28°34'0"N
28°32'0"N
28°30'0"N
28°28'0"N
28°26'0"N
CHINA
Ward No.# 1
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 2
Ward No.# 4
LAMJUNG
Ward No.# 7
Ward No.# 3
Legend
Served HHs
Unserved HHs
Ward Boundary
GaPaNaPa Boundary
District Boundary
International Boundary
Elevation Zone
Less than 1000 m
1,000 - 2,000 m
2,000 - 3,000 m
3,000 - 4,000 m
4,000 - 5,000 m
Greater than 5000 m
N
0 1.5 3 6 9
KM
Scale
1:110,000

चित्र नं १६ : वडा नं २

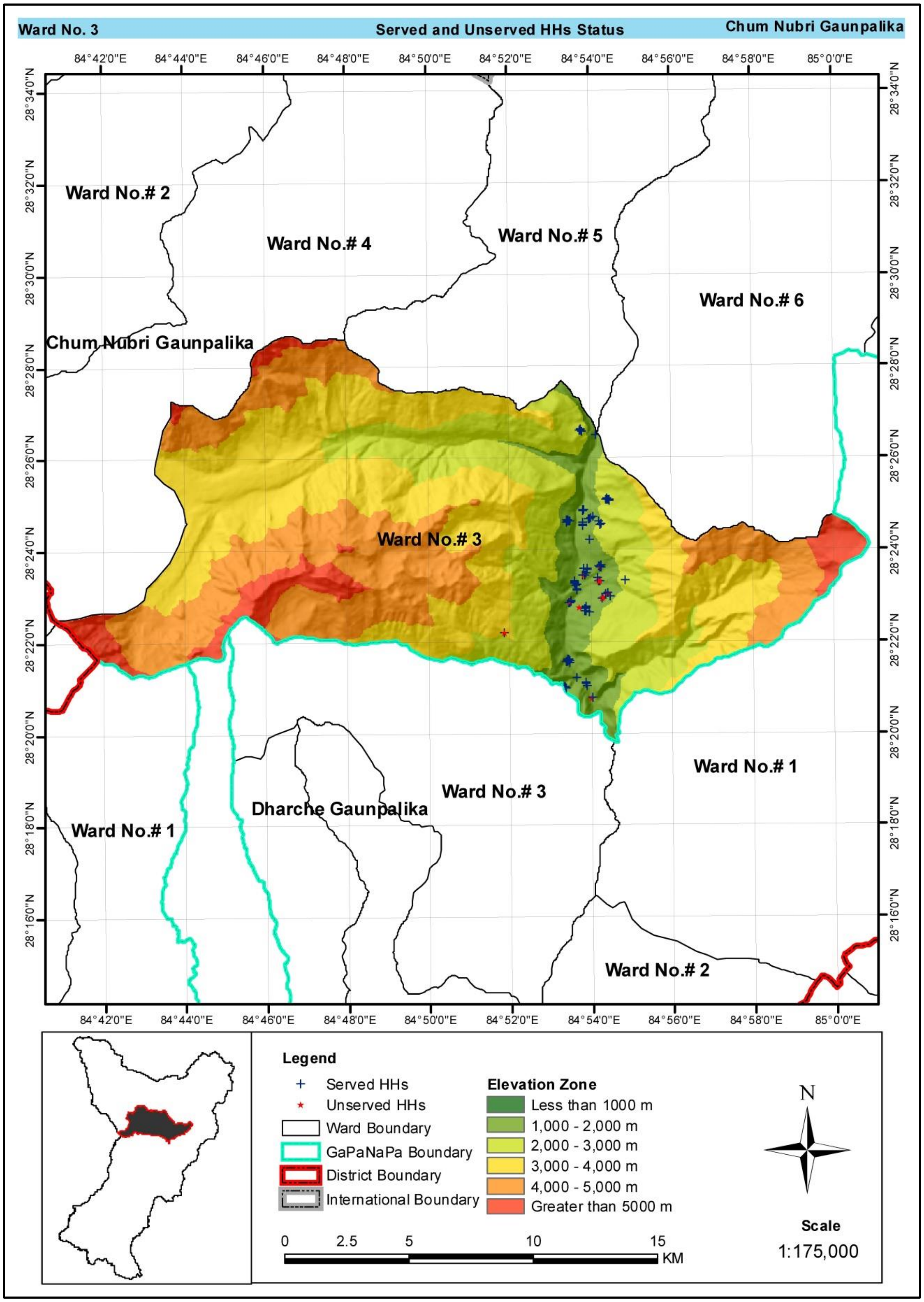

Ward No. 3
Served and Unserved HHs Status
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 2
Ward No.# 4
Ward No.# 5
Ward No.# 6
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 3
Ward No.# 1
Ward No.# 3
Dharche Gaunpalika
Ward No.# 1
Ward No.# 2
Legend
Served HHs
Unserved HHs
Ward Boundary
GaPaNaPa Boundary
District Boundary
International Boundary
Elevation Zone
Less than 1000 m
1,000 - 2,000 m
2,000 - 3,000 m
3,000 - 4,000 m
4,000 - 5,000 m
Greater than 5000 m
N
Scale
1:175,000
0 2.5 5 10 15 KM

चित्र नं १७ : वडा नं ३

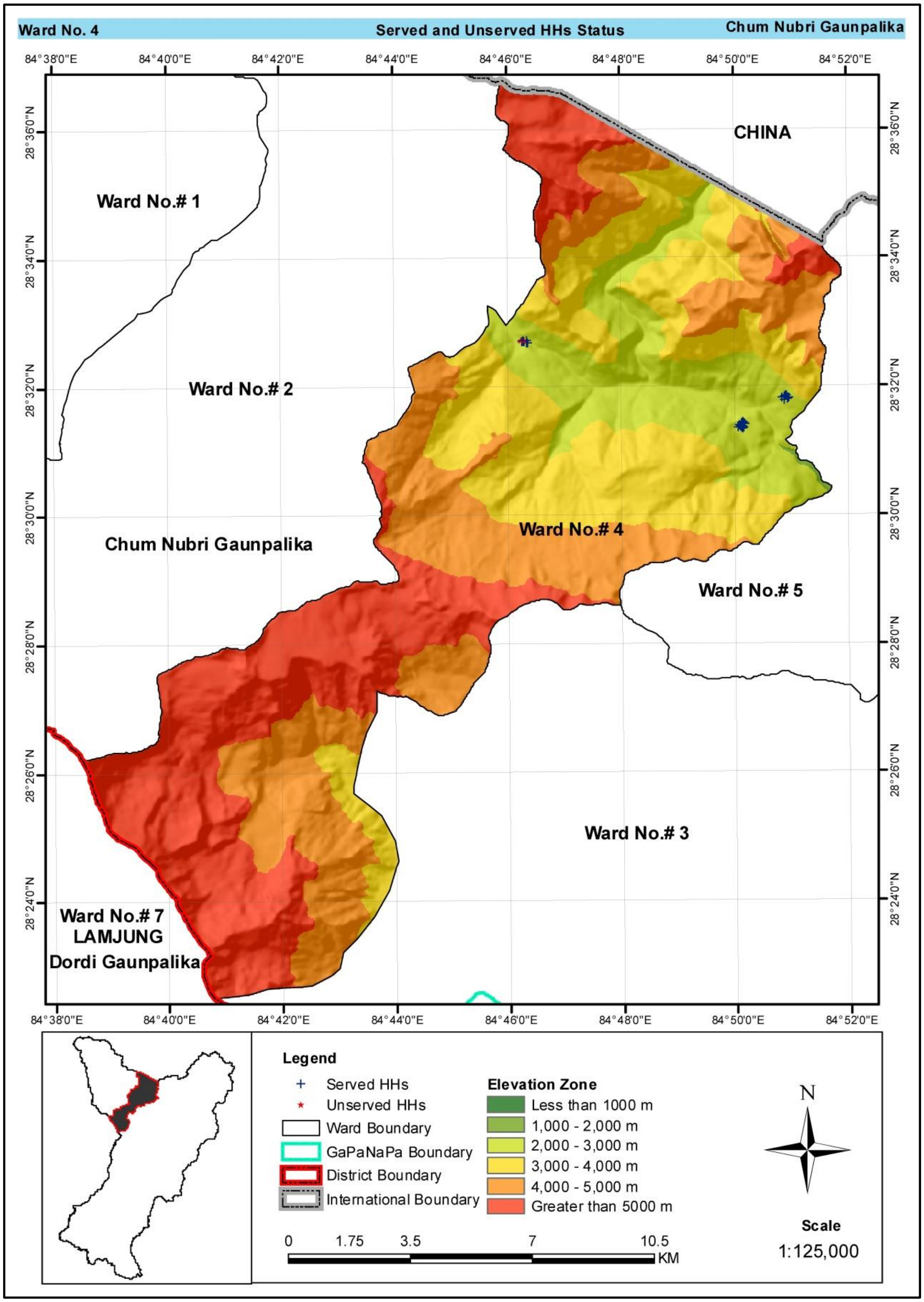
Ward No. 4
Served and Unserved HHs Status
Chum Nubri Gaunpalika
CHINA
Ward No.# 1
Ward No.# 2
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 4
Ward No.# 5
Ward No.# 3
Ward No.# 7
LAMJUNG
Dordi Gaunpalika
Legend
Served HHs
Unserved HHs
Ward Boundary
GaPaNaPa Boundary
District Boundary
International Boundary
Elevation Zone
Less than 1000 m
1,000 - 2,000 m
2,000 - 3,000 m
3,000 - 4,000 m
4,000 - 5,000 m
Greater than 5000 m
N
0 1.75 3.5 7 10.5 KM
Scale
1:125,000

चित्र नं १८: वडा नं ४

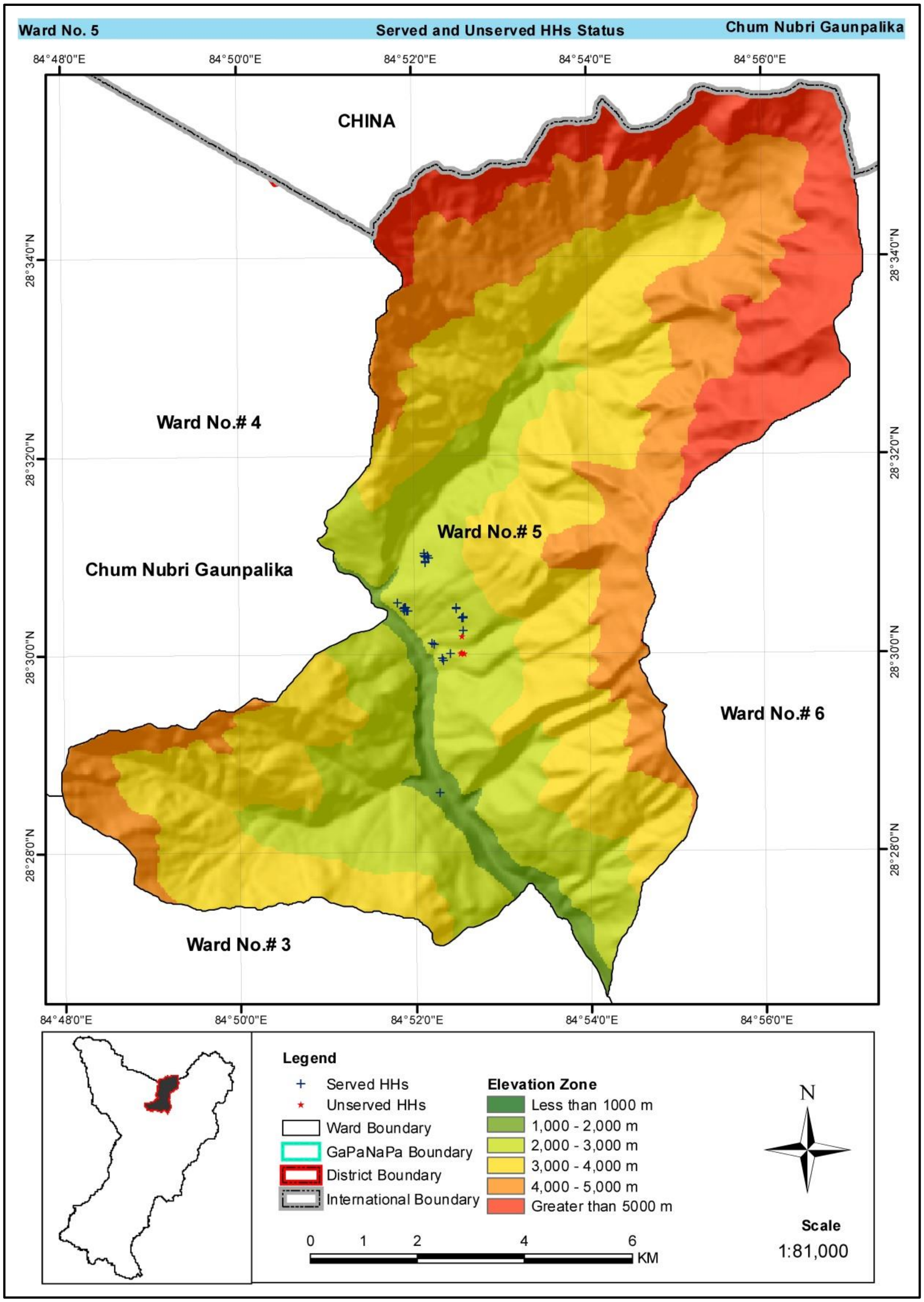
Ward No. 5
Served and Unserved HHs Status
Chum Nubri Gaunpalika
84°48'0"E
84°50'0"E
84°52'0"E
84°54'0"E
84°56'0"E
28°34'0"N
28°32'0"N
28°30'0"N
28°28'0"N
CHINA
Ward No.# 4
Ward No.# 5
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 6
Ward No.# 3
Legend
Served HHs
Unserved HHs
Ward Boundary
GaPaNaPa Boundary
District Boundary
International Boundary
Elevation Zone
Less than 1000 m
1,000 - 2,000 m
2,000 - 3,000 m
3,000 - 4,000 m
4,000 - 5,000 m
Greater than 5000 m
N
0 1 2 4 6
KM
Scale
1:81,000

चित्र नं १९ : वडा नं ५

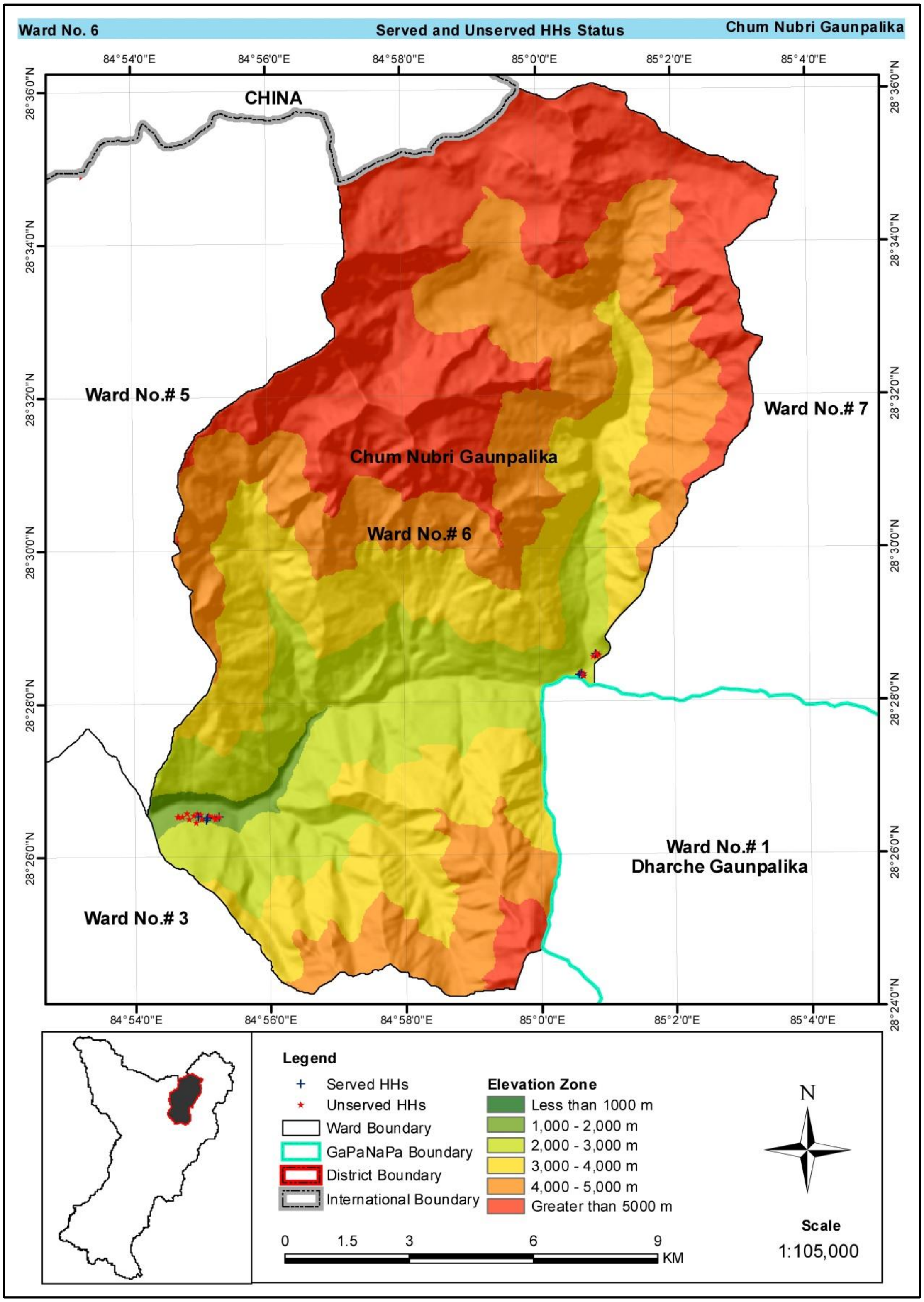
Ward No. 6
Served and Unserved HHs Status
Chum Nubri Gaunpalika
CHINA
Ward No.# 5
Ward No.# 7
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 6
Ward No.# 1
Dharche Gaunpalika
Ward No.# 3
84°54'0"E
84°56'0"E
84°58'0"E
85°0'0"E
85°2'0"E
85°4'0"E
28°36'0"N
28°34'0"N
28°32'0"N
28°30'0"N
28°28'0"N
28°26'0"N
28°24'0"N
Legend
Served HHs
Unserved HHs
Ward Boundary
GaPaNaPa Boundary
District Boundary
International Boundary
Elevation Zone
Less than 1000 m
1,000 - 2,000 m
2,000 - 3,000 m
3,000 - 4,000 m
4,000 - 5,000 m
Greater than 5000 m
N
0 1.5 3 6 9 KM
Scale
1:105,000

चित्र नं २० : वडा नं ६

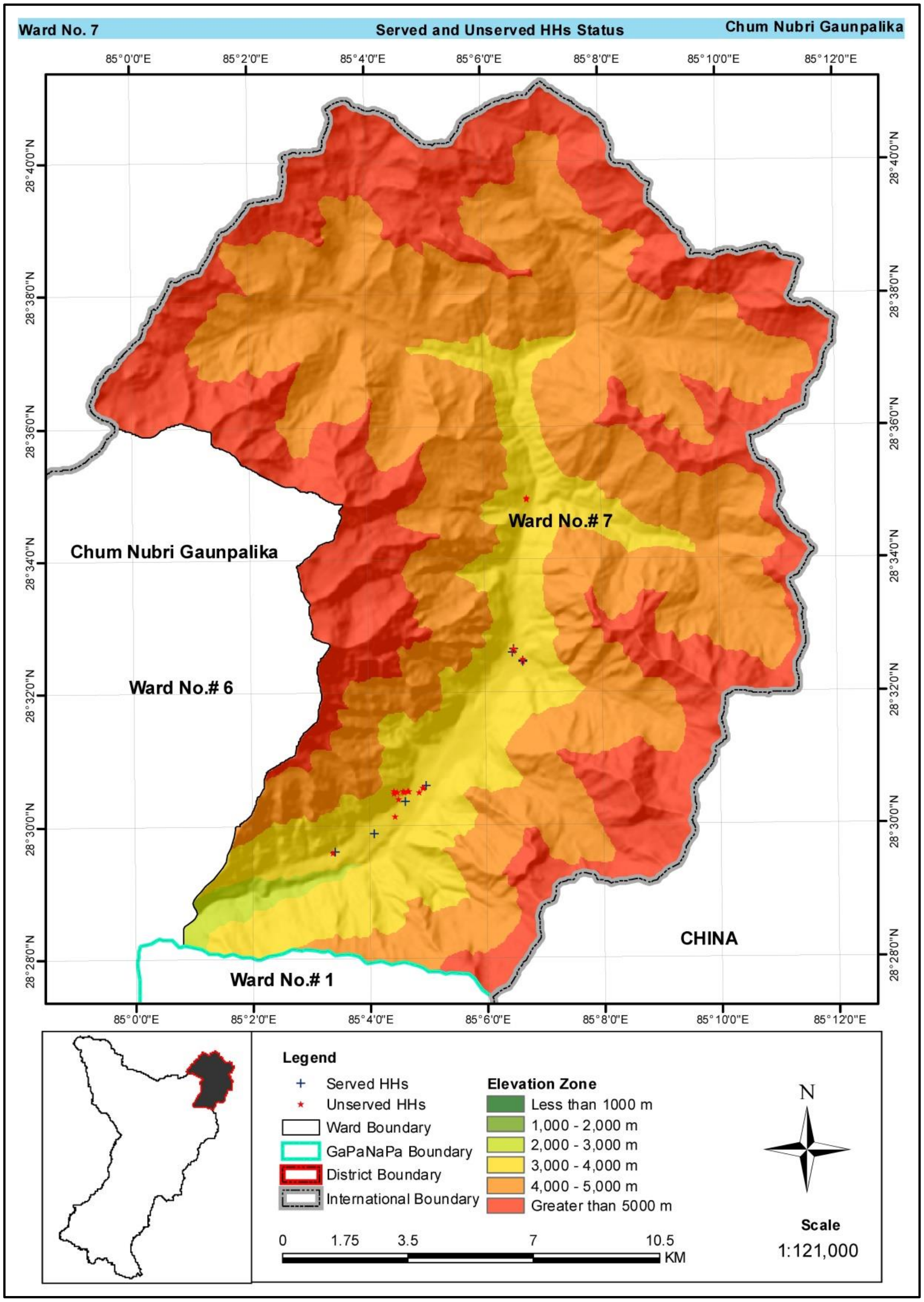
Ward No. 7
Served and Unserved HHs Status
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 7
Chum Nubri Gaunpalika
Ward No.# 6
CHINA
Ward No.# 1
Legend
Served HHs
Unserved HHs
Ward Boundary
GaPaNaPa Boundary
District Boundary
International Boundary
Elevation Zone
Less than 1000 m
1,000 - 2,000 m
2,000 - 3,000 m
3,000 - 4,000 m
4,000 - 5,000 m
Greater than 5000 m
N
Scale
1:121,000
0 1.75 3.5 7 10.5
KM

चित्र नं २१ : वडा नं ७